

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2025. XV. évfolyam 2. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2025
XV. évfolyam 2. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**FŐSZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

**Alapítva: 2011. január 1.
Tulajdonos:
Bárdos László (2016. júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera-Túra folyóirat

<http://www.litera-tura.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztasz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Artemisia

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575>

Litera-Túra Művészeti Magazin:

https://www.facebook.com/pg/literaturamuveszetimagazin/posts/?ref=page_internal

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon voltak elérhetők a szerzők további művei*)

BÁRDOS LÁSZLÓ: *Szóérintő*

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: *Válogatott versek*

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: *Epreskert*

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: *Így éltem itt...*

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KŐ-SZABÓ IMRE: *Színlelt szerelmek*

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: *A vég küszöbén*

<https://mek.oszk.hu/23800/23865/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó **RIPORT-KÖNYV**

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: *Túlhordott ölelés*

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: *Rigó árnyékágon*

<https://mek.oszk.hu/11000/11044/>

UMHAUSER FERENC: *A felfedezését váró költő*

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

* A MEK átalakulása miatt ez az elérés (kapcsolódó oldalak) megszűnt. Akit érdekelnek, a MEK kezdőoldaláról a szerző nevére keresve elérhetőek. [szerk.]

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	110
AMBRUS JÓZSEF	45
B. MESTER ÉVA.....	48
BALOGH ÖRSE	93
BARANYI FERENC	13
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	125
BODNÁR LÁSZLÓ.....	74
BODÓ CSIBA GIZELLA	75
BORS MÁRIA.....	68
BÖRÖCZKI MIHÁLY.....	71
BUDA FERENC.....	79
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET.....	108
DARVAS JUDIT	89, 101, 123
DIENES TIBOR.....	57
DOBROSI ANDREA	56
EGERVÁRI JÓZSEF	105
ELI MEON	58
FÁBIÁN KRISZTINA.....	67, 97
FÁBIÁN MÁRIA	12, 70, 118
FEIGE MÁRTA	77
FELLINGER KÁROLY	96
FETYKÓ JUDIT.....	83, 128
FÖLDES DY GABRIELLA.....	111
FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN	40, 106, 116
GÓSI VALI.....	97
GUTI CSABA.....	39
HABOS LÁSZLÓ	120
HALÁSZ ERZSÉBET	117
HEGEDŰS GÁBOR	57
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	98
IGOR BRUCKENHEIMER	65
JANKOVICH FERENC.....	49, 50, 52, 53, 54, 55
JOHN OF FORNSETTE	59
JÓLJÁRT ANITA	67
JÓNA DÁVID.....	14
KARAFFA GYULA.....	35
KEGLOVICH ANITA.....	81
KERECSENYI ÉVA.....	73
KETYKÓ ISTVÁN.....	107
KOLUMBÁN JENŐ.....	103
KOOSÁN ILDIKÓ	44
KORIM LÁSZLÓ	82
KOTASZEK HEDVIG	7, 66, 130
KOVÁCS LÁSZLÓ (KOVYCS)	104
KOVÁCS MARIANNA.....	30
KOZÁK MARI.....	119
KŐ-SZABÓ IMRE.....	124
KRÁNITZ LAURA.....	73

KULCSÁR TIBOR	114
MÁNDY GÁBOR.....	36
MESTER GYÖRGYI	78
MOLNÁR G. KRISZTINA	102
MOSONYI KATA	16
NAGY BERTALAN.....	21
NAGY JÁNOS.....	108
OROSZ MARGIT.....	56
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	38
PÁNTI IRÉN	121
PÉTER ERIKA	48
PETHES MÁRIA.....	29
REJTŐ GÁBOR.....	31
RIERSCH ZOLTÁN	102
SÁROSI Z. GÁBOR	48, 78
SITKU RÓBERT	72
SZ. PÓRDY MÁRIA	41
SZABÓ JUDIT	107
SZABÓ MÁRTA	32, 33, 34
SZEDŐ TIBOR	120
SZEGŐ JUDIT.....	38
SZEPESI JOLKA	116
SZESZTAI ZSUZSA	83
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	9, 87, 88, 89, 99
SZOLNOKI IRMA	100
TÁTRAIS. MIKLÓS	60
TORNAI XÉNIA.....	44
UMHAUSER FERENC.....	80
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	103
VARJÚ ZOLTÁN	65
VASADI PÉTER.....	15
VASKÓ ANDOR.....	59
VERASZTÓ A. KÁROLY	95
VERASZTÓ ANTAL.....	90
VERRASZTÓ GÁBOR.....	94
VIHAR BÉLA	28
VIHAR JUDIT	22

KOTASZEK HEDVIG: *Rézvirágok*, akvarell

HÍREK

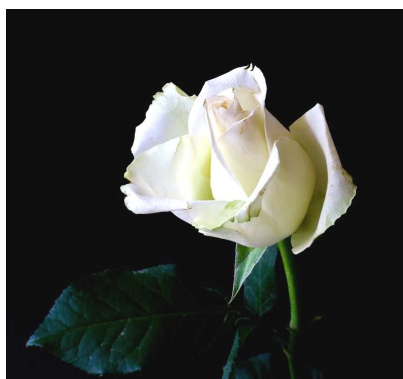
GYÁSZ

MORÉ CSABA

1939 — 2025

2025. május 9-én a kistarcsai temetőben volt a búcsúztatója.

2002-től 2006-ig elnöke volt az Alkotó Képzőművészek Írók Országos Szövetségének.

*

KÖZLEMÉNY

Az Irodalmi Epreskert 5 sokoldalú virtuális folyóirat évente négy alkalommal jelenik meg: március, június szeptember és december hónapokban, kb. az aktuális hónap első felében.

Kérem a szerzőket, az előtte lévő hónapok közepéig küldjenek alkotásaikból e-mailben erre a címre: fetykoj@gmail.com

Aki több írást, verset küld, azt egy dokumentumon belül küldje.

Nincs tagdíj. A lap nem tud szerzőinek fizetni. A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

Bármely téma szerepelhet, de szélsőséges tartalmat, vagy annak burkolt formáját nem közöljük.

Jelen számmal kezdődően a lap szerkezete némileg átalakult, a minden szerző új/önálló oldalon közlés nagyrészt megváltozott.

Fetykó Judit

HÍREK

Új művészeti oldal a Facebook-on május 13-tól

ARTEMISIA

névvel, Apollónra és Artemiszre mutatva új művészeti oldal jelentkezik az ikerpár égisze alatt. Zeusz és Létó gyermekei: Artemisz istennő a vadállatok, a termékenység és a Hold istennője, jelentése: friss, egészséges. Testvére Apollón a költészet, a jóslás, a zene, a tánc, a művészetek, a férfi szépség, a Nap, a fény, az íjászat istene. Ő a nyájak őrzője is. Gyakori jelzője a 'phoibosz', azaz ragyogó, fénylő.

Az Artemisia név azonban többretegű: Artemisia annua, azaz egynyári üröm, rák elleni szer, az Artemisia absinthium, magyarul a fehér üröm, az abszint fő összetevője, s mint ilyen a XIX. századtól kezdve fontos, bár olykor ellentmondásos szerepet játszott az alkotók inspirációjában.

És hogy az ókori iker-archetípus tovább él a mai napig, sőt igen jelentősen a jövőbe mutat, elég utalni a Holdra szállást eredményező Apolló-programra, illetve az újbóli Holdra szállást célul kitűző Artemis-programra.

Artemisia – előtagja az 'arte' latinul annyit tesz: „a művészet által” – annyit tennék hozzá: ...jutunk katarzishoz..., azaz változhatunk meg jobb személyiséggé, felmutatva a művészet erejét és nélkülözhetetlenül szükséges voltát. A név két végén 'A' az ikerpár nevének kezdő hangjai, közte pedig én lennék (szerénytelenül): Szolláth Mihály.

Az Artemisia oldalán irodalmi, képzőművészeti, zenei és a természettel foglalkozó témákkal fog találkozni az érdeklődő.

Kedves Ismerősök, Barátok, Alkotók – kérek mindenkit, csatlakozzatok az Artemisiához, akár publikációkkal, akár mint olvasók, műélvezők.

Szolláth Mihály

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575>

Költészet Napja után — Könyvhét előtt. LÍRADÉLUTÁN

2025. június 11. 17 óra.

SZOLLÁTH MIHÁLY verset olvas; az ARTEMISIA bemutatkozik – nagyrészt az itt megjelenő szerzők versei hangzanak el a Sárréti Közösségi térben.

1142, Budapest, Sárrét park 2.

Megközelíthető a 74-es trolival

HÍREK

RIPORT

JÓNA DÁVID interjúja BÁRDOS FETYKÓ JUDITtal, az Irodalmi Epreskert 5. főszerkesztőjével az Art'húr élményfürdő rovatában

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz>

Jóna Dávid: Vélhetően követed az irodalmi életet, ezen a térképen hova helyezed el az Epreskertet? Több irodalmi alkotóközösséggel vállalsz fel közösséget, mi Bennetek a közös?

Bárdos Fetykó Judit: Férjemmel, Bárdos László irodalomtörténésszel 2011-ben alakítottuk meg az Irodalmi Epreskert 5. sokoldalú művészeti folyóiratot, azzal a szándékkal, hogy nem csupán írásokat, hanem képeket, fotókat, zenei cikket is közlünk, illetve ami még alkalmilag beillik. Így lettek különböző rovatok; mese, zene, karácsonyváró, fordítás stb. Megszólítottunk számos szerzőt, akiknek nagy része ma is megjelenik a lapban. Az első szám 2011 júniusában jelent meg az interneten. Nyomtatott formája nincs. Bejelentkeztünk vele az OSZK-ba, így oda folyamatosan felkerülnek a lapszámok (gondolva arra, ha valami miatt megszűnne a lap, maradjon elérhető nyoma). Van ISSN száma. Majdnem minden témában küldhetnek írásokat, kivéve a szélsőségek bármely nyílt vagy burkolt formáját. Korábbi megjelenés nem kizáró ok. Évente négy alkalommal jelenik meg, március, június, szeptember, december hónapok közepe táján. Bárdos László 2016-ban bekövetkezett halála óta egyedül szerkesztem a lapot, van néhány segítőt, akiknek megmutatom az új jelentkezőket, és véleményüket figyelembe véve kerülnek, vagy nem kerülnek be az Epreskertbe. Az ország minden részéről vannak szerzők, alkotó, de a határon túlról is, szlovákiai magyar területekről.

Hogy hol van az Epreskert az irodalmi térképen? Tudok számos jól szerkesztett és hosszú ideje fennálló lapról, irodalmi közösségről, de az ezekben megjelenő írásokat nem mind ismerem, nem is lehetne mindet elolvasni, ha mindnek lenne netes elérése, úgyse. A facebookon is van néhány erőteljes csoport, akikről tudok. Azt látom, hogy az egyes lapok alkotói átjárnak egymáshoz, ami érthető, hiszen mindenki a lehető legtöbb alkalommal akar megmutatkozni. Tartalma szerint a magas minőségű amatőr és a profik alkotásainak keveréke. Az Epreskert, ha jól gondolom, úgy az első 5 között van, bízom benne, hogy ebben nem tévedek.

Közösség a többi alkotóközösséggel? Inkább hasonlóság: tartalmak, szerzők, rendszeresség, szélsőségmentesség. Érdekes a kérdés, nem tudom, hogy vállalkoz-e fel közösséget alkotóközösséggel, bár néhány csoport rendezvényére ritkán, de elmegyek, ahol meghallgatom őket, ahol találkozom olyanokkal is, akik az Epreskertben is megjelennek. Ha a csoportok fenntartói figyelmembe ajánlanak valakit, azt megnézem, és ha az illető akar a kertben is megjelenni, úgy bekerülhet a lapba, akkor is, ha tudom, hogy más csoport tagja, és maga jelentkezik ajánlás nélkül.

JD: Az Epreskert elnevezést szeretem, mert szerethető, de érdekelné, hogy született a névadás? Úgy használod, hogy Kert, így is gondolsz rá? Ápolod, műveled?

BFJ: A sátorlajújhelyi házam/unk címe volt az Epreskert utca 5. 39 éves koromig ott éltem. A kertben a hóvirág kezdte és a legkésőbbben virító krizantém zárta a virágok sorát; így a növények is, a korai eper, cseresznye után végül a dió és a birs. Ápoltam, műveltem, telepítettem. Ma már sok lenne a koromnál fogva az a fizikai igénybevétel, ami a nagy területű telek, kert, udvar gondozásával jár.

JD: Úgy látom, Judit, hogy az Epreskertet egyedül csinálod, miért? Nincsenek játszótársak, nincs olyan, akiben megbíznál?

BFJ: Férjem volt a „játárszótárs”. A lapot én rakom össze, pl. mikor megjelent az idei márciusi, néhány nap múlva már elkezdtem a júniusit. Lenne, akiben megbízom, eddig nem jött össze a szerkesztésben segítő kapcsolat, nagyon nem is kerestem. De még nem lehet tudni, mit hoz a jövő.

JD: Az irodalomra, az Epreskertre gondolva, mi az, amitől csillog a szemed? Mi az, ami felborít?

BFJ: Míg készül, az öröm. Minden megjelenésekor örülök. Felborít? – ilyen nem nagyon van, vagy inkább nincs. Talán a kor teszi, hogy (már) nem tudnak felborítani negatív dolgok. Az irodalommal kapcsolatban: férjem hagyatékát számítógépre vittem, ami évekig tartott. Öröm volt. Két kötet már meg is jelent, az összegyűjtött versek és a versfordítások:

https://www.libri.hu/.../bardos_laszlo_consolatio-a-mulo...

<https://mek.oszk.hu/26600/26680/>

<https://harmattan.hu/atultetesekek-3191>

Az idén várható a tanulmánykötete. Jövőre az utolsó kötet, mely a rövidprózáit, az Új Emberben megjelent írásait, a levelezése egy részét és naplójának részleteit fogja tartalmazni.

Közben nekem is megjelent újabb két kötetem:

Sárgaház, 2023, L'Harmattan Kiadó és a Hársfanyereg, 2024, Könyvpont

Egyszerre több prózát (is) írok, maga az írás öröm, időnként szinte euforikus érzés.

*

FOTÓK — 1. az Art'húr Irodalmi kávéház oldalán [F.J.]

1. Az Irodalmi Epreskert 5. sokoldalú művészeti folyóirat címlap

https://irodalmiepreskert5.hu/EPRESKERT_2022_marcius.pdf

2. Fetykó Judit, az Irodalmi Epreskert 5. főszerkesztője

3. Bárdos László költő, irodalomesztéta, egyetemi tanár és özvegye Fetykó Judit író, költő, szerkesztő

4. Jóna Dávid költő, az Art'húr Irodalmi Kávéház főszerkesztője

5. Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz>

*

KÖNYVHÉT június 12—15 – DEDIKÁLÁSOK

A.TÚRI ZSUZSA — 14-én és 15-én, 11.00. AB ART, 21-es pavilon, Vörösmarty tér

BARANYI FERENC — 14-én, 15.00. Hungarovox Kiadó, 7-es pavilon, Vigadóter

DOMBRÁDI ISTVÁN — 15-én, 17.00. Rím Kiadó, Vigadóter

FELLINGER KÁROLY — 14-én 15.30-tól 17.30-Vigadó árkádjai alatt a
VígVarjú Étterem két asztalánál

FETYKÓ JUDIT — 15-én, 11.00. Könyvpont, 11-es pavilon, Vigadó tér

JÓNA DÁVID — 13-án, 15.00. NewLine Kiadó, 36-os pavilon, Vigadó tér

MESTER GYÖRGYI — 15-én, 15.00. Ad Librum, 16-os pavilon, Vörösmarty tér

OROSZ MARGIT — 13-án, 12.00. Rím Kiadó, Vigadó tér

SZOLLÁTH MIHÁLY — 14-én, 17.00. A Fekete Sas Kiadó, 41-es pavilon, Vörösmarty tér

V. FEHÉR JÓZSEF — 13-án, 13.00. Napkút, 64-es pavilon, Vörösmarty tér

https://unnepikonyvhet.hu/96_unnapi_konyvhet/dedikalasok

Fotó: **FÁBIÁN MÁRIA**

BARANYI FERENC

HAZAFFYAK MÁJUSA

Most meg van sértve mindegyik:
a kicsi nép nagyobbik része
– az aggastyán s a kised is –
elküldte őket a fenébe.

A legtöbb jámbor honfitárs
nem úgy magyar, nem úgy keresztény,
ahogy hitte ez a bagázs
egy kiskúnsági gőzös estén.

Nem kíván vissza sem lovas
tengerészt, sem gyalogpilótát,
sem mások zsákjait csupasz
vállaira – a régi nótát.

Már-már beállt az új urak
pecsenyéjét sütni, miközben
ő maga éhkoppon maradt
a tönkretett össznépi trösztben.

A kis nép kimondta a nagy
nemet a gezarol-szagú múlt
moly-fellegére, mely szakadt
ingünkre és gatyánkra zúdult.

S hol van, amire igent
mondott? Minek firtatni ezt még?
A nép a győzelmén mereng,
de érzi már, hogy elfeledték.

1994

MI MIT NYOM?

Mostanában
ha balra fordulok az ágyban
derekán az éjszakának,
nem tudom, mi mit nyom jobban:
a szívemet az ágy – vagy
a szívem az ágyat?

KENYERESEMNEK

Volt víg napunk elég, komám, a reggel
gyakorta virradt ránk örömtanyán,
kiszámítottuk pontosan nem egyszer:
hány findzsa fér el sorsunk asztalán?
Mégfért bennünk gavallér és vagány,
kufár és költő, nyárspolgár és hippi –
ne morfondírozzunk a telt kupán:
kötelességünk fenékig kiinni!

Ha takarékosan pislákol az ember:
az élet akkor fabatkát sem ér,
a vén kaszás, mielőtt sírba vermel,
könyörtelenül mindent visszakér.
Az ember végül is hozomra él
s bolond, ha hitelét ki nem meríti,
ne kíméljük, mit az élet kimér:
kötelességünk telt kupánk kiinni!

A SZOKNYAPECÉR FRANCESCO DEL SARTO SUMMÁJA

Sokat bolyongtam életem során,
míg a lombard síkra eljutottam,
Szicíliában forró volt a lány,
Calabriában édes, Lazióban

ravasz – s a toszkán dombok hajlatán
elmés fehérnépekkel csókolóztam,
oltár elé vitt volna mindahány,
de én eltűntem, mint veréb a rozszban.

Most itt ülök a lombard síkon és
a péniszemet eszi a penész,
mert napok óta tétlenkedve göbbed.

Ó, lombard lányok, hova tűntetek?
Amott csupán egy vénasszony tipeg –
a végén még e rút banyát döföm meg!

Baranyi Ferenc: *Könyörgés apátiért*,
<https://mek.oszk.hu/02200/02296/02296.htm>

JÓNA DÁVID

Tavaszi

*A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet;*
(Petőfi Sándor)

Virágzik már minden virág,
a mostoha körülmények ellenére,
Isten szerelmére, hát miért, hát miért?

Mert nem tehet mást, fut a program,
a tavasz megnyomta képzeletbéli gombját,
virágba borul a völgy, s vele a dombhát,
és a fák karjaiban kinyílik a virág,
harangok, csengettyűk és tündértrombiták.

A virágok nyílnak,
nem mérlegelnek fagyot, vihart, szárazságot,
bibére vetkőznek a szirmok,
színes lágy puhaság a kelme,
selymes szellőben illegetik magukat,
beindult szélúrfi leánykereskedelme.

Nagyon várva váratlanul.
Hosszú télben álmatlanul,
aztán hirtelen egy rím, majd egy lemaradt szótag,
virágok millió zsúfolódtak a mezőn,
az áprilisi keresztelőn.

Méhek szőrös lábára tapad az idő,
a sárga taxik zümmögik a napot,
annyit jelent a létük csupán,
annyit, hogy ezt az egészet folytathatod...

Forrás: Jóna Dávid Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/david.jona.3>

VASADI PÉTER

A lélek szegényeiről

Az evangélium a szegénységen – boldognak mondva a lélekben szegényeket – valami olyan külső-belső törekvést ért, ami szinte föltétele a boldogságnak. Mi is hát ez a szegénység? Mindenekelőtt bensőséges, mélyen fekvő, rejtett: valami rendező elv, ami arra ügyel, hogy el ne tévedjünk a „sok” útvesztőjében, hanem maradjunk a „kevés” biztonságában. A szegénységben ez a kevés azért biztonságos, mert áttekinthető. Amíg a kevéshez élő, elmélyült, személyes kapcsolat fűz bennünket, addig a sokhoz szükségképpen kapkodó, hevenyészett, személytelen a kapcsolatunk. Amint a szerzés vágya is elhatalmasodhat rajtunk, éppen úgy a szegénységben átélt lemondásnak is hódító ereje van: de míg az előbbi komor felügyelővé tesz mindenkit, az utóbbi a „könnyebbülés” örömét nyújtja. Az evangéliumi szegénység inkább arány, mint tartalom. „Klasszikus” esetben ez a szegénység a lényeges dolgok bírását jelenti, helyesebben a lélek fokozódó fogékonyságát a lényeges dolgok iránt. Képszerűen kifejezve, a szegénység az az állapot, amelyben nem vagyunk megterhelve dolgaink súlyától, annyira nem, hogy attól még „lebeghetünk”: a bensőséges szegénység a lélek szabadsága. Ettől a szabadságtól boldogok a Hegyi Beszéd lélekben szegényei, mert lelküket nem a „törmelék” zavaros magyarázata, hanem a „fontos” tiszta szelleme tölti be. És itt már megsejtjük a lélek igazi gazdagságát, amelynek a szegénység az erőtere: van-e gazdagabb annál a sivatagnál, amelyben nincs semmi más, mint egy kiapadhatatlan forrás? E sivatagnak minden homokszemcséjét annak a forrásnak a tudata hatja át. Ez a szegénység nem nincstelenség. Azért vonzódnak a kápráztató szavak látszatgazdagságával szemben az „igen–igen, nem–nem” szegénységéhez, mert egyszerűsége vigaszt nyújt. S végül a szegénység létünk realitása is: a széles mozdulatok eleveenségéből a mozdulatlanság felé haladunk, a lármás dinamizmus lassan elmarad mögöttünk, s közeledik a teljes némaság. A leszegényesedés utolsó foka a halál, de ez már nem is szegénység, hanem olyan igazi nyomorúság, amire csak az örök élet gazdagsága tud felelni.

Forrás: Víz Judit Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/judit.viz>

MOSONYI KATA

Az önreflexív kibeszélés fény- és árnyoldalai

„Úgy néz ki: hovatovább nincsen hova tovább.”
(Petri György)

Milan Kundera *A regény művészetében* (Európa K., 2018) azt állítja, hogy „minden idők minden regénye az én titkát kutatja. Amint (...) teremtesz egy regényalakot, automatikusan szembekerülsz azzal a kérdéssel, hogy mi is az én. Hogyan tudod megragadni?” (35) Vajon helytálló-e ez a megállapítás a bevallottan *személyes én* főhőst bemutató Jánossy Lajos új, *Örök hely és mindenhol idő* (Jelenkor K., 2023) c. regényére nézve is? Kundera a továbbiakban azt is mondja: „az első európai elbeszélők nem ismerik a lélektani megközelítést. Boccaccio egyszerűen cselekedeteket és kalandokat beszél el”. Azzal a meggyőződéssel, hogy „az ember tetteivel lép ki a mindennapos ismétlődések világából (...), általuk lesz egyénné”. (36) Nos, ez már minden vonatkozásban közelebb visz bennünket Jánossy sziszifuszi írói küzdelméhez, alkotói szemléletéhez, a Kádár-rendszer miliőteremtésétől kezdve a stíluson, az ábrázolástechnikán, a narráción, a szereplők jellemrajzán át a regény struktúrájáig. Addig a végső megállapításig, hogy „beszelnünk kellett, hogy megmutatkozzon a kimondhatatlan”. (557) Jánossy új regényének felfejtésekor ajánlatos tekintetbe venni még egy – és ez már Kafkára utaló – Kundera gondolatot, hogy „milyen lehetőségei maradnak az embernek ebben a világban, ahol a külső meghatározók olyan megsemmisítő erejűek, hogy a belső indítékok immár mit sem számítanak”? (39) Ez elvezet ahhoz a bizonyos Petri-, Hajnóczy-féle „kívülálló életérzéshez”, amely meghatározta a Jánossy-hős egzisztenciális létformáját is. E tulajdonképpeni nagyregényről kialakítandó véleményünkben (Jánossy eddigi életművét tekintetbe véve) azonosság mutatkozik Radnóti Sándor Krusovszky: *Levelek nélkül*” c. regényéről írottakkal. „Enyhe csalódás a korábbi alkotásokhoz képest” (Jelenkor, 2023 december); akár a *Nulladik órát* nézzük (JAK, Kijárat, 2000), akár a *Hamu és ecet* (Kalligram, Pozsony, 2006) ún. aparegényét, azok sűrítettsége, feszes konstrukciója mindenképpen dicséretes. Valójában a szerző egy téma variánsait gyártja, melynek alapját a következő párbeszéd adhatja: „mondd, csak Dinikém, mi mindig így fogunk élni, kérdeztem barátomtól. 30-as éveink elején még mindig a régi nóta, nyomjuk a gázpedált ütközésig? Nincs megállás, nincs alvás? Így fogunk élni, Lalikám, mondta a barátom szokott nyugalommal”. (87) Ezt látjuk már a *Hamu és ecet*ben is, melyben főszerephez jut a cigi, a házibuli, a kocsmai ivászat, az iskolai bukdácsolás, a nők és mintegy kirakatként a könyvek. Csak jelen esetben mindezt puzzle-szerűen egybeszerkesztve, kortörténetbe ágyazott személyiségrajzok szövegburjánzásában kapjuk.

Egyébként Jánossy családfája nemesi ősökre vezethető vissza, gazdag vérkeveredéssel; a címerükben három hegycsúcs és egy ágaskodó oroszlán. A Kádár rendszerben orvos szülei már a deklasszált úri középosztályt képviselték, csemetéjük pedig, aki 1967-ben született Budapesten, így vélekedik életteréről: „a rendszer kora gyermekkoromtól társamul szegődött, akár a Jóisten kísérte láthatatlanul életemet”. (247) Azt a valamiféle dzsentrí-attitűddel terhelt ifjú életet, melyben paradox módon – az apa szerint – épp fiának a „rendszere olyan cseppfolyós (...), élete tartalmas semmi”. Az ÉS 2024. 01. 19.-i számában jelent meg Bihari Péter feuilletonja: *Magyar félmúlt – magyar úton* címmel, melyben egy pontban kitér a dzsentrí magatartásra: „a nagy magyar mulatozások oda vezettek, hogy egy egész népből kiszívták az elnyomással szembeszálló életerőt (...), hozzájárultak Magyarország politikai prostitúciójához”. Ennek is részbeni láttelepe az *Örök hely*... A sors kegyelme vagy fintora, hogy a szerző aztán a Litera szerkesztője, fontos munkatársa lett, emellett elismert kritikus. Új regényének címe egy egykori slágerszöveg-részlet

(Pajor Tamás: *Vén véna*, Neurotic), divatosan hosszú, akárcsak Tompa Andrea új vagy Krusovszky korábbi regénycíme.

Műfaját Kolozsi Orsolya (Könyves Magazin, 2023. 10. 16) közérzetregénynek tartja. Igen, elsődlegesen mindenképpen az, semmiképpen nem fejlődés vagy nevelődési regény, mivel inkább a főhős stagnálását, hezitálásait látjuk, majdnem visszafejlődését. Lélektani regénynek sem nevezhető, bár a Jánossy-próza attribútuma (az apa szavával élve egyfajta „jammerolás”), sajátos pszichologizálás. Ez valóságos pengeélen táncolást jelenthet, főképp egy közel autobiografikus mű esetében. Jánossy szenzitív részleteket idéz meg életéből, gyakran számos szereplő életútját bemutatva utal önnön lépéseire, melyben azért mindig kitüntetett helyen állt a művészet. Talán épp azért, mert még a késő Kádár-kori (és a még orosz megszállás alatt lévő ország is) valójában szellemi sivatagot jelentett. Ha mindez az „oblomovizmus”, a felesleges ember bemutatása szerzői tudatosság, a kor kényszere, akkor kicsit más fénytörésbe kerülhet a mű megítélése. A narratív stratégiaként teremtett alteregó: Mosodás-rezonőr (vagy belső lelki hang) segítségével a szerző olykor képes egészen rousseau-i vallomásosságra is eljutni, igaz, kissé narcisztikusan. A korfestés mellett ez a regény valójában önreflexiós próza, melyben a hős a maga lázadó eszközeivel szembeszegül a kor apóriájával. Ugyanakkor mindamellett egyfajta flâneurködés is ez egy életen át.

A nepszava.hu-n (2023. 11.03) Rác Péter Jánossyval készített interjújából többek között fény derül a regény megírásának motivációjára: „azt szerettem volna, hogy a fiam” (a könyv ajánlása neki szól) „tudjon arról a világról, amiből érkezett. Palackposta ez. Nem tagadhatjuk le az életünket, nem csinálhatunk belőle történelmi Disneylandet. A Kádár-korszakban generációk nőttek fel, akkor próbáltak boldogulni. (...) Ezt meg kell mutatni, különben a világ lakatlan emberek sokaságából fog állni (már azokból áll), és nem akarom, hogy a fiam is közéjük tartozzon”. Talán épp ezért kezdődik a regény azzal a látszólag banális hétköznapi mondattal, hogy „kész a kakaód”. Ez a könyv kulcsmotívuma is lesz, számtalanszor előkerül a legkülönbözőbb élethelyzetekben, hol ellentét, hol otthonosság-érzetet árasztva. Nem ok nélkül adta recenziója címéül Károlyi Csaba (ÉS, 2023.11.24) ezt: *Kakaó és babszem*. A tarkabab családi vihart kavart, a deklasszált úriasszony nagymama kötelezően beletenne egy szemet a húslevesbe, míg a cselédből „házvezetőnővé” avanszált Etelka néni (aki a kakaók készítője is) visszavág: „mit flancol azzal az egy szem babbal, mit játssza itt nekem a nagyságosasszonyt!” (155) Az efféle összezőrrenések ritkák, viszonylag békés a család élete. A szülők szinte megszállottan űzik szakmájukat, az orvoslást, Etelka néni pedig rendületlenül helytáll a házimunkában, az ifiúr ellátásában, sőt még „elügyeli” a szélütött nagyapát is.

De visszatérve az írói szándékra, tegyük fel a kérdést, hogy fedi-e egymást a szerzői akarat és a regényből megismert főhős karaktere? Jánossy „nosztalgikus realistának” vallja magát, emiatt óhatatlanul beugrik számunkra Arany Lászlótól *A délibábok hőse*, akinek személyében az eszmények és a valóság véglegesen szembekerül. Így eshet meg, hogy e könyv főszereplője illúziókat kergetve vágyálmába, a művészetekbe veti acsarkodó hitét. De az olvasáson kívül legfeljebb léha életet él. Alteregója, Mosodás nem is hagyja szó nélkül: „beszéded elbeszéléssé kerekedik-e vagy rábeszélés marad? Kibeszélés, fecsegés (...) Számolnod kell vele, nem lesz alakja az elmondott időnek, illetve nem lesz neki formája; nem a te körvonalaid szervezik. Restaurálsz vagy rekonstruálsz? „, (41-42) Mosodás rátapintott a lényegre, a szerzőség nehézségeire: „a forma korlát, nem lehet berekeszteni a teret és az időt (...) csak csonkolás árán” – így már a főhős. (231) Valóban, egy átgondoltabb koncepcióval, a szöveg minimum egyharmadát sűrítettebben tálalva (így a sokféle mellékszereplő, távoli rokon és barát sorsának taglalását, a cselekmény menetét folyton megakasztó kitérőket, amelyek az esetek többségében nem célravezetőek), sokkal hatásosabbá vált volna a történetmesélés.

A szerkezet fragmentált, szakadozott szöveg, ami önmagában még nem lenne probléma, ha nem okozna törést a konstrukcióban, ami néha már az olvasás kárára megy. A regény tagolását is egyértelműbbé lehetett volna tenni, például számozással. Mosodás meg is jegyzi, hogy

„elbeszélésed hordja-veti az éveket, dobálja a hónapokat, sodorja a napokat”. (433) Az esztétikai minőség megkívánja, hogy a legkevesebb eszközzel a legtöbbet mondjuk. A sűrítésben nagy erő rejlik. „Az Örök hely és mindenhol időnek több olyan részlete van, amelyben a főhős fantáziál korábbi történelmi eseményekről, amikor még nem is élt, de mintha átélte volna. Ez zavaró. Még akkor is, ha a szerző egy interjúbán adott vélekedése szerint fontosak ezek a flashbackek, mert ezekben vizsgálja meg családtagjait, hogy (...) a háború idején milyen túlélési technikát használtak volna. „Azt gondolom, hogy a szépirodalomnak nem feladata ez, de attól válik érdekessé, hogy dilemmatikus paradoxon helyzeteket vet fel, amelyekre bárki a saját etikai meggyőződése szerint adhat választ. (...) Rájöttem, hogy a szüleim személyiségképében nincs benne, hogy elvadult szereplői lettek volna annak a történelmi korszaknak”. Szép, szép, de ezt elég lett volna pár mondatban az olvasó elé tárni.

Ez a könyv szándékában párhuzamba állítható Bereményi Géza *Magyar Copperfield* c. – húsz évvel korábbról indított – önéletrajzi regényével, prózapoétikájukban természetesen eltérők. Jánossy regénye szintén korfestő tablő, melyben ugyan fajsúlyosan van jelen a múlt század történelme, mégsem annak a krónikája, hanem elsősorban nagyon erős önreflexív alkotás. Benne az emléktöredékek gyakran a képzeletnek vannak alárendelve, az pedig olykor nehézkesen működik, amire a főhős gyakran utal is: „fekszem és nem tudom, mikor kéne indulni bárhová. Nincs ötletem”. (34) És ugyan a névtelen elbeszélő a kötet középponti alakja, mert övé az uralkodó perspektíva (megosztva alteregójával), mégis személyes életét elsősorban a barátaival való együttléteken keresztül ismerhetjük meg jobban. Kisiskolás korából annyi derül ki, hogy akkor még rendben volt az élete: külön németórara járt, tanult zongorázni, vasárnaponként a Deák téri evangélikus templomba mentek édesapjával. A bajok a gimnáziumban kezdődtek, holott ott két kifejezetten művelt (bár extravagáns) barát is lel: egy filmrendező fiára, Tamásra és Dávidra, aki az ókori nyelvekben, a filozófiában és az irodalomban is jártas. Hatalmas könyvtáruk van, ami kábítólag hat hősrükre. Ugyanakkor kiváló ivócimborák, a többiekkel (Mexikóval, Csirkével, Miklóssal és Olsennel) együtt a lóversenyek után egyesekkel végigjárják a kocsákat, a szerencsejáték-termeket, a rockkoncerteket. A 15-30 oldalas kitérőkben a viszonylag jól karakterizált szereplőkről kiderül, hogy közülük többen fölvettek az egyetemre, illetve a Kádár-kori enyhületnek köszönhetően külföldön tanultak tovább, vagy disszidálni próbáltak, mint Mexikói, aki végül csak Bécsig jutott el, szülei hazacsábították.

A könyvből a Kádár-rendszer rendkívül összetett képe rajzolódik ki, melybe belefért a drogkereskedelem is, a tengerentúllal bonyolították le az üzleteket. Meglehet, hogy az egyik szereplő, aki nyugati kocsival járt, többnyire részegen, és akivel hősrük is elkalandozott Portugáliába, egy láncszem lehetett ebben a szocialista bizniszben. És persze voltak barátnők is, elbeszélő hősrük életében valójában kettő jelentősebb a sok alkalmi partner mellett, mellőlük olyan megnyugtató volt hazatérni a csésze kakaóhoz. Valójában Horváth Kati, a külkeres lány volt a hosszantartó kapcsolat, és szinte felfoghatatlan, hogy volt képes a lány éveken át visszafogadni az örök hűtlenkedő, de bocsánatkérő hősrüket, míg végül afféle Tatjana-Anyegin módra Kati mondta ki a végszót az NSZK-beli látogatás során, hogy „maradjanak csak barátok”. Korábban ezt hősrük ajánlotta fel, amikor úgy tűnt, ígéretes viszonya lesz egy kórházi ápolónővel, Julival.

Mindeközben az elbeszélő főhős vágyálma, hogy író legyen, Mosodás újra megdorgálja, mondván, hogy csépli az írógépet, „T. Bernhardtól kölcsönzött szövegduhvel, de mit ír? Az itt-élő-itt élet” (a szerző szókonstrukciója) „kapujában álltál, a szabad Magyarország ígéretének varázsütésszerű káprázatában, s te a nem-itt-élő-itt-élet imamalmi között őrlődtél. És tüntetésekre vágtattál, újonnan alapított újságokat, tiltott könyveket vásároltál minden mennyiségben”. (76) Közben a Parnasszus helyett egy rendőrség fogdájában kötött ki, mert részegen autót rongált a Bartók Béla úton. Érettségi után nem vették fel az egyetemre, anyja praxisának tág körében akadtak segítők, így került volna be egy üzembe, elvileg újságírónak,

gyakorlatilag szalag melletti munkásnak. Így még szinte be sem lépett, már ki is lépett. (219) Anyja még ekkor is kedvelt operettjének soraival vigasztalta: „ne búsulj rózsám, mert az egy garast sem ér, lesz még szőlő, lesz még lágy kenyér”, és újabb akciókba fogott fia érdekében. Így lett a New York palotában levélhordó, ahol az ügyintézőtől, akit csak „Erzsike bácsinak” becéztek és a szocialista rendszer prototípusa volt, sokat megtudott a körötte zajló valóságról. Például, hogy a Rózsadombon miből épülnek a paloták, és honnan vannak a nyugati autók, meg hogy „Czinegének a hadsereg építette a villáját”. (266) És anyjának köszönhetette azt is, hogy a káder Boldizsár Iván protekciójával felvették a nyíregyházi tanárképző főiskola magyar-német szakára. A fővárosi ifiúr ezt természetesen szégyellte, és az első félév után ott is hagyta, de egyelőre nem volt más választása. Ugyanakkor javára vált az ott eltöltött fél év, mert megtapasztalta a vidéki fiatalok sokkal józanabb szemléletét, tűrőképességét. Erről a szerző utólag a Margó fesztiválon tudósított.

A könyv „palackposta” jellege (az írói kvalitások révén) végül is elérte célját, mert azt el kell ismerni, hogy Jánossy jó tollú író, stílusa élvezetes. Ezt már korábbi műveiben is bizonyította, az *Örök hely...*-ben pedig kiváló a miliőteremtés, a budapesti helyszínrajzok, érzékletes a lakásbelsők leírása, a szereplők jellemzése és a természeti képek (hajnal, alkony) hangulatfestése. A társadalom közérzetének megjelenítése a könyv minden sorából árad, érződik a múlt század végének fülledt, fojtott és ellentmondásokkal, váratkozásokkal teli levegője. Az ábrázolásban egyedül talán a szerelmi jelenetek sematikusak, afféle „túl vagyunk rajta”-szerűek. De annál életesebbek a letűnt úri világ rekvizitumai, például dédanyja empire szekreterfiókjából előkerülő „szattyánzacskókban Ferenc Jóska és a Napóleon-aranyak, tajtékpipák, lornyonláncok; szürke szövettokból egy fekete távcső: az 1. vh.-ban a fronton szolgált dédapáé volt, akit leszúrtak a kozákok”. (43) A szerzőre jellemző fanyar humorral hozzászól: „a Tudományos Akadémia rendes tagjából, a matematika professzorból ennyi maradt”. (44) A regény egyik kiemelkedően megrázó és jól megírt története, amely sokat elárul főhősünk szemléletmódjáról, és egyszerre mutatja extrovertáltnak és introvertáltnak is, mindenesetre nagyon őszintének: a proli körülmények között élő Bárány Andráséknál tett látogatás az ún. „józsefvárosi orfeumban”, ahol a körgangos háznak még közös volt a WC-használata. A főhős Mosodásnak rimánkodik, hogy segítsen a jelenetezésben, végül a WC-n ülve az eddig úrifíúnak ismert főhősből kiszakad, hogy „végre, végre, megérkeztem oda, amiről eddig csak olvastam”. (85) A szocialista rögválóságban magára eszmél: „nekik semmijük sincsen, nekünk van. Autónk, balatoni házunk, zsúrkocsink. Jókai-összesünk, szekreterünk. Címerünk. Máshonnan nézünk; az egyik egy budai konyha asztalán álló kakaós bögre fülén keresztül nyílik, a másik egy pesti bérház lucskos budijának az ajtaján fúrt lyukon át”. (87)

Ezután egy hosszabb családtörténet (apa-anya múltja) következik, kronológiai ide-oda szánkázással, az apa politikai nézeteinek taglalása, amit Mosodás akaszt meg ekképp: „apád, mármint mi is, zsidókra, parasztokra, proletárookra, cigányokra és hottentottákra tetszőlegesen alkalmazott terminusát mindenkire kiterjesztette, a megkülönböztetések hálóját addig szőtte, míg annak közepén egyedül maradt (...), és tegyük hozzá: önhittén, különb voltában”. (196) Az itteni apaképből, mely eddig is kissé vitriolosnak tűnt, lesz visszamenőleg érthető a *Hamu és ecet* zárómondata, ahol a főszereplő a regény végén kimondja, hogy nem szerette az apját.

Hősünk számára még nagy megpróbáltatást jelentett a főiskola előtti kötelező 11 havi katonai kiképzés Marcaliban, melynek pillanatképei életesek, valósághűek. A szülői protekció lehetőségében bízó főszereplőnk előbb írnok lesz, majd a nagy hadgyakorlat elől anyja kimenti és a Honvéd Kórházba fekteti be, kivizsgálásra. Gyomorfekélyrel aztán leszerelik a katonaságtól. Ezzel hősünk ugyan elesik a nővérkével való további kalandoktól, de újfent belevetheti magát a szamizdatok világába, erről számos intertextus és allúziós utalás következik. A palettán megjelennek a társadalmi változásra utaló új politikai szereplők, többnyire eredeti nevükön említve őket. Persze itt is hasznos lenne a szövegcsontkítás, az ismétlések elhagyása. Alföldi Róbert egy podcastben egy példával illusztrálta, hogy mit is jelent a művészetben a sűrítés:

„Törőcsik Mari zsenialitása abban állt, ha mondott egy mondatot, abban négy millió mondat volt elrejtve”. Hősünk pedig így álmodozik: „azt gondoltam, hogy van egy másik Magyarország, maroknyian őrzik, írók, festők, filozófusok, történészek, zenészek, a művészetbe menekítettek, akik igaz történetét írják”. (438) Illuzórikus, naiv és bizonyos értelemben kirekesztő ez a vélekedés, a főhősnek még érnie kellene. Anyja ismét akcióba lép, némettanárnak elhelyezi egy magániskolába. De tovább folytatódik a léha életmód, megideologizálva a perzsákkal, akik a végső döntésük előtt még egyszer alaposan lerészegednek, és utána cselekszenek, új helyzetfelismeréssel. Dávid barátja egy levélben keményen megdorgálja: „nyíltan megmondom, hogy amit ezen a nyáron csinálsz, az már nem teszi lehetővé számodra, hogy (...) valami nagyobbra hivatkozz, vagyis arra, hogy te költő, esztéta stb... vagy, hiszen nem vagy semmi”. (463) A romlás szinte fokozhatatlan. Petrivel kérdezhetnénk: „hova tovább”? Pedig van tehetsége az íráshoz, egyik fontos prózapoétikai eszköze a humor, ezek általában helyzetkomikumok. Nézzünk rá egy önkritikus pillanatképet: egy lány lakásában ébredve tériszony fogta el, az ágy mellett egy másnak dedikált *Kassák Lajos alkotásai és vallomásai*. „Itt fekszem Budapesten, mellettem Kassák, túl élete délelőttjén (...), én túl ezen a napon, noha meglehet, az életemnek is a delén. Ő alkotásai és vallomásai tükrében a padlón. Én alkotásaim híján, vallomásaim közepette az ágyon. Belőlem, úgy látszik, nem lett jutalom, nem lettem dedikált példány”. (30)

Közben az ország átesett a rendszerváltáson, erről is hosszú oldalak szólnak. A szabad választásról is, melyről a 24. hu-n az interjúban Jánossy úgy vélekedik, hogy csak azért volt 60%-os a részvétel, mert a Kádár-rendszer végső szakaszában „elkényelmesítette, lustává tette az embereket”. A regényben szó van az 1989. március 15-i tüntetésről, amikor Cserhalmi György felolvasta a 12 pontot a tévészékház előtt, de a groteszk valóság az, hogy aznap „sokan mentek Bécsbe hűtőt vásárolni. A Kádár-korszakban megszokott politikai tunyaság „túlélte a rendszer bukását”.

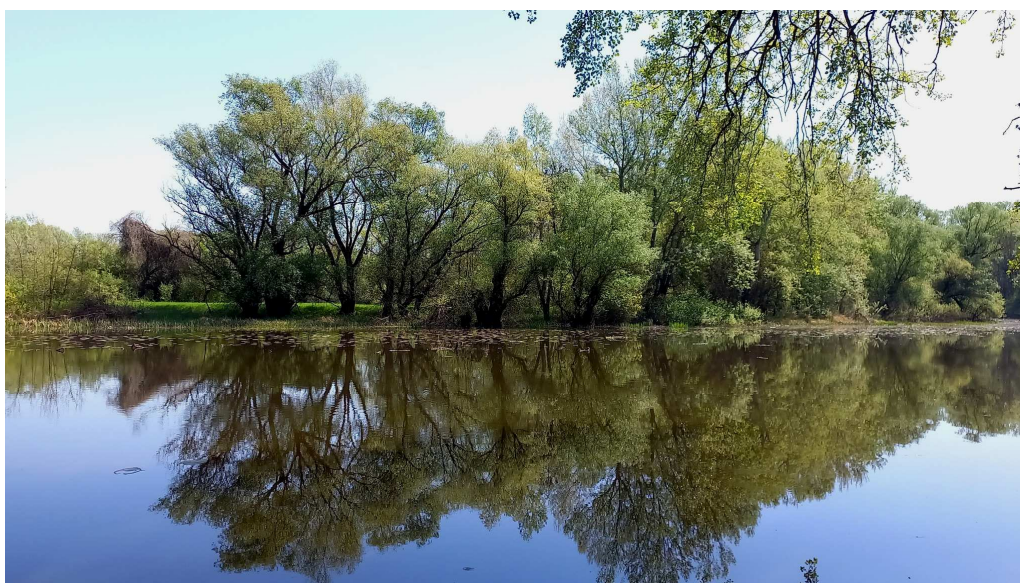
A szövegburjánzásban az olvasó közben rábukkan egy egyszerű mondatra: „Engem fölvettek az egyetemre”. De örömünk gyorsan elszáll, mert utána ez áll: ez sem felhőtlen öröm, mert „az órák rendtartásába beilleszkedni nehezemre esett. Kiverekedni az éjszaka sikátoros útvesztőiből nem tudtam”. (547)

A könyvet az 1989-es taxisblokádi képei zárják, az ország életében „az utolsó szimbolikus pillanat: még minden lehet” – írja Károlyi az ÉS-ben. A főhős társaival és a „főperzsa” Dixivel épp egy orgiáról tántorog a Petőfi híd felé, ahol szembesülnek az eseménnyel. Mosodás még utoljára beolvas társának, hogy mi mindent felejtett el, többek között a családját, „az ún. keresztény középosztályt, fontos történelmi eseményeket, végül Jézus Krisztust is, természetesen. Elfelejtetted a 20. századot”. (556) Majd jön a majdnem patetikusra sikeredett búcsújuk, mely akár ironikusnak is felfogható Mosodás szájából, egy ekkora terjedelmű műről lévén szó: „a legtöbbet talán az érte, amiről nem tudtunk beszélni, amivel nem azt mondom, hogy hiábavaló volt beszélnünk”. (557) És a végső, kissé szentimentálisnak tetsző kijelentés: „beszélnünk kellett, hogy megmutatkozzon a kimondhatatlan”. Kis jóindulattal ezt felfoghatjuk afféle Törőcsik Mari-s, sokat sejtető, tartalmas mondatnak. A 24. hu-n Jánossy Lajos jelezte a folytatás lehetőségét, a '90-es évektől kezdve. Várjuk a folytatást, lehetőleg az írásban feltüntetett árnyoldalak nélkül.

JÁNOSSY LAJOS: *Örök hely és mindenhol idő*, Jelenkor K., 2023

Zemplén, Kishalász

Zemplén, Bodrog, Csizmár-holtág

NAGY BERTALAN fotói

VIHAR JUDIT

A JAPÁN KÖZMONDÁSOKRÓL

A közmondások minden kultúrában a népi bölcelet hagyományait őrzik egy-egy nyelven, az idősebbek tapasztalatait továbbítják az ifjabb nemzedékek számára. Egyik híres magyar gyűjtőnk, *O. Nagy Gábor* (1915-1973) szerint a közmondás „a színes és az eleven stílus elemeinek szinte kimeríthetetlen kincsesbányája, másrészt pedig a múltat idéző és inkább csak történeti értékük miatt becses adatoknak bölcs felhasználást igénylő tárháza.”¹ 1819-ben *Pálóczi Horváth Ádám* (1760–1820) azt írja: „Egy nemzeti közmondást örökre meghagyni halni nagyobb kár, mint amikor a »Hódoltató Tábor« egy ágyút elveszt”².

A közmondás szóbeli műfaj, amely szájról szájra terjed, akár a népmese, a népdal, vagy a városi folklórban a vicc. Emellett a frazeológiához, a szólásokkal és kifejezésekkel foglalkozó tudományághoz tartozó terület. E népi bölceletek szoros rokonságban vannak a *szállóigékkel*, nagy emberek híres mondásaival, melyektől a közmondások abban is különböznek, hogy szerzőjük ismeretlen. Sokszor rímeket is találunk bennük, de a ritmikusság általában mindig jellemző a közmondásokra. Gyakran két tagmondatra bonthatók. Igen sokféle élethelyzetben fordulhatnak elő, mai funkciójuk szerint a beszélő stílusának színezését szolgálják.

Az első feljegyzett közmondások az i. e. 3. évezredből, Mezopotámiából származnak. Már a legkorábbi agyagtáblákon találkozunk közmondásokkal, amelyeket a sumérok erkölcsös tartalmuk miatt iskolai tananyagként is felhasználtak. Így készültek az első közmondásgyűjtemények. Már a híres asszír uralkodó, *Assur-bán-apli* (uralkodott az időszámításunk előtti 7. században) királyi könyvtárában is találunk közmondásokat. A Bibliából feltétlenül meg kell említeni a bölcsességéről híres *Salamon* király (uralkodott i. e. 971 – i. e. 932) Példabeszédek című művét, melyből számos elmés közmondás maradt fenn. Az ógörög irodalom nagy figyelmet szentelt a közmondásoknak, a szónokok retorikai díszként használták ezeket. Sok nagy filozófus közmondások gyűjtésével is foglalkozott, így *Arisztotelész* (i. e. 384–322) tanítványaival együtt gyakran alkalmazta a közmondásokat. *Hésziodosz* (i. e. 7. század első fele) *Munkák és napok* című költeményében pedig számos közmondás szerepel.

A középkori latin nyelvű közmondások ismertek voltak egész Európában. De a reneszánsz idején újjászületett a közmondások iránti érdeklődés is. Irodalmi, képzőművészeti alkotásokban gyakran találkozunk velük. Az egyik leghíresebb ilyen jellegű munka John Heywood *Dialogues Containing the Number of Proverbs* (1546)³ című műve, mely közmondásokból szerkesztett alkotás. A legnagyobb írók, költők így *Shakespeare*, *Molière* darabjaiban is alkalmazták a közmondásokat.

Európában az újkori közmondás gyűjtemények elindítója rotterdami *Erasmus* (1466–1536) volt, akinek tevékenysége példát jelentett a nemzeti nyelvek számára, munkáinak hatására számos nemzeti nyelven kezdődik meg a közmondások gyűjtése és alkalmazása. Napjainkban is nagy érdeklődés mutatkozik az egyes nyelvek közmondásai iránt, melyeket különböző politikusok, szónokok előszeretettel használnak.

A távol-keleti kultúrákban is nagy szerepük van a közmondásoknak. A kínai, koreai és japán közmondások közötti hasonlóságról *Ikeda Hiroko* 1971-ben ír *Problems in compiling a*

1 O. Nagy Gábor – 2010.

2 Pálóczi Horváth – 1879.

3 Heywood – 1546.

dictionary of Japanese proverbs⁴ című munkájában, melyet Paczoly Gyula (1930–) idéz On the Sources of Japanese Proverbs című cikkében. Paczoly Gyula 1975 óta foglalkozik a különböző népek közmondásaival, s ebben a témában számos hézagpótló gyűjteménye és cikke jelent meg, e tárgykör hazai legkiválóbb képviselőjének tekinthetjük. Milyen sajátosságok jellemzik a japán közmondásokat?

A japán 諺 kotovaza 'közmondás' gyökerei a klasszikus kínai és a szanszkrit közmondásokhoz nyúlnak vissza, az 1868-as Meidzsi-reform után pedig az európai közmondások hatása is nyomon követhető bennük. A japán irodalom klasszikus műveiben, így például a Gendzsi monogatariban 源氏物語 (11. sz. eleje), a Heike monogatariban 平家物語 (13. sz.) is találkozhatunk japán közmondásokkal. Az első japán közmondásgyűjtemények az Edo-korszakban (1600–1867), a városi polgárság, a kapitalizálódás időszakában keletkeztek. Már a Macue Sigenori 松江 重頼 (1602–1680) által összeállított Kefukigusza 毛吹草 (1643)⁵ 800 közmondást tartalmazott, melyek között kínai közmondások is szép számmal szerepeltek. Jelentős közmondásgyűjtemény volt a több szerző (Ótomo Sinicsi 大友信一, Kimura Akira 木村晟, Katajama Szeiken 片山晴賢 és b 編輯) által összeállított, 1656-ból származó Szevazukusi 世話尽, melyben 770 közmondás szerepelt. Ezt követően aztán számos japán közmondásgyűjtemény látott napvilágot. Napjainkban egyre-másra jelennek meg japán közmondásgyűjtemények, melyek közül kiemelkedik a modern igényeknek megfelelő Kodzsi kotovaza dzsiten 故事ことわざ辞典 azaz Hagyományos közmondás szótár, amelyet a Gakken kiadó 2004-ben adott ki.

A japán közmondások egész világképet festenek. A modern közmondások nagy része az Edo-korszakban keletkezett, melyek jobbára a 17., 18. és a 19. század első felének szociális, társadalmi, erkölcsi elképzeléseit tükrözik, a városi polgárság világszemlélete bontakozik ki belőlük. A Tokugava sógunátus hatalma idején a névleges császári uralom mellett ebben a korszakban olyan külső és belső béke valósult meg, melyet más nemzeteknél nem is lehet tapasztalni. A samurájok lecsúsztatásával a 16. században még oly harcias japánok erre az időszakra fegyelmezett, békés emberek lettek. Csak a természeti csapások: tűzvészek, földrengések, a Fudzsi tűzhányó 1707-es utolsó nagy kitörése okozott gondokat az emberek számára. A közmondások gyakran óvták az embereket ezektől.

Ruhaujjból lett tűzvész.

A békés korszakban az ország hatalmas fejlődésnek indult, a pénz a legfőbb értéké vált, a meggazdagodás feltétele a szorgalmas munka lett, és könnyen elszegényedhetett az, aki nem becsülte meg mindazt, amit kapott.

A jó viszony is csak addig tart, míg a pénz el nem apad.

Ha nincs pénz, nincs rokonság se.

A veszteségből teremts hasznót.

Pénz és szemét minél több, annál mocskosabb.

Olyan fösvény, hogy a köpenye ujjából sem szívesen dugja ki a kezét.

Boldog, ki serény munkával kezdi a napot.

Serény szülő, gazdag gyerek, koldus unoka.

A kereskedő és a paraván soha nem egyenes.

A kereskedők hazugságát az istenek is megbocsátják.

Kereskedő gyereke álmából is felriad a pénzcsörgésre.

4 Ikeda Hiroko – 1971.

5 Sigenori – 1643.

A közmondásokból a városi élet mindennapjai bontakoznak ki, ahol a jó mesterembernek van becsülete. Persze ez a társadalom sem mentes a korrupciótól.

Az igazi mester rossz szerszámmal is jó munkát végez.

A munkád is te vagy.

Tudós és színész örök szegény.

A poklbírák is megvehetők.

Ebben az időszakban igen nagy szerepe volt annak, hogy okosan, értelmesen gondolkozzanak az emberek, hiszen bölcs észjárással lehetett csak vagyonra szert tenni. Számtalan közmondás született ebben a témában, s evvel együtt elítélték azokat, akik nem gondolkodtak és ostobán cselekedtek. A közmondásokból úgy tűnik, hogy az emberi butaság itt is határtalan volt.

A veréb száz évig sem felejt el ugrálni.

A valódi tudáshoz nincs rövid út.

Aki enged, legyőzi az erőset.

Ha az erő az úr, az ész csak szolgáló.

Aki okos, gyorsan változik, mint a leopárd foltja.

A bölcs megengedő, a balga veszekedő.

Önteltség és büszkeség: a butaság fajtái.

A butákat és az ollót célszerűen kell használni.

Szekérrel vág a tengernek, hajóval a hegynek.

Még a főtt krumplit sem tudja a nyerstől megkülönböztetni.

Minden bölcsre egy tucat balga jut.

A korszakban igen nagy fontosságot tulajdonítottak a nevelésnek, a komoly szakmai tudást tisztelték. Az emberek lényegesnek tartották, hogy a gyermekeiket jó iskolákba járassák. Dicsekvés helyett pedig a híres japán szerénységre buzdították őket.

A származásnál a nevelés többet számít.

A tanítás tanulás.

A kormányzást bíz a kormányosra!

Az önhietség a siker zsákutója.

A természetszerű szabadságvágy és a szabadság szeretete a közmondásokban is megnyilvánul. Ugyanakkor az emberek a szigetországban, a Mariana-árok közelségében félnek a különböző természeti csapásoktól, no meg az erősen szabályozott társadalmi rend korlátai és retorziói miatt. Tanácsaikban az óvatosságra hívják fel a figyelmet.

Kalickába zárt madár felhők fölé vágyik.

A zsarnok félelmetesebb a tigrisnél is.

A tűben oszlopot lát.

Akinek a nyelvét a forró tea megégette, megfűjja még a jégcsapot is.

A félelem forrásai: földrengés, tűzvész, mennydörgés, apa.

A falnak füle, az ajtónak szeme van.

A japán szellemiség ragaszkodik a realitásokhoz. Még a japán népmesékben is ritka a boldog befejezés, a történetek sokszor halállal végződnek. Reális világszemléletük, gyakorlatias felfogásuk a közmondásokban is kifejezésre jut.

Szaké nélkül mit sem ér a cseresznyevirágzás.

Cseresznyevirágnál a gombóc többet ér.

Aki könyvből lett lovász, nem érti a ló észjárását.

Természetesen számos közmondás szól a férfi–nő viszonyról és tesz megállapítást a családi élet jellemző helyzetéről.

A férfi szeme legyen egyenes, mint a kihúzott fonal,

a nőé kerek és csillogó, mint a csengettyű.

Férfiak – bátorság. Nők – finomság.

A nő szíve olyan, mint a macska szeme.

A nő szíve olyan, mint az őszi égbolt.

A reggeli szakét ki ne hagyd, még ha az asszony is az ára!

A nőt széppé a ruha, szebbé a púder, még szebbé a haja teszi.

A női haj még az elefántot is megbolondítja.

Csak szavaiban szemérmes a nő.

Sok szépséghibáért kárpótol a hófehér bőr.

A tűrhetetlen tűrése a türelem.

A házasságban a titkokat igyekeztek megőrizni, a problémákat elkendőzni.

Tegyel fedőt a bűdös fazékra!

A fiatal feleség általában a férj házába költözött, ahol az anyós szava volt a döntő.

Senki sem tudhatja, milyen volt tizenhét évesen az anyósa.

Ha megszületett a kisbaba, gyakran adták oda megbízható nevelőszülőkhöz, mert úgy gondolták, ha a gyermek élete nehezen kezdődik, ha kicsi korában megedződik, akkor később könnyebb lesz a sorsa. Az így felnevelt gyerekek többnyire jobban szerették nevelőanyjukat a szülőanyjuknál.

A szülőanyjánál édesebb az, aki felnevelt.

Az Edo-korszak irodalmi és más művészi alkotásainak stílusa a kereskedők, a városi polgárság ízlését követte. Ennek megfelelően speciális műfajok alakultak ki, melyek közül az irodalomban napjainkban is igen népszerű a bábjáték, japánul: ningjó dzsóruri, melynek legkiemelkedőbb képviselője Csikamacu Monzaemon 近松門左衛門 (1653–1725), a japán Shakespeare. Műveiből kabuki drámák is készültek. A haiku költészet is ekkor éri el a csúcst, Macuo Basó 松尾 芭蕉 (1644–1694) költeményei és verses útinaplói is ekkor íródnak, csakúgy, mint Ihara Szaikaku 井原 西鶴 (1642–1693) éles társadalomkritikai regényei. A festészetben a „lebegő világot ábrázoló” ukijo-e zsánerképek és tusfestmények is ebben a korszakban válnak népszerűvé.

Magát emészt el a füstölő, hogy illatozzon.

A művészet kortalan.

Kelet és Nyugat nagyon sok vonatkozásban éles ellentétben áll egymással. A nyugati, az európai és az észak-amerikai szellemiségben az egyénnek, a személyiségnek van általában döntő szerepe, a keletiekre főként a csoportszellem jellemző, s ez igen gyakran tükröződik a józan magatartást hirdető közmondásokban is.

A közös ügy fontosabb, mint a te ügyed.

A kiálló szöveget beverik.

Az egyhúros új húrja könnyen elszakad, a tízhúrosé nehezen.

A japán közmondások őrzik a történelmi múlt örökségeit, mindazokat a nyelvi, vallási hagyományokat, amelyek a japánok életében valaha valamilyen nyomot hagytak. Az eredendően animista sintó vallású japánok átvették a buddhizmus tanait és egész kultúráját. Az Indiából Kínába, onnan Koreába és végül Japánba eljutó buddhizmust magukévá tették, s ez a közmondásokban is megnyilvánul. Vannak olyan közmondások, melyeket változatlanul átvettek a kínaiakból a koreaiak és a japánok is:

Tedd bambuszcsőbe a kígyót, akkor sem lesz egyenes.

A buddhizmus hatása, a reinkarnáció elfogadása, az idő tűnékeny múlása érezhető a következő japán közmondásokon:

A véletlen találkozás is elrendelt volt.

Lehullott virág nem tér vissza az ágra, törött tükör nem forr össze újra.

Mint kőbuddhának a darázscsípés.

Három sértés még Buddhának is sok.

Buddha figyelme sem lankadatlan.

Buddhát és a papucsot is ugyanolyan fából faragják.

Buddha is halandó volt egykor.

A keletkezés és pusztulás örök körforgásában változó jelenségek jellemzik ezt a hitet, az örök változás, és az ambivalencia, amely egyik pillanatról a másikra képes megváltozni, átcsapni az egyik végtelből a másikba. Ugyanakkor minden visszahat önmagára.

A születés a halál kezdete.

A találkozás az elválás kezdete.

A balszerencse is hasznodra válhat.

Tegnap rongyos ruhákban, ma selyemben, brokátban.

Tegnap barát, ma ellenség.

Nézd meg a pajzs mindkét oldalát.

A gyertya tövében sötét van.

A nagy szerencséből nagy baj lehet.

Szeretetből támad a gyűlölet.

Természetesen sok olyan japán közmondás van, amely – ha szavaiban különbözik is –, a benne rejlő bölcs gondolat alapján igencsak hasonlít nyugati testvéreire. Ez azonban nagyon is érthető, hiszen ezeket a mondásokat mindenütt emberek alkották, akik sok vonatkozásban teljesen különböznek egymástól, mégis legtöbb tulajdonságuk sokkal inkább hasonlít egymásra. Számos olyan japán közmondás létezik, amely látszólag teljesen más, mint a mellette álló – sokszor más európai néptől átvett – magyar, de gondolati magjuk azonos, vagy nagyon hasonló. Íme, néhány japán–magyar közmondáspár:

Az ismeretlen istennél jobb az ismert ördög. / Járt utat a járatlanért föl ne adj.

Ha nincs lovunk, ülünk tehenre. / Ha ló nincs, számár is jó.

Kánya-fiókából nem lesz sólyom madár. / Kutyából nem lesz szalonna.

Három ember az aranyat is megolvastja. / Sok lúd disznót győz.

Havat árul télen. / Dunába vizet hord.

Ökör az ökörral, ló a lóval. / Suba subával, guba gubával.

A türelmetlenséged lesz balsorsod. / Türelem rózsát terem.

A kezdet a munka fele. / Minden kezdet nehéz.

Ha rokonod a pap, nem becsülöd sokra. / Senki sem lehet próféta a saját házában.

A kopasz is csapja még a szelet. / Vén kecske is megnyalja a sót.

Minden lábasnak megvan a maga fedele. / Minden zsák megtalálja a foltját.

Szélben cseperedett fának erős a gyökere. / Teher alatt nő a pálma.

Karddal aprítja a retket. / Bolhából elefántot csinál.

Végül említsük meg azokat a közmondásokat, amelyek nyíltan árulkodnak róla, hogy Japánból származnak. A Tokiótól 120 kilométerre északra elterülő Nikkó (a helynév jelentése: Ragyogó Nap) csodás erdeivel, pisztrángokkal teli tavaival, vízeséseivel (a legszebb közöttük a százméteres Kegon vízesés), hegyeivel, híres piros hídjával Japán egyik legszebb vidéke. A természet csodái mellett itt látható a híres hadvezér, *Tokugava Iejaszu* 徳川家康 (1543–1616) mauzóleuma, ugyanakkor a japán rokokó építészet legnevezetesebb szépségeit is itt lehet megtekinteni. A Tósógú nevű sintó szentély nevezetes kapuja, a Jomeimon, amely talán a leggyönyörűbb az épületek között. A kőcsipkés palotákat különböző állatfigurák díszítik, közöttük ott van a világhírű három bölcs majom: én nem hallok, nem beszélek és nem látok...

Ne mondd, hogy csodás, míg nem láttad Nikkó városát.

És természetesen van olyan közmondás is, amely a japánok szent hegyét, a titokzatos Fudzsit örökíti meg:

Ha már ott állsz, a Fudzsi is csak egy hegy.

A japánok természetimádata közismert. Büszkéek arra is, hogy hazájukban négy évszak váltogatja egymást. Minden évszagnak megvan számukra a legszebb nevezetessége. Ősszel a szeptemberi holdtöltében gyönyörködnek, mert megfigyeléseik szerint ez a legszebb, télen a hóesés látványa ejti rabul őket, nyáron a kakukkszó hallgatása okozza a legnagyobb örömet, de a legcsodálatosabbnak a cseresznye virágzását tartják. A japánok általában nem szoktak dicsekedni, igen szerény emberek, megelégszenek mindazzal, amit a természet nyújt a számukra.

Nem lehet egyszerre a holdfényben, a hóesésben és a virágnyílásban is gyönyörködni.

Ebben a tanulmányban szerettem volna ízelítőt adni a japán közmondásokból, melyek alapján bepillantást nyerhet az olvasó a japán nép hétköznapijaiba és ünnepeibe, múltjába és jelenébe, de eközben, bizonyos vonatkozásokban feltárul gondolkodásuk és nemes egyszerűségű, lelki tisztaságuk is.

Felhasznált Irodalom

John Heywood: The Proverb of Heywood. Being the „Proverbs” of that author 1546. Ed., with notes and introduction.

Ikedo Hiroko: Problems in compiling a dictionary of Japanese proverbs, 1971.

Kodzsi kotovaza dzsiten, 'Hagyományos közmondás szótár', Gakken, Sobunsa, Tokió, 2004.

O. Nagy Gábor : Magyar Szólások és közmondások. Akkord kiadó, Budapest, 2010.

Ótomo Sinicsi–Kimura Akira–Katajama Szeiken–Kaikjo: Szevazukusi, 1656.

Paczolay Gyula: Magyar-japán közmondások és szólások. Hangarigo no kotovaza to Nippongo no kotovaza. Polgármesteri Hivatal, Ercsi, Ercsi, 2000. 2. kiadás, (1.kiadás: 1994).

Pálóczi Horváth Ádám: Régi magyar szólások és közmondások. Kéziratban, 1879.
<https://www.arcanum.com/hu/product/RMSZK/> Letöltve: 2024. 11. 25. 22:29.

Sigenori Macue: Kefukigusza 'Füvek, mint a zilált haj'(1643). Ivanami Soten, 1971.

https://www.google.com/search?q=Shigenori+Matsue%3A+Kefukigusa&sca_esv=5061d757070c8d70&sxsrf=ADLYWIKd-cllpbjrQizMcXmdWm2Mrroz-w%3A1732573347280&ei=o_hEZ7jdEN-E1fIPv7_A0AQ&ved=0ahUKEwj4uqXXwviJAxVfQlUIHb8fEEoQ4dUDCA8&uact=5&oq=Shigenori+Matsue%3A+Kefukigusa&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcniAIFNoaWdlbm9yaSBuYXRzdWU6IEtIZnVraWdlc2FiskVQAfGAcAF4AJABAJgBAKABAKoBALgBA8gBAJgCAKACAJgDAIgGAZIHAKAHAA&sclient=gws-wiz-serp Letöltve: 2024.11.25. 23:09

VIHAR BÉLA

A fehér ruhás

Pályaudvar. A végállomás. A mozdony felsikoltott.

Köröskörül sűrű sorfalak. Katonák. Katonák.

Közöttük a hömpölygő folyó: a száműzöttek csapata vonult.

Los, los! Tovább, tovább! – csattogtak korbácsként a sürgető szavak.

A gomolygás örvényéből egy hófehér ruhás középtermetű férfi arca bukkant fel néhány röpké pillanatra.

– Művész? Professzor? Költő? Különc intellektuel?

Kicsoda Ő?

Hirtelen megtorpant megbénult lábbal. A szemek tébolyát szemlélte hosszasan. A drótkerítés keselyűkarmait.

A nyári ég eszelős nyugalmát.

Hé, te bolond! Mozdulj! Az istened! – kiáltott valaki élesen.

Pengeként hasított a szó. Ráütöttek. Oldalba lökték.

Szalmakalapja helyként elröpi a valószínűtlenségbe.

Aztán egy anyának zokogó kisdédét karjára emelte volna vigaszul. S ekkor ismét ököl sújtott reá.

Elestében, mint sebzett madár, porba hullottak az iratai, a gyűrt jegyzetlapok.

Nikkelórájának számlapja elrepedt.

Megállt, megdermedt a mutató.

Majd tovasodorták Őt.

Az útkanyarnál sugárzó öltönye még fel-felvillant egyre távolodva.

Tízezrek tömegében, kezében kis börenddel Jézus haladt a gázkamra felé.

[1978 e.]

PETHES MÁRIA

Élesre töltött pillanatok, Péli Tamásért

Kitörött a hajnal ablaka, mindent
beterítették a csörömpölő üvegszilánkok.
Tenyered tövises sorsvonalán álltam,
résnyire nyitott szememből fény szivárgott.

A kert – mint nagyanyám fölvikszelt
padlója – csillogott, s a fűszálak kórusa
egy régi nyár forró dalát dúdolta. Halkan
imádkoztam, ne jöjjön el még a kaszálás ideje.

A reggel hímzőfonalából mandalát szőtt
egy pók. Az ég farost lapján elhalványultak
az emberszabású ikonok. Poros kabátban
utánad osont az éj, de sehol nem talált.

Csak én láttalak, valahol messze,
párnád alatt vonaglott a nagy folyó.
Leterített a város, szétterült hajadból
szarkák cibálták ki az ezüst szálakat.

Napsütötte dombokon leszüretelték
és kipréselték a köveket. Igyál.
Szorgalmas traktorok minden barázdából
kiszántották nyomod. Egyél.

Körmöd alá szaladt a szabadság
szálkája. Néhány pohár borért
elárverezted cigarettatöltődet
és lélegzetemből utolsót slukkoltál.

Lelked mélyén sóhajok nyikorogtak,
hangszáladon elmaradt szavak citeráztak.
Nem értem, hogyan történhetett,
de ma is megvirradt nélküled.

Te voltál a senki többet harmadszor.
S lettél egy élesre töltött pillanatban a csönd
feltörhetetlen pecsétje, pünkösdi rózsákon
szétfröccsent vér bíbor színe.

Forrás:

<https://www.facebook.com/kontrasztfolyoirat>

KOVÁCS MARIANNA

tépett felhők

nap-színezte
pára párna
estefelé
hulljon rá a
szempilládra
elnehezül
lecsukódik
szemhéjad, ha
jön az este
közeledik
az éjszaka
lomha teste
álmod legyen
vidám kedves
emlékezz rá
amikor a
tépett felhők
fejed fölött
gyülekeznek

nyugalom

madártrilla
levélsóhaj
csicsergés és
susogás

néha egy-egy
kutya vakkant
repülőgép
vonul át

kevés ember
sok-sok zöld

méh döngicsél
el ne kergesd
a virágok
barátja

magányosan
ülök itt a
Három Platán
árnyában

Látkép, Tabán 2024. május 13.

A Három Platán, Margitsziget, 2025. május 10.

REJTŐ GÁBOR

A láthatatlan légió

Már poshadt volt a víz, és penészes a kenyér
s a patkányok haláltáncot jártak
csak Ő állt rendületlen a Santa Maria fedélzetén
mikor egy matróz az árbockosárból így kiáltott
mind alszik, aki fél!

És bólintott a doktor, órái vannak hátra
s ahogy fordult, míg mondta, szemüvegén
villant a fény – de meghallotta az, fölült
infúzióstúl, s rekedten, égő szemekkel szólt
mind alszik, aki fél!

Züllött angyalok közt röpködnek a percek
fejükön illatos rózsakoszorú, bokájuk
az égnek, s míg kint tombolt a Walpurgisi éj
kezükben pohárral kacéran nevettek
mind alszik, aki fél!

S jöttek sorba mind, Leonidasz, Jean D' Arc,
Nemecsek, kiket nem tántorított a józan
ész, veszély, a három csernobili, Che, Gandhi
Lennon... Legyen, mondták, minek lennie kell
mind alszik, aki fél!

Ajánlás
Látod Herceg, s drága Villon
nem hagy nyugtot a szenvedély
hirdetem, míg élek, s utána is
mind alszik, aki fél!

2025.03.21.

Forrás: Rejtő Gábor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/rejtog>

HOMLOKTÉR — SZABÓ MÁRTA fotói

Zemplén, Komlóska, Pojana forrás

Zemplén, Komlóska, Nagy-Papaj

HOMLOKTÉR — SZABÓ MÁRTA fotói

Zemplén, Pusztafalu, Perecse-bükkös

Zemplénben

HOMLOKTÉR — SZABÓ MÁRTA fotói

Zemplénben

Zemplénben

KARAFFA GYULA

A túlsó part...

*„s ki viszi át fogában tartva
a Szerelmet a túlsó partra?”*

Nagy László

Negyvenegy év a reményből,
negyvenegy napsütött mező,
negyvenegy kerék a mindenségéből,
negyvenegy sínen gördülő,
negyvenegy füty, szabad a váltó,
negyvenegy kalauz szedi a jegyet,
negyvenegy vonat, zakatoló;

Negyvenegy éve csak megyek.

*

Rejtem vágyamat szemedbe.
Szeretlek. Másra nem telik.
Fáradt lelkemet fogadd be.
Kapudon zörgök. Nyittatik?

Túlsó part. Mint a reklámok.
Kevés a pénzünk. Nem megyünk.
Mint óriássá nőtt bábok;
Szár az szemünkkel könnyezünk.

Túlsó part. Hón alá mankó.
A padló alatt rág a nyár.
Ki született, mind múlandó?
Vérző ujjamon a halál.

*

Túlsó part;
(mint egy rossz mesében)
csak megyünk,
csak megyünk,
baktatunk.
Észre sem vesszük a
nagy menésben,
hogyan
otthon
hagytuk;

Önmagunk.

*

Túlsó part; lesz-e még
Szeretem,
ha véget érnek a mesék?

Lábainkat felsebzi-e majd,
egy-egy partra vetett
verstöredék?

Ha lesz még...

Múlnak az évek.
Ahogy gyérül a hajunk,
elcsöndesedünk, elpuhulunk.
Hol vannak az eszmék, az ideák?
Hol van már a lázadó kisdíák?
A világot akartuk egykor megváltani,
de nincs már kivel és nincs is minek.
Csak csodáljuk az akkori
tiszt, szent gyermeket,
s az akkori szellem álmait?
Mára már szelíd vágyak;
Egy jó leves, nyugalom,
csend, nézni a gyereket,
hogyan fut, hogyan keres,
hogyan álmodik életet egy bábba
s hogyan készül kilépni a Világba,
az életre, a harcra.
Már ha lesz egyáltalán még harc
és lesz még élet
és lesz még társ
és lesz még.....

Forrás: <https://karaffagyey.freeweb.hu/>

FANTAZY

MÁNDY GÁBOR

MÁR ITT VANNAK

Exodus

3.

Búcsú a Földtől

A tegnapi nap eseményeihez tartozik még, hogy miután összeszedtük magunkat, növeltük a sebességünket, egyre jobban eltávolodtunk a Földtől, és a Holdat elkerülve kijebb jutottunk a Nap körüli pályán.

Ekkor azonban történt egy drámai fejlemény. Kiderült, hogy a közeledő idegen égitest ránk is hatással van, mintha vissza akarna húzni bennünket, hogy ne menekülhessünk el a Végzet elől. Némi zavar után magasabb fokozatra kapcsolunk a hajtóműveket és így sikerült kivonnunk magunkat a halálos vonzerő köréből. Ez volt az első izgalmas esemény utunkon, amit sikerült átvészelnünk. De mindenki tudta, hogy ez még csak az első volt azok közül, amelyek az ismeretlenben várnak ránk.

A hajtóműveink nukleáris üzemanyaggal működnek, még hozzá úgy, hogy az atomreaktoron kívül van egy termonukleáris meghajtó elem is, de azt a Föld közelében nem tudtuk kipróbálni, ezért csak remélhetjük, hogy a mérnökök számításai helyesek voltak.

*

Megint eltelt 24 óra, ami a Földön egy napnak számítana, de itt már semmi relevanciája sincs.

Ma délelőtt a Hold már csak egy futball-labdának tűnt, és egyszerre láttuk a Földdel. A szívembe hideg költözik, amikor arra gondolok, hogy ez egyirányú út, és soha többé nem látjuk már a bolygónk kék légkörét, barnálló vagy zöld színű kontinenseit.

Időnként bekapcsoljuk a televíziót és kábán nézzük a földi tv-műsorokat, híradókat. Látjuk a nyugtalanságot, a tüntetéseket, és azt, ahogy a kormányok megpróbálják fenntartani a rendet.

Működik még az Internet és időnként sikerül beszélgetni a barátainkkal. Irigyelnek bennünket, mert megússzuk a közvetlen katasztrófát, de nekünk is nagyon rossz. Egyszerre érzünk lelkiismeretfurdalást és félelmet a ránk váró bizonytalan jövőtől.

A Végzet objektum a kiszámított pályán halad és egyre közeledik a Földhöz. Iszonyú, hogy nem tehetünk semmit. Már csak néhány hét van hátra az ütközésig.

Az űrhajón még mindig súlytalanság van, de azt ígérik, holnap kipróbálják a mesterséges gravitációt.

*

Utolsó bejegyzésem óta 70 óra telt el. Ez körülbelül három földi napnak felel meg. Ezalatt csak annyi történt, hogy kísérletképpen bekapcsolták a mesterséges gravitációt. Fura érzés, még nem szoktuk meg, de sokkal jobb, mint a súlytalanság. A legérdekesebb az, hogy bár a tárgyak lefelé esnek, a fejünket könnyebbnek érezzük, mint a lábunkat. Nem akkora a központtól való távolság, hogy ez a különbség ne lenne feltűnő. Igazából a padlón fekve tudjuk élvezni, hogy normális súlyunk van. Aki áll, az időnként szédülni kezd. De ezt is

biztosan meg fogjuk szokni. A kísérletet azonban hamarosan leállítják, és kiértékelik az eredményt.

*

Na, megint eltelt néhány földi nap. Közben átestünk néhány kiképzésen, egy pszichológus is foglalkozott velünk. Ennek köszönhetően elmúlt vagy enyhült néhány társunk letargiája. Nehéz belenyugodnunk a sorsunkba, abba, hogy tehetetlenül sodródunk a világűrben, mindenfajta cél és perspektíva nélkül, mint a hajótöröttek, remélve, hogy valaki majd ránk talál és kiment bennünket, és végül hazakerülünk. Csak most nincsen senki, aki megmenthetne, és nincs hova vagy kihez visszatérni.

Már olyan messze kerültünk a Földtől, hogy csak egy golflabda méretű pontnak látjuk, a Hold pedig szinte eltűnt. Mindenütt a fekete világűr borul ránk és ez nagyon ijesztő élmény.

Közben nézzük a földi tévét, de ez olyan, mint amit a lelkek érezhetnek a mennyországban. Látjuk a földi embereket, de semmi hatással nem lehetünk rájuk. Még néhány nap és bekövetkezik a katasztrófa.

Az emberek odalent (ha egyáltalán van értelme a lentnek és a föntnek) egyre idegesebbek. Bár már csak néhány napjuk maradt, nem törtek ki nagyobb zavargások, a kisebb eseteket a rendőrség is kezelni tudja. Pakisztán és India között pattant csak ki egy kisebbfajta háború a Himalája egyes magaslatainak birtoklásáért. Ezt nem is értem. Nem mindegy már, hogy kié lesz az a néhány istenverte hegycsúcs, amikor minden elpusztul?

Ugyanilyen érthetetlen, hogy arab szomszédai rátámadtak Izraelre. Úgy látszik, csak ezzel tudják levezetni az elkeseredésüket. Jeruzsálem utcáin öldöklő küzdelem folyik, mintha számítana, hogy ki hal meg előbb és ki később. Szomorú és lehangoló látvány.

*

A bejegyzéseimet most folytatom. Már magam sem tudom, hány földi nap telt el, mióta elindultunk. Az idő múlását egy fedélzeti óra mutatja, de már elszoktunk a 24 órás viszonyítási alaptól, egyáltalán nem tudjuk követni. Ez egyfajta időtlenséget okoz bennünk. Vagyunk, és ez nagyon jó, de mind jobban elszakadunk a valóságtól.

A valóság pedig az, hogy rövidesen bekövetkezik az összeütközés. A Végzet tovább növelte a sebességét (mint csillagász, el sem tudom képzelni, hogyan lehetséges ez, de talán a számításaink voltak rosszak), és már csak nagyon kevés idő van hátra.

*

Valamivel később folytatom. A társaim lenyűgözve ülnek a képernyő előtt és bámulják, hogyan roppan össze a Föld a rá törő gonosz égitest hatására. Nekem nincs lelkiem ezt nézni. Legalábbis nem élőben. Majd megnézem később, felvételtől, ha annyira akarom. De most nem tudom elképzelni, hogy akarjam látni a Föld agóniáját.

A tévéállomások nem működnek, nyilván már közönségük sincs, aki eddig kibírta, az a szerettei körében várja a halált, és aki hisz benne, az Istenhez imádkozik.

Csak néhány meteorológiai műhold folytatja az adást. Még élnek néhányan odalent, de ez már nem élet, hanem a földi élet utolsó vonaglása. Rosszul leszek, ha csak rágondolok.

Búcsúzom tőled, Anyaföld, felneveltél bennünket és útra bocsátottál, de már nem vagy velünk, csak az emléked melengeti a szívünket. Elárvultunk, a saját lábunkra kell állnunk, de a lábunk alatt nincs talaj.

Folytatjuk...

Forrás: <https://mek.oszk.hu/20600/20641/20641.htm#16>

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

Párizsi nyár

Ady után szabadon
(adaptáció)

Párizsban járt a Nyár,
lenge pöttyeit szétszórta,
a Diadalív árnyékában
jólesett volna egy szóda.
Szomorúság szakadt széjjel,
repdesett egy pillangó,
romlott mézes kéjjel
prostitulálódott a tangó.
Élni akarok még,
halált messze űzni tova,
labirintusba bezárni,
onnan ne találjon ki soha.
Hagyj Ősz, hagyj engemet,
szenvédélyben olvadok,
amíg a Nyár lustán
mellettem szendereg.
szemébe nézve
megfagyok.
Tudom minden mulandó,
szerelmet lophatok,
az idő nem engem igazol,
lassan korhadva rothadok.

csillagcsokor

hiányzol
pedig mellettem fekszel
körém fonod az éjszakát
átszellemül az idő
nyomod a nyomomban jár
pillanat csak az elmúlás
szerencsésnek ez adatik
eszembe jut olykor
mert telik a perc
rohamosan falja a
napot a hold árnyéka
mi vár a másik oldalon
kutatom mohón az űrt
talán van ott néhány plusz óra
amit most szednek sebesen
a csillagok színes csokorba

SZEGŐ JUDIT

Éjszakai országúton

Történeit magába zárja az est,
szétszórt hangjait összetereli,
és halk duruzsolássá olvasztja össze.
Üvöltő fényt pásztáz felém
a szembejövő autók reflektorából.
Összeforr a szaggatott választóvonal.
Résre zárt ablak szele megérinti hajamat,
s kisöpri a kósza gondolatokat fejemből.
Egy kattintás, s a rádióból felbömböl a zene.
Ekkor belém kapaszkodik egy szó:
„Szeretlek”.
Próbálom lerázni.
Képek villannak fel,
az arcod, szád, mosolyod,
kezed érintése a testemen.
Maradj velem!
Mennyi meddő év!
Te mégis előbújsz minduntalan,
agyam legelrejtettebb zugaiból.
Lelassul a kocsisor. Fékezek.
Arcodat látom a visszapillantó tükörben,
mely hirtelen vibráló fénné halkul.
Maradj még!
Magába zárja történeit az est,
mielőtt átadná az éjszakának.
Fénybe-olvadt képeket egyesít,
pontosan a retinára vetítve.
Utolsót villannak az álmos házszemek.
A gázra lépek.
Még most is szeretlek!
Sötét fasor fut versenyt velem.
Majd a hold követ.
Fasor... hold... fasor... hold...
Álmosodom.
Csikorogva fékezek a célnál.
Kiszállok.
„Szeretlek!”
Úgy kísér e szó, mint rám tapadt pókháló,
de többé nem hallod tőlem.
Tudom, az ajtó túloldalán ott vagy,
de az már egy másik te,
aki rég nem enyém!

Forrás: SZEGŐ JUDIT Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/judit.szego>

GUTI CSABA

A zongorista

Komor nap volt.

A kávézó krémszínű falaira orvul támadt a fullasztó szürkeség, a kandalló felett sorakozó vidám képeket melankóliába mártotta. Megszokott társaságok ültek az asztaloknál, halk beszélgetéseket folytattak láthatatlan burokba zárva. A pultos dologtalanul, elrévedve várakozott.

A szurokba ragadt idő magába szippantott időt, embereket.

Kinyílt az ajtó. Az ütközőnek felszerelt apró csengő játéka megédesítette a pillanatot. A pultos odakapta a tekintetét, hogy megragadja azt a pici jót, ami besurranhatott azon az ajtón a terembe, az életébe.

A szeméből hamar kiveszett a csillogás.

Egy úr jött.

Fénytelen tekintetű, élekre faragott arcú.

Soha nem látta még arrafelé. Átutazó lehetett, vagy csak az eső űzte be az utcáról. Járása nehézkes volt, mintha sziklát cipelt volna a hátán. A pultos a tekintetével mankót rakott a csontos, reszketeg vállak alá.

A vendég a padlót nézte, majd, amikor az ujjai megütköztek a pulton, nagyot sóhajtott. Hangja rekedtes volt, elhaló, nyakkendője megremegett vékony nyaka körül.

– Egy teát legyen szíves! – kérte alázatosan.

– Máris, uram! Foglaljon helyet!

– Köszönöm, megvárom itt! – mondta az úr, majd újra lehajtotta a fejét. Kapukat zárt be azzal maga körül.

Néhány pillanat múlva a gőzölgő csésze előtte állt.

– Köszönöm! – mondta, és ujjával átfonta az edényt. – Forró még, nem ihatom így! – szava halk volt, bocsánatkérő.

A pultos rámosolygott. Akkor nézhetett bele először a szürke kavicsszemekbe.

Az úr elfordult tőle, akinek a pillantása hirtelen megmerevedett, az arcából kifutott a vér, olyan lett, mint a holtaké. A kávézó túloldalán egy zongora állt, igen régi darab. Az úr azt nézte oly megbabonázva.

– Uram! Jól van? – ijedt meg a pultos. Szinte látta, ahogy az erőtlen test elterül a padlón.

A vendég nem felelt. A zongorát kémlelte, elindult felé. A hangszer egyre húzta magához. Megállt előtte, megsimította a tetőt, áhítattal kihúzta a széket, és leült.

A pultos szíve a torkában dobogott. Nem emlékezett rá, hogy valaha is játszottak azon a zongorán. Szólni akart, de nem jött ki hang a torkán.

Felcsendült az első hang. Mély volt, súlyos, olyan, ami elindít valamit.

Az öreg szeméből kigurult egy könnycsepp, hogy a következő pillanatban elvesszen az arca barázdáiban.

A pultos mégis látta azt.

A vékony ujjak egymás után simították le a billentyűket. Szépen, érzéken, a szív majd meghasadt belé. Lassú szólam volt az, szomorú, olyan, amilyenre aludni tér az ember.

Ravatalozóban ágyaznak meg olyannal.

A pultosnak legalábbis ez jutott az eszébe.

Az apró csontdarabkák egymás után jajdultak fel a bütykös ujjak érintése nyomán.

Percek múlva, amikor az utolsó hang is elnémult, a pultos, az úrral együtt zokogott. Némán, vigasztalhatatlanul, magukba fojtva.

A vendég sokáig ült még ott. Talán imádkozott, lehet csak gondolt valakire.

A pultosba is belehasított egy emlék. A zongorista tekintetét kereste, aki viszont nem nézett rá többé. Felállt, biccentett, és továtűnt.

A pultost hajtotta valami, hogy utána rohanjon, megragadja a karját, és addig el ne eressze, amíg el nem mondja neki, hogy miért játszotta azt a bús altatót, és mesélje el azt is, hogy miért volt talpig feketében.

Ismerős fekete volt az, mindig megpillantotta, ha a saját lelkébe nézett.

Kisgyerekkora óta árva volt.

Nem szaladt mégsem, kétségbeesetten állt, és hagyta elvetélni a pillanatokat. Egy ideig markolta még a csészét, majd amikor teljesen kihűlt a tea, egyszerűen kiborította.

Az utolsó csepp is eltűnt a lefolyóban.

A pultos soha nem érezte még magát annyira egyedül.

Fotó: FŰZY-MOLNÁR ZOLTÁN

SZ. PÓRDY MÁRIA

Amerikai képeslap

(1. rész)

Még az előző év nyarán, 2023 augusztusában, egy beszélgetés alkalmával azt mondtam a fiamnak: Sok helyen megfordultam a világban, Amerika azonban soha nem csábított. De, mostanában többször eszembe jutott, hogy milyen érzés lehet a New York-i felhőkarcolók között az utcáról feltekinteni az égre. Megnézném, hogy megtudjam.

Néhány hét elteltével a fiam meglepett a hírrrel. Úgy készülj – mondta –, hogy a születésnapodon New Yorkba repülünk. Bő fél éved van, hogy összeírd, mit szeretnél megnézni. Ha már ott vagyunk, átrepülünk a nyugati partra, San Franciscóba, hogy üdvözljem kedves ismerőseimet. Kérek tippeket, hogy mit szeretnél látni a két városban. De, tudod mit? Hívjuk el a tesómat is, a társával együtt. Hátha őket is érdekli...!

Amikor kiderült, hogy vevők az ötletre, bővült a terv. Ha már átszeljük Amerikát, béreljünk autót Las Vegasban! Soha annál közelebb nem leszünk, hogy lássuk a Grand Canyont és a Monument Valley-t! Az indítvány nyert, módosult az útvonal. Így kezdődött!

A fiammal Budapest–Barcelona–New York útvonalon érkeztünk Las Vegasba, a lányom, Laura és társa, Roger pedig Birmingham–Frankfurt–Chicagón át. Ott béreltünk terepjárót és a városban éjszakáztunk.

Reggel elindultunk a Grand Canyonba, a nevadai Boulder City irányában. A városon túl, a Colorado-folyón a Hoover-gáttal létrehozott mesterséges Mead-tóhoz (az USA legnagyobb mesterséges tava) sokszínű (vörös, barna, lila, sárga, okker, drapp) ásványi anyagokból álló, elképesztően sivár hegylánc futott le. Különös látványával mintha idegen, földöntúli világba repítette volna a szemlélőt. Az autót mentén látható települések szegényes vidék képét mutatták vagy nekünk volt ismeretlen és szokatlan a homokos, félsivatagi táj lehetősége szerinti életforma. Mögöttük, a távolban emelkedő hegyláncig kopár, gyér növényzetű, lakatlan vidék. A hegyek magasabb csúcsait fedő hótakaró élénk színe volt a vidéknek és hosszasan elkísért a Grand Canyonig tartó majdnem négy órás úton.

Kocsinkat Grand Canyon Village-ban hagytuk és az ottani egyik turista buszjáratral a Canyon Mather Point és Javapai Point kilátópontjába utaztunk. Szövetségileg 11 indián törzset ismernek el és közülük öt: Havasupi, Hualapai, Navajo, Hopi, és a Paiute törzs él a Grand Canyon területén. Szikrázó napsütésben a kanyon fala ezer színben és mintázatban pompázott. Az árnyékban levő helyeken viszont még hófoltokon csillant meg a nap. A kanyon falának felsőbb emeletein megkapaszkodott az élet, fák, bokrok, cserjék nőttek ki belőle. Szemközti fal hatalmas, egybefüggő tábláját, amely egymásra gyűrődött vörös kőzetrétegekből alakult ki, sűrűn pöttyözték az élénk-zöld bokrok. Azt mondják, az igazi élmény, a leírhatatlan látvány lent lenni a kanyonban. Őszintén, nem vágytam rá, hogy olyan mélyről szemléljem a környező világot, mint amilyennek a kilátókból mutatkozott a kanyon alja.

Bár tudtuk, még világosban el kell elérnünk az Williams-től délre fekvő éjszakai szállásunkra, nem sikerült. Utolért a sötétség a kivilágítatlan prérin, és a kriminálisan hepehupás földúton (ahol az előző napi eső még állt a gödrökben) lépésben menve fohászkodtunk, hogy ne tévedjük el és jussunk el tengelytörés nélkül a lakókocsis szállásunkra. Életünk egyik nagy tévedésének bizonyult a lefoglalása! Minden volt, csak kényelmes nem. Ezen az éjszakán egyikünk sem aludt szinte semmit. A hideg miatt csak vacogtunk a takarók alatt. Az

ivóvíz majdnem jéggé fagyott az ágy mellé bekészített pohárban. A „Hű, milyen romantikus szállás” jól fényképezett átverés volt!

Másnap reggel visszamentünk a Mather Point kilátóhoz és a reggeli fényben a kanyonfal erőteljes színeit csodáltuk. További kilátókhoz autóztunk. Megálltunk a Grandview Point-nál, Desert View-nál. Színorgia a kanyonfal szikláin, sárgától az okkersárgán át a barnászörösig, a lilásbarna átment szürkészöldbe, majd penészzöldbe, hogy aztán hirtelen vöröses színre váltson, ami lilában folytatódott, felette lilával keveredett drapp és legfelső két emelet platóján a megtelepedett növények egymásba folyt zöldje.

A Forest Gump Point-ot mindenképpen látni akartuk, ha már a környékén járunk. A 89-es úton megkerestük a Yummy Shack - Fincsi kunyhót. Rudakra feszített ponyva alatt hosszú kecskelábú asztalok, rajtuk piros-fehér kockás terítő. Mintha csak otthon lennénk. Navajo tacót és Navajo burgert ebédeltünk. Érdemes volt megállnunk. Friss, ízletes, egyedi navajo étellel tömtük meg a pocakunkat.

Kevés olyan mozirajongó van, akinek az életben ne hagyott volna nyomot a Forrest Gump film! Fantasztikus volt látni ezt a helyet a valóságban, amelyet a film egyik forgatási helyszínéként használtak! Az egyenes út és a távolban a Monument Valley ikonikus vörös színű sziklaformációi csodálatos tájat alkottak.

A következő látnivaló Utah állam Goosenecks State parkban várt (Libanyak állami park). A park kilátójából szemlélhettük a San Juan-folyó mély kacsaringóit. A sárgás-zöld vizű folyó nagyjából 1000 láb (kb. 305 m) mélységben kanyarog a tejeskávé-barna színű kőzetrétegek alkotta sziklák között. Ezek a sziklák ősi tengeri környezetből származnak és mészkő, iszapkő, homokkő és palarétegek alkotják. A kanyarok hossza 6 miles (kb. 9,6558 km), míg légvonalban mindössze 1,5 miles (kb. 2,4139 km) hosszú.

Onnan a San Juan folyó északi partján, a 191-es úton haladva hamarosan Sand Island üdülőterületre értünk. A terület egyik nevezetessége az ott látható petroglifák. A petroglifa (angolul *petroglyph*) görög eredetű kifejezés, magyar jelentése sziklarajz. A sok ezer évvel ezelőtt sziklákba vésett, csiszolt ábrázolásokat vagy feliratokat szokták sziklarajznak nevezni. Ezek gyakran jelenítenek meg például állatokat, vadászatot és korai szerszámokat, amelyeket az őslakosok 300–3000 évvel ezelőtt karcoltak a sziklafalak esővíz és szél hatására simára koptatott fekete kőtábláiba. Készítésükhöz kőeszközöket használtak.

A petroglifák készítésekor a patinás, többnyire fekete felületeket részesítették előnyben. A kőtáblákon lévő patina természetes geológiai folyamat során keletkezett és sötét (sötét barnás, feketés) bevonatot képez a sziklafelületeken. A bevonatot desert (sivatagi) lakk néven is ismerik.

Talán gyarlóságomnak tudható be, hogy a kőtábla melletti sziklán napozó, rövid farkú kicsi gekkó jobban lekötötte a figyelmemet, mint egy óvodáskorú rajzaihoz hasonlító primitív sziklarajzok.

Page városba autóztunk, ott éjszakáztunk.

A következő reggel elindultunk a Glen Canyon Dam (Glen Canyon-gát) felé. Hosszasan megálltunk a Lake Powell (Powell-tó) mentén, mert olyan szép látvány volt. A Powell-tó nem természetes tó, hanem ember alkotta víztározó. A Colorado-folyó Glen-kanyonjában található, és a Glen-kanyon-gát építésével hozták létre. A tó 300 kilométer hosszan húzódik Arizona északi részétől Utah déli részéig. Page a tó déli végén található, és innen indultunk a környék felfedezéséhez. A Wahweap-öböl a vízisport kedvelőinek Mekkája. Hatalmas jacht-kikötője a kilátóból nézve is impozáns látvány. Szemben vele, a távolban, a Navajo-hegy kupolája látszik. A 3166 méter magas hegy a navajo nép szent hegye, felmászni tilos rá. Maga a terület is különleges kulturális jelentőségű, az ottani túrázáshoz engedély szükséges.

Tőle jobbra az inotai erőmű hűtőtornyaira emlékeztető 1611 méter magas homokkő-csúcs magasodik. Ez a Butte Tower (Butte-torony), amely egykor a Romana Mesa (egy

hegyvonulat neve) része volt. A víz és az időjárás eróziós ereje a hegynek egy darabját lefaragta és elmosta az őket összekötő anyagokat. Most ez a 488 méter monolit egyedül áll. Innen ered a neve: a butte szó magyarul a síkságból magányosan kiemelkedő meredek hegyet jelent. Valószínűleg egyszer ez is összeomlik és eltűnik a tájban.

Több helyen megálltunk a Powell-tó mentén és hosszabb időt töltöttünk el a Navajo-heggyel és a Butte-toronnyal szemben, a tóparti üdülőközpontnak, Lake Powell Resortnak a területén. Séta közben hatalmas, virágzó júdásfát sikerült megörökíteni. Szébb, napfényes időt nem is kívánhattunk volna magunknak!

Délután a Monument Valley látogatóközpontjában várt ránk Larry nevű navajo indián a dzsipjével. Utóbb kiderült, jó ötlet volt őt felfogadni a túra vezetésére. A zárt dzsipben védve voltunk a szélről és jobban hallottunk a szavait. Körbe vitt minket a szent területükön, ahol minden vörös színű homokkő oszlopnak és táblának neve van és természetesen saját története is. Az első megállónál vezetőnk fekete maszkokat osztott szét. Hamarosan kiderült, miért.

Monument Valley a Colorado-fennsík része. A képződmények tanúhegyek, azaz a valamilyen módon lepusztult fennsík eredeti magasságát és rétegződését megőrző felszíni formák. A tanúhegyek vörös színét a mállott iszapkő aljzatukban feldúsuló vas-oxid adja. Elkülönülve emelkednek ki a területen.

A Monument Valley Navajo Tribal Park (Monument Valley Navajo Törzsi Park) legtöbbet fényképezett, jellegzetes geológiai sziklaformációi: West Mitten, East Mitten és Merrick Butte. Naplementekor különleges látványt nyújtanak.

A por is vörös, amit időnként hatalmas erővel zúdított ránk a szél. A maszk nélkül az orrunkba és a szájunkba is jutott volna a homokból, nem csak a hajunkba. Este mindenki haját mosott, mert a kalapok semmit sem értek. Larry nem csak a sziklaképződményekről mesélt, hanem a völgyben élő, ill. ott dolgozó navajok életéről is. Az ő gyerekei még beszélik a navajo nyelvet, sok indiáné már csak az angolt. Ő nem a sivatagban lakik, hanem a látogatóközponttól egy órányi autóútra, városban. Minden nap visszajár túrát vezetni, általában naponta kettőt, de megesik, hogy hármat is. Nagyon rázós utakon mentünk. Olyan magas állású volt a kocsija, hogy csak a fellépő alá helyezett platóra lépve tudtunk beszállni. A túraút alatt hatalmasokat döccentünk. Nem tudom, hány évenként kell kocsit cserélnie, mert az ilyen terep hamar ronccsá rázza a dzsipet.

A naplemente a völgy kijáratánál ért utol. A sziklák vörösén izzottak a lemenő nap fényében. Különleges világot láttunk, megérte a „shake-elésünk”.

Folytatjuk

KOOSÁN ILDIKÓ

Nyári zápor

Dörög!
Fekete felhő sündörög
virágra, fára.

Bátor
léptekkel indul a zápor,
meg lesz az ára.

Villám!
Illik-e hozzá e trillám?
Komoly dilemma.

Talán
vitázó bölcsek asztalán
ez lesz a téma.

Könnyed
járású esőcsepp könnyek
nem ezért hullnak!

Végre
kékítő ömlik az égre
s bánatok múlnak.

Falusi idill

Orgonák, kerti pad, szarkaláb,
a lány a kertbe fut,
virágot szed, s a hű barát
csókjait várja ott.

Virág egy szál az orgonán
holnapra nem marad,
hervad a csók, s a szarkaláb,
üres a kerti pad.

Forrás: Koosán Ildikó: *Létezés fűszálra fűzve*,
<https://mek.oszk.hu/05800/05892/05892.htm#82>

TORNAI XÉNIA

Az Idő lovai

Az Idő fogatán lovai gyeplőjét
fél kézben tartani embernek nem lehet:
féktelen vágójuk tajtékos hevében
felszánt az égbolton napfodrot, felleget.

Vérekes szemükre álmokat küldenél,
s lasszóként szellemed fonnád a perc köré?
Egy titán bűvöli lépteik ritmusát,
mert a *múlt*, mert a *most*, mert a *majd* mind övé.

Ám ha egy hajnalon, reszketőn, mint a méh,
vágván a méz után, végre te jössz felém,
szertehull út, idő, ködbe vész lósörény,
s úrbeli árnyékká foszlik a büszke mén.

És a holt tér ölén hirtelen megfogant
indázó Végtelen bimbaja ránc ragyog –
Föld alatt, föld felett, csillagok térközén
nincs se nap, nincs se éj,

csak *te* vagy s *én* vagyok.

Visszavágyó

Egykor a Parnassz dús ligetében jártak a Múzsák,
Kút vize mellett éteri csókkal ígézni a költőt.
Táncuk a szélben megdelejezte a földi halandót,
S dallani kente be torkuk fénnel a *délosi lantos*.

Jaj, hova lettek az isteni nimfák égi erénnyel?
Jaj, hol az antik idillek lágy suhogása az éjben?
Árva a költő, s oly darabos ma a Múza, ha lebben.
Támad a szél, a haját az eső veri itt, Budapesten.

AMBRUS JÓZSEF

A Félkovács dilemmája

Az üllőre fektette a kalapácsot, kikapcsolta a fűjtatót, levetette a bőrkötényét. Elfáradt, de a lényeg, hogy a kedvezőtlen előjelek dacára, jól sikerült ez a nap is. Nem újdonság persze. Tíz éve járja a Salgótarjától Budapestig, Balassagyarmattól Karácsondig fekvő terület rendezvényeit. Most éppen a Megyenapon tartott bemutatót Balassagyarmaton, „Palórország fővárosában”.

A Félkovács. ... Önmagát nevezi így. A szakmunkásképzőben ismerkedett meg az alapokkal. Nem ez a végzettsége, de önképzéssel sok mindent megtanult. Olyan technikai fogásokat, amiket az öregek még igen, de fiatalok közül már alig néhányan tudnak. Nyilván nem véletlen, hogy a szakmabeliek is Mester Úrnak tisztelik.

Szeptember közepe van, esteledik. Kigyulladnak a közvilágítás lámpái. A közönség kicsit távolabb, az újabb látványosság, a koncert színhelyén gyülekezik. Már csak egy vendége van. Egy kisfiú. Megfeledkezve erről a gombnyomogató-érintőképernyős világról, átszellemülten tekeri a kézi hajtású, oszlopos fűrőgépet. Anyja vigyázó tekintete mellett, lyukakat fúr egy fába, a saját elképzelése szerint. Láthatóan áthatja az alkotás öröme. ... Az ilyen élmények válhatnak a majdani emlékek alapjaivá!

Az öreg elmosolyodik, elégedettség tölti el. Meggyőződése, hogy ezekért a momentumokért érdemes fáradoznia. Lassacskán pakolni kezd. ... Először a satut, mert az 95 kg. ... Aztán az üllőt, mert az meg 80. Persze, nem emelve, az már nem megy. Ide-oda billegtetve, „svengolva”, mint már oly sokszor. Csak a kohóhoz kér segítséget. Nem a súlya, inkább a hossza miatt. A többivel elboldogul. Mire végez, megtelik az utánfutó, elnéptelenedik az utca.

Elindul, de néhány méter után meg kell állnia. Bepárásodott az autó üvege. Nem is baj, legalább rendezzi a gondolatait. A sokadik fellépés előtt és közben, még mindig él benne egy kis „versenyláz”, de ezt csak így érdemes csinálni. Amíg letörli, lefúvatja a szélvédőt, felelevenednek benne a nap történései.

Volt egy kerekesebb hölgy vendége, aki megvárta, míg csökken a forgalom, hogy mindent tüzetesen meg tudjon szemlélni, kézbe venni, megtapasztalni. Hosszan és jól elbeszélgettek. Erről meg egy másik mozgáskorlátozott jutott eszébe, akivel az egyik falunapon, több órányit kovácsoltak együtt. Elkészítettek neki egy gyertyatartót. Estefelé, végül így búcsúzott.

„Mester Úr! Ez egy életre szóló élmény volt számomra!”

Napközben, többeknek mosolyt csalt az arcára, mikor legnagyobb zápor közepette, két kalapáccsal pengette az üllőt. Csak azért is!!! Tehette, mert előrelátók voltak, sátor volt a feje felett. Meg is jegyezték a szomszédokból:

„Józs! Neked mindig sok vendéged van!”

Mire ő, a sajátos stílusában.

„Na, nehogy már egy kis víz elrontsa a hangulatot!”

Azért jött, hogy kiszolgálja a közönséget, akik érzik ezt, s az érdeklődésükkel hálálják meg. ...

A földije furgonja épp’ elé kanyarodik egy másik „hazai” személyautóval, hát elindul utánuk. Konvojban haladva még könnyebb lesz az út. Alig van forgalom, ketten utánfutóval, nem sietnek sehova. Mennek Palórország peremére, Palotásra. A vasúti síneken áthaladva, megkoccan valami az „anyósülésen”. Egy üveg bor, díszcsomagolásban. Elmosolyodik.

Ma már nagyon kevés az aktív kovács. Szinte minden rendezvényen van olyan, aki szeretné a fejszét, baltáját, kőműveskalapácsát, vésőjét vagy más szerszámát, eszközét megigazíttatni, beedzetni, átalakíttatni. Meg szokta csinálni, mert ezzel igazolja, hogy nem egy előre betanult „műsort” ad elő. Az a feltétel, hogy az illető – aki általában helybeli személy – maga is vegyen részt a munkában! Most is így volt. Kést kovácsoltak egy kör alakú laprúgóból. A „megrendelő” meg lehetett elégedve, mert nehezen vette tudomásul, hogy ez a bemutató része, tehát nem kell fizetni érte! Elment, de a borral tért vissza. Ha látszik, hogy őszinte a szándék, ezt már nem illik elutasítani! Erről viszont egy másik történet jut eszébe.

Egész napos foglalkozást tartott Budapesten, az egyik iskolában, ahol minden tanuló megtapasztalhatta az izzó vas alakításának élményét. Mikor az anyagiakra terelték a szót, elmondta, amit sok más helyen is. Egyrészt hobbinak tekinti ezeket a bemutatókat, ahol maga is élményekhez jut, másrészt: amit tud, azt igazából a nagy elődöktől vette át, így hát nem akarja a sírba vinni, mert annak nincs semmi értelme. Még költségtérítést sem fogad el. Erre a közeli cukrászdában csináltattak neki marcipánból egy kovács „kollégát”, néhány nagyobb gyerek pedig megkérte a tanár bácsit: hadd maradjanak ott pakolni, mert a Józsi bácsi bizonyosan nagyon elfáradt! ... Ezek az igazi értékek, a hála őszinte megnyilvánulásai! A kovácsolás, ilyen módon is nevel.

Felvillan előtte annak a nyugdíjasnak a képe, akivel kis patkót készítettek. Aktív korában ötvösként tevékenykedett, de az unokái, nem tudván a különbséget a foglalkozások között, többször is ezt kérték tőle. Hát most megkapják. Ez meg egy másik emléket idéz fel.

Az egyik falunapon egy nagyapa-unoka páros közeledett az alkalmi műhelyhez. Látszott, bensőséges kapcsolatban vannak. Mikor odaértek, a nagyapa komoly képpel lelkendezett.

„Figyeld csak Tibike!!! Erről a bácsiról meséltem a múltkor! Tudod, aki meghajlítja, megcsavarja, de ha kell, még ki is lyukasztja a vasat!”

A fiúcska először csak tágra meresztette a szemeit, majd odasúgta, hogy ő bizony szeretné kipróbálni! Nosza, a mester máris egy megfelelő méretű pácát izzított fel, amit a kislegény szemmel láthatóan, nagy élvezettel püfölt. Aztán örömtől sugárzó arccal harsogta.

„Papa! Papa! Nézd! Úgy szétkalapáltam, hogy ihaj! Igazi üllön, (neki) nagykalapáccsal!”

Mint egy fuvallat, szelíd derű suhant át az arcokon. De jó annak, akinek ilyen nagyapja van!

Újabb emléke bukkan elő. Egy nagymamájával sétáló óvodás kissrác, aki felismerte, és kinyújtott karral mutatott rá.

„Te vagy a kovács bácsi!”

Néhány hete készítettek egy kispatkót. A kérdésre, hogy mi lett a sorsa, csodálkozva, kerekre nyílt szemmel, széttárt kezekkel válaszolt.

„Hát, eltettem a kincses ládámba!”

Bizony-bizony! Micsoda értékek rejtőzhetnek egy ilyen kincses ládában! ...

A távoli villámok fénye meg-megvilágít egy-egy nyiladékot, erdő-kiszögelést. Gyönyörű látvány! Ez az a dimbes-dombos, hegyes-völgyes vidék, ahol a falunapok, városnapok, folklórrendezvények, fesztiválok, táborok, iskolai programok, Palóc Világtalálkozó alkalmával rengeteg nagyszerű emberrel ismerkedett meg. Amihez fiatal korában a sport, az utóbbi években a kovácsolási bemutatók, a fotózás, a kirándulások ezernyi élménye, emléke köti. Petőfivel ellentétben, ő „itt van hon, ez az ő világa”.

Már Vanyarcon járnak. Jó szívvel gondol a két tojáspatkolóra, akik művészien alkotnak, emellett emberségből is kitűnőre vizsgáztak. Ugyanígy az idős kovácsmesterre, akinek a műhelyben is a felesége volt a legfőbb segítője. Erről meg a sajátja jut eszébe. ...

ORSI! Így, csupa nagybetűvel. Most ugyan nem tudott itt lenni, de sok helyen elkápráztatták már a közönséget. Úgy kovácsolnak együtt, hogy a filigrán ifjú hölgy kezeli a nagykalapácsot, méghozzá remek ritmusérzéssel! Felejthetetlen, nagyszerű élmények egész sora kötődik hozzá.

Hosszan sorjáznának még az emlékek, de közben hazaérnek. A konvoj tagjai búcsút intenek egymásnak. Gyorsan eltelt ez a másfél óra. A háza elé érve észleli, hogy van egy kis gond. A végtagjai fáradtan ugyan, de mozognak, a dereka viszont nem akar. ...

Majd' fél óráig tart, míg betolat a szín alá. Le sem pakol, vacsora sem kell! Nagyon lassan, csoszogva, mint egy robotember, megközelíti a fürdőkádat és óvatosan belecsúszik. Percekig mozdulatlanul ül, majd elkezdí nyújtani-lazítani, nyújtani-lazítani a görcsös izmokat. A meleg vízben aztán fokozatosan ellazul, enyhül valamelyest a fájdalom. Már jobb! A gondolataiba mélyed, el is szundít. Álmában felelevenedik az a nap, mikor egy egész iskola látogatott el hozzá.

Általában másfél, de ha egyedül van, néha három kilós kalapáccsal dolgozik. Egy kézzel, mert a másikkal az anyagot fogja. Nagyon látványos, ám nem lehet félgőzzel csinálni! Vagy igen, vagy nem. Ez van a mérleg egyik serpenyőjében, a másikban az a sok-sok élmény, a csillogó gyerekszemek. Kavarognak a fejében a gondolatok.

Igen. A májusi röntgenfelvétel óta tudja: nagymértékű a kopás, a műtét elkerülhetetlen. De azt is, hogy ez életmód-váltással jár. Nem emelhet, nem hajolhat. Ezért nem mondta senkinek, folytatta tovább úgy, mint eddig, hétről hétre. ... Mindennek ára van.

A döntését ma sem bánja. Ez idő alatt több pozitív élményt gyűjtött, mint sokan tán az egész életükben. A felépülésre is nagyobb az esélye így, viszonylag jó kondícióban, mint egy megkímélt, de legyengült szervezettel. Igen ám, de! ... Szinte biztos, hogy az éjjel 3-4-szer fel fog ébredni a fájdalom miatt, ami persze fokozatosan csökkenni fog. ... Csakhogy. ... Eleinte egy nap alatt regenerálódott, most meg kell rá majd' egy hét! Nagyon közel lehet már a határ, amíg büntetlenül el lehet menni! Mégis! ... Jó lenne valami „maradandó” nyomot hagyni maga után! ... Talán egy-két videó felvételt. ...

Zakatol az agya. Most érzi csak igazán, mennyire szorítja az idő. Ha vár, és a műtét után próbálkozik, nem veszít-e sokat a hitelességéből? Semmiképp sem szeretné, ha a ténykedése egy öregember szálnalmas erőlködésének tűnne! ... Nem, ezt most kell! Most még meg tudja csinálni! ... Talán a hét végén, a Cserhátalja Folklórünnepen. ... Vagy utána, a Tókerülő Futás alkalmával. ... Ha kell, összeszorított foggal, de mindenképpen még az idén! Most még ide billen a mérleg nyelve! ... Aztán? ...

Kivizsgálások sora, várólista, kapcsolattartás (újabb vizsgálatok, kezelések), műtét, lábadozás, rehabilitáció. ... Vajon 68-évesen, csípőprotézissel, szabad-e egyáltalán folytatni? ... Lehet-e ilyesmit könnyített formában, mégis hitelesen csinálni? Vagy ennyi volt? ... Egyszer, s mindenkorra vége? ... Most nagyon népszerű, de meddig élnek és éltetnek az emlékek? ... Akkor, lesz-e még rá igény, vagy gyorsan elfelejtik? ... Kérdések, kérdések és kérdések. ...

De legalább nem kell azonnal válaszolnia. ... Kap rá egy-másfél év haladékokot.

B. MESTER ÉVA

Akard a májust!

Szeresd a májust!
Tél hidegéből ébredt szavakkal
neked üzen egy költeményt.

Kérdezd a májust!
Soha és örökké szavak között
talál-e még egy kis reményt?

Bíztasd a májust!
Kismadár léptékű rigófüttyel
csicseregje fel álmaid!

Figyeld a májust!
Szeretni készül, levetkőzte már
fagyosszentekkel táncait.

Akard a májust!
Sok ösvényt ismer, hidakat épít,
egyik biztosan célba ér.

Urald a májust!
Fizessen csókkal, aranyesővel
a semmiért, a mindenért!

PÉTER ERIKA

Didergő tavasz
(Ha félek, fázom)

Rózsaszín a reggel,
rózsaszín az alkony,
hideg hajnal pirkad,
lázás éjszaka.
fagyos hetek várnak,
reszket a haza.

Hideg esték jönnek
s megrémült szemek,
irigy-sárga napok,
ismeretlenek.
Birkanyájjá válhat
az elvakult tömeg.

Rózsaszín a reggel,
rózsaszín az alkony,
fagyos hajnal pirkad,
hideg éjszaka.
Didergő tavaszt hoz
május illata.

Fotó: **SÁROSI Z. GÁBOR**

ELFELEDETT KÖLTŐK – JANKOVICH FERENC

JANKOVICH FERENC

(Székesfehérvár, 1907. nov. 29.

— Bp., 1971. márc. 9.)

Egy bizakodó nemzedék, a felszabadulás egyszerre mindent akaró ifjúsága tartotta a legsajátabb indulójának és énekelte országszerte a „Fényes szellők” dalát: *Sej, a mi lobogónkat / fényes szellők fújják...* És ahogy a nagy, közös igéknél mindig is lenni szokott: az éneklők közt alig-alig akadt, aki tudta volna, hogy ezt a verset Jankovich Ferenc írta. Költeményéből népdal lett, egy nemzet köztulajdona.

Pedig Jankovich igazán nem tartozott az ismeretlen kortárs poéták közé, már a felszabadulás előtti évtizedben nem is egy irodalmi kör tudta a magáénak. A Nyugat munkatársai és olvasói mint elegánsan franciás kultúrájú, választékos nyelvezetű, biztonságos formaművészt tartották nyilván. A Válasz köre a „népiek” közé sorolta az üde hangú, a népköltészetben gyökerező, a fennálló renddel lázongóan szemben álló költőt.

A zenekedvelők mint a Magyar Dal című zenei szaklap szerkesztőjét ismerték, és mint kitűnő zeneszakértőnek, elfogadták véleményeit. Sokan pedig nem értették, hogy miért is nem ment el operaénekesnek, hiszen hanganyaga és énekkultúrája folytán legjobb basszistáink közt volna a helye. Kora ifjúságától mindhaláláig, ahol csak társaságban megjelent, egy-két pohár bor után felhangzott a kérés: „Feri, énekelj valamit!” Ő pedig mindig szívesen engedett a kívánságnak, mert szeretett is énekelni. Akik pedig hallották, azoknak életre szóló feledhetetlen zenei élmény maradt, ahogy Jankovich az asztal mellett, hátradőlve a széken vagy jobb könyökét asztalhoz támasztva magyar vagy francia népdalt énekel, de ha úgy kívánták, operaáriát vagy forradalmi indulót.

Ha visszagondolok rá, azt kell mondanom, hogy származása, ifjúkori élményei szerint szinte mintapéldánya volt a népi írónak, műveltsége és verskultúrája jellegzetes filozopterértelmiségi volt; keményen férfias becsületessége, segítőkész kedvessége az irodalmi élet egyik legszeretettebb egyéniségévé tette.

Vidéki munkáscsalád fia volt. Elődei dunántúli parasztok voltak, valamikor valahonnan nagyon messziről érkeztek, alighanem horvát származásúak, talán birtoktalan, kardforgató kisnemesek, akik aztán lesüllyedtek a kétkezi szegénységbe. A költő apja falusi kőművessegéd, aki értett a gipszöntőmesterséghez is, így lett belőle kisvárosi munkás Székesfehérvárott. Ott született fia is, aki már kisiskolás korában kitűnt tanulókészségével és szép énekhangjával. Ösztöndíjak segítségével tanulhatott tovább, eljutott Budapestre, az egyetemre, ahol magyar-francia szakos tanárnak készült. Bekerült a híres tudósképző Eötvös-kollégiumba, majd kitűnő eredményei folytán arra is ösztöndíjat kapott, hogy Párizsban folytassa tanulmányait. A francia kultúra második szellemi hazája lett, de emlékei odakötötték a gyermekkori tájhoz, amely a messzeségben idillé szépült emlékezetében. Kora ifjúságától fogva verselt, de Párizsban érett kora hazai színvonalát, a Nyugat harmadik nemzedékét elérő magyar költővé. Azt hiszem, van abban valami Jankovichra nagyon is jellemző, hogy első verseskönyve, a dunántúli szelíd hangulatokat idéző *Kenyérszegés* Párizsban jelent meg. Ezekben a korai versekben és még következő köteteiben is a fő téma a táj, a természet és a nem kevésbé idillikus hangvételi szerelem. Majd amikor hazakerül, egyszerre a problémák kellős közepén kell éreznie magát. Népnomor idehaza, készülődő fasizmus a világban, lázongó indulatok az irodalomban. A népiesek és urbánusok divatos álellentétében szerintem ide se, oda se sorolható, minthogy ide is, oda is sorolható egy kétségtelenül népi származású, kétségtelenül művelt értelmiségi. Egyaránt szíves szeretettel látják a Nyugat urbánus és a Válasz népi körében. Szinte irodalmi program a számára, hogy

ide is, oda is ír. És egyre nagyobb benső szükségét érzi, hogy tudja, értse, mi van itthon. „Láttam Párizst, nem láttam Baranyát” – írja az egyik legszebb, hamar híressé váló költeményében, a *Szántód partjainál*ban.

Elmehetne középiskolai tanárnak, de hirtelen fordulattal beiratkozik a Zeneakadémia énekszakára, hogy operaénekes legyen. Ám mire az lehetne, már országos híré költő és író, aki az irodalomban találja meg hivatását. Zenei műveltsége azonban erősen hat verselésére. Ebben a költészetben összhangot talál a magyar népdal, a Nyugat verskultúrája, a modern francia költészet hatása. Ez a csiszolt szóművészet azonban, minél közelebből fenyeget a fasizmus és a háború, annál komorabbá válik. Néha már a nemzethalál látomása kísért félelmeiben. Eszmevilága a Nemzeti Parasztpárt balszárnyához áll közel abban az időben, amikor a fasizmus demagógiájának és a marxizmus tanainak kettős hatása egyre erősebben távolítja egymástól a népi írókat. A háború kitörésekor már egyértelműen antifasiszta költő.

A felszabadulástól kezdve a legnépszerűbbek közé tartozik. Szorongásossága egyszeriben szétfoszlik, feléled ifjúkorának nemegyszer játékos derűje. Az új világ építése pedig ódai szárnyalást ad költészetének. És a költő mellett megszólal a prózaíró is. Még a háború éveiben írt egy regényt, a *Téli virágzást*, amely az első világháború képeinek idézésével tiltakozott a második világháború ellen. Már a felszabadulás után kelt a *Bűn és bocsánat* című körkép a két világháború közti korszakról, amely értő humanizmusa folytán csak a személyi kultusz elmúltakor jelenhetett meg. Történelmi és lélektani dokumentumértékű háborús naplója a *Csepp a tengerben*. Igazi regényterülete azonban a történelem: itt együtt érvényesülhet széles epikai elbeszélőkészsége, lírai nyelvezete, költői látomása. *Dunántúli végeken* a címe annak a regénytrilógiának (*Hulló csillagok*, *A tél fiai* és *Hídégetés*), amely a török kor emberöltőit és népét idézi fel a költő szűkebb hazájának, a Dunántúlnak sajátos helyi színeivel és illataival. Közben népszerű ifjúsági regényeket ír, néha egy-egy költői színjátékot is, csengő-bongó verseket kisgyerekeknek. De szükség van rá a nagy lendülettel meginduló műfordítás-irodalomban is. Tökéletes francia nyelvtudása, gazdag nyelvezete, kitűnő verselőkészsége, amúgy mellékesen, a legjobb műfordítók közé sorolja: Molière, Dumas, Romain Rolland hivatott tolmácsa, és számos modern francia, illetve francia nyelvű belga költő tömérdek költeményét fordítja magyarra, szigorú tartalmi és formai hűséggel. De azért elsősorban mégis mindig költő, bárha végső esztendeiben széles olvasó körökben lesz azonnal népszerű olvasmány önéletrajza is, még inkább Mátyás királyról írt regénytrilógiája. Történelmi regényei ugyan kiváltottak olyan kritikákat is, hogy hőseit romantikusan idealizálja, és fontosabb számára a költői hangulat, a színes összkép, a festői múltlátomás, mint a mélyebb társadalmi összefüggések ábrázolása. És ezek nem is alaptalan bírálatok, ha nem vesszük tudomásul, hogy ezek a múltidéző regények valójában prózai - költői prózában írt-hősköltemények, a nagyromantika modern, a nép megpróbáltatásait és a nép nagyságát ünneplő változatai. Egy ízben baráti körben azt mondta: „A szocializmusnak ugyanolyan nélkülözhetetlen szüksége van a romantikára, mint régebben a lovagkornak, később a lovagokat legyőző polgároknak. Most a nép győzte le a polgárokat, igénye lehet saját múltjának romantikus ragyogására.” Nem véletlen, hogy kedves franciái között a legmodernebbek mellett annyira szerette Dumas-t és Rolland művei közül éppen a *Colas Breugnot*, amelynek az eredetivel egyenértékű fordítását adta a magyar olvasóknak.

Költészete szakadatlanul fejlődött, nyelvileg témavilágban gazdagabb lett, és híven tükrözte mindig a korszakot, amelyet átél: idillikusnak indult, majd szorongásosan komor lett, azután harcoss antifasiszta, hogy a felszabadulás után kifejezze a közös reményeket, és élete végén költészete klasszikus harmóniában teljesül ki. Súlyosbodó betegséggel is lankadatlanul az emberiség és az emberségesség lelkes és formabiztos poétája maradt.

ELFELEDETT KÖLTŐK – JANKOVICH FERENC

A verseket az alábbi kiadásból, betűhíven közöljük:

Jankovich Ferenc: *Összegyűjtött versek*, Bp., 1959, Magvető Könyvkiadó, 647 oldal.

Táncoló öreg

Táncolnál, öregem,
s öklöd, vállad lehúz,
alkonyos szemedben
még a kedv is borús.
Mérges mosolyodban
még legény vagy talán:
de öreg karodban
elalszik a leány.

Minő tréfa is ez?
— tréfa is, bánat is —
hét határban hires
legény voltál te is:
boldog nő! ki tudott
szóba állni veled:
most meg a kicsapott
ökröket tereled.

Elfordult már tőled
a sok asszonyi nő,
el ám, mert fölötted
elfordult az idő. —
Ám a lányt szeretnéd,
s ha szeretne, író
vajjal kenetnéd, —
úgy-e, öreg tinós?

1936

Éjféli döbbenet

Ó szép fényük a csillagoknak,
mikor merően ránk ragyognak,
szomorúsággal telve, hosszan
pillantó szemmel, elhagyottan
vergődve, mint az éles ágak
tövisére szórt bogárhátak.

Míg néma fájdalmuk szünetlen
csordulása szivedre retten:
belátod, túskevár az ég is
a sors mögötte konok gébics
a sors csak őrt áll mozdulatlan —
és veszni indul, aki rokkán.

Törj hát előre, fedd el arcod,
ember, ne nézd a tulsó partot,
ne nézz a vérző csillagokra,
sorsod konok, sovár:
felszúr kegyetlen csipkebokra
s kimúlsz, mint egy bogár.

1937

De profundis

Babits Mihálynak

Napom sötétje fölszakad,
a lelkem is beléremeg,
midőn fülembe zsonganak
a régi jámbor énekek.

A gyertyák lángja susterog,
hajukról vastag füst csorog,
papunk befordul, nem beszél —
felzúg az ének, mint a szél.

Felzúg az ének, elragad,
a régi láz magasba lök —
Ó, ki kötött rám szárnyakat,
ki torkig mélybe merülök?

Nem bánom földi éltemet,
az életet, mely eltemet —
s talán, ha holnap meghalok,
sokan úgy lesznek boldogok...

ELFELEDETT KÖLTŐK – JANKOVICH FERENC

Mert jajgat, kit e szörnyeteg-
szülő kor vad keblére ránt —
de hallgat az már, akinek
szívére csapkod a magány.

Ki mint a ma a tegnapot,
úgy hordozza a bánatot —
s minden nap meg kell halnia:
igy nyúlik élte fonala...

Bánkódtam én már, hej, sokat,
dobált a földi cifra láz —
s nem űztem el a bánatot,
mert arra nincs vigasztalás.

Kergettem földi képeket
és hittem, mondtam szépeket,
sebemre flastrom volt a rím —
elmondják ezt is verseim.

De már szívembe ért az ón,
megméretett a nagy talány.
Hallgatok róla sápadón,
mint gyermekéről a leány,

Kit láza titkon el s előtt,
de egyszer harcba, vérbe dönt:
s világra jó a balga frigy —
akkor már mindegy, jobb is így...

Még egyszer kell dalolni majd —
s akkor már mindegy, rám mi vár.
Halálos, harci hattyúdalt
nemzett szívembe a Halál.

Mint visszaszálló vallomást,
mint legutolsó lobbanást,
világra vetlek még dalom,
s többé nem lesz mit mondanom.

Bár volnék néma, mint a kő —
vagy ébrednék fel hirtelen —
megénekelném, hogy minő
rossz álom voltál, életem.

Hogy megcsalt minden gondolat,
hogy nincs igazság ég alatt,
hogy mint a markomban a hó,
álomból annyi a való.

Hogy csak a múzsa volt velem,
s ha néha-néha isteni
súgásra hajtottam fejem:
lantom nem akart zengeni.

És voltam olyan elhagyott,
hogy a Múzsám is elhagyott.
Álltam a város piacán:
és még a légy sem szállt reám.

S ha holnap zeng a Háború
— immár határunkon borong —
s elém sétál a tárt karú
Halál, — pusztulván Nép s a Hon:

Megyek meghalni fényesen,
feldúlt velőkkel, véresen,
kirántott karddal, hangtalan —
mint már e földön annyian.

Ki öl meg engem? — Oh, Uram,
kardommal kit ölk meg én?...
Nem kérdezem, hol lesz sírom?
akárhon is lesz: az enyém.

Mint visszaszálló vallomást,
mint legutolsó lobbanást,
világra vetlek még dalom,
s többé nem lesz mit mondanom.

Bár volnék néma, mint a kő —
vagy ébrednék fel hirtelen —
megénekelném, hogy minő
rossz álom voltál, életem.

Hogy megcsalt minden gondolat,
hogy nincs igazság ég alatt,
hogy mint a markomban a hó,
álomból annyi a való.

ELFELEDETT KÖLTŐK – JANKOVICH FERENC

Hogy csak a múzsa volt velem,
s ha néha-néha isteni
súgásra hajtottam fejem:
lantom nem akart zengeni.

És voltam olyan elhagyott,
hogy a Múzsám is elhagyott.
Álltam a város piacán:
és még a légy sem szállt reám.

S ha holnap zeng a Háború
— immár határunkon borong —
s elem sétál a tárt karú
Halál, — pusztulván Nép s a Hon:

Megyek meghalni fényesen,
feldúlt velőkkel, véresen,
kirántott karddal, hangtalan —
mint már e földön annyian.

Ki öl meg engem? — Oh, Uram,
kardommal kit ölk meg én?...
Nem kérdezem, hol lesz sírom?
akárhon is lesz: az enyém.

Ó, add meg Uram, jussomat —
Be jó is volna sorsomat
ledobni, mint az ingemet! —
Isten megáldjon engemet.

1938

A nyugtalanhoz

Oly rezzenékeny vagy, mint egy galamb,
minden szavamra fölrepülsz. —
Ijedt kezemben megnémul a lant,
amint a messzeségbe tűnsz...

Vigyázz, heved lesújt majd, nyugtalan. —
Szorongva nézlek, szótlanul:
elhűlő ajkkal várom itt alant,
hogy két karomba visszahullj.

1939

Szörnyeteg

Ha jön a dül-fül szörnyeteg,
zizeg, didereg az üveg,
mint a pókhálóban a légy-szárny;
hangjában kín és gyűlölet,
áttetsző csontos dac vacog
míg örülten kavargó fény s árny
és repednek az ablakok.

Egy szörnyű pók hangjaiból
hálót rezg a világ fölé,
vezérli őtet szörnyű éh,
mint szárnyával milljó szúnyog
paskolnak a kis ablakok —
vonz-ránt a rémület felé...

Így jár pillanat-szálakon
fölöttünk a történelem,
mint ezer szemű szörnyeteg:
egyik szeme a vak jelen,
a többi lehúnyt és hideg;

Így jár hozzánk a szörnyeteg,
nyitogatva ezer szemét
majd távolabb majd közelébb,
körötte rajzik a világ. —

És mindent pókhasába rág.
És mindent pókhasába rág.

1942

Serkenj fel

Serkenj fel, kegyes nép,
mosolyog a hajnal, —
nehéz álmaidból
serkenj víg mosollyal!

Sej, hányd el, sej, vesd el
százados batyudat,
mutasd a világnak,
a te szép arcodat.

ELFELEDETT KÖLTŐK – JANKOVICH FERENC

Mutasd meg híredet,
mutasd meg nevedet,
mutasd a világnak
munkás két kezedet.

Víg akaratodat,
jó hamar kedvedet, —
Serkenj föl, kegyes nép,
az Isten teveled.

Az Isten teveled:
mert tiéd az ország,
tiéd a hatalom,
tiéd a szabadság.

Amennyi könnycsepp volt
magyar nép szemébe:
annyi áldás szálljon
magyar nép fejére!

Amennyi csillag van
az ég tetejébe:
annyi áldás szálljon
magyar nép fejére.

Serkenj fel, kegyes nép,
mosolyog a hajnal, —
nehéz álmaidból
serkenj víg mosollyal!

1945

Sej a mi lobogónkat

Sej a mi lobogónkat
fényes szelek fújják,
sej az van arra írva:
Éljen a szabadság.

Sej szellők, fényes szellők,
fújjátok, fújjátok —
holnapra megforgatjuk
az egész világot.

19?? [1946? 1947?]

A csillag

Barnán forgott az űr, lomposan
az éj mögül, hol eltűntek sokan
zuhanó, pörnye csillagul —
barnán forgott az űr és józanul.

E tató, e testetlen szörnyeteg,
mely elnyel és szül évezredek,
barnán forgott az űr, ez öntudat
aluli szörny (mely mindenben túl),

Barnán forgott az űr... S a képzelet
kibontva fényes szárnyát mindenek felett:
mindenható úrként a semmiben,
mégegyszer fölemelte alélt szívem.

Mégegyszer fölemelte alélt szívem
és megragyogtatá a Semmiben, —
hogy szemetekbe gyújtsa ti vakok,
árva pörnye-lelkek, hogy lássatok!

Mert értetek izzódik csak szívem!
Dőljetek hát keblemre szeliden,
és hozzám dőljön minden elesett, —
csúcsaimra fölszedlek benneteket[.]

S jertek velem, velem forogjatok,
szívem körül megbékélt csillagok, —
Óh, mert e szív, míg világ a világ:
lángolva ég a tató űrön át.

1948

Mozarthoz

Örök dicsőség fénylő gyermeke,
felhők sugára, égi muzsikás!
Maglested Ízisz mosolyát: zenédben
szent angyalok lebegnek a földre.

Hol vetted szárnyaidat? Mondd, kitől
tanultad a mennyei ragyogást?
Ki téged hallgat, dalban-élőn:
mosolygni, szállni, hinni remél, veled!

ELFELEDETT KÖLTŐK – JANKOVICH FERENC

Kaptáraid mi döngés zengeti?
Méhek ajkán épült palotád:
zenéd édes, ingyen aranyját
csurgatva szomjú lelkeinkre...?

Vettem ízét kábulatodnak én:
magamra öltve tündérköntösöd,
a föld öléből messze szállón,
dalolni könnyű, szellem-ajkkal...

De engem az hall csak, ki tág szemét
fülél, ajkával függeszti rám:
bizton figyelve... És még úgy is
közbe recsegnek a bádögkürtök!

Legyen a legszerelmibb vallomás,
hárfám nem állt ki soha ily szűrt zenét:
húrja kattog, — a nyelv danája
nem buzoghat oly fülbe ömlőn.

Ezért, mikor hűtlen elhagy a szó,
veszem, titkon, kicsinyke furulyám:
s mit nem tudok ígékbe verni —
kifúvom, koldusként magamnak.

És hogyha tenger sok nyomor között
haragom háborgó hajója küzd:
Ozirisz, Ízisz áriáját
dúdolva, csillapul le lelkem.

1951

1956 május

Miért? Ha rossz vezérek
zúgnak — az eszme téved?

Miért? Ha rossz a pásztor:
elszakadjam a nyájtól?

Miért? Ha tettek tűzbe:
ugorjam rögtön vízbe?

Miért? Ha engem vernek,
én is ártatlant verjek?

Miért? Ha nincsen búza,
már hallgasson a Múzsza?

S talán ha volna búza,
jobban szólna a Múzsza?

Miért? Ha dúl a gazság:
már meghalt az igazság?

S talán ha bőg a vadság:
már sohasem lesz szabadság?

Istenem, szítsd erőmet:
maradnom iránytűnek!

Fogytáig végerőmnek
küzdőnek és merőnek!

Kezem, ha fölemeltem:
féluton le ne ejtsem!

De víjjak toll-szegezve:
ha hív a nép: az eszme!

DOBROSI ANDREA

Segítek magamon

Viszem a testem,
Budán vagy Pesten,
vagy elvagyok
két sóhajtás között
valahogy.

Hiszen a lelkem
úgy szeret engem,
mint egészséget,
lehetek épp józan
vagy részeg.

Jöhet a holnap,
egy kicsi “jó vagy”
mindig kell nagyon,
ha más nem,
én segítek magamon.

Szeretem hogyha
fordul a kocka,
és kipörög
belőle a bánat,
mint a rög.

Imádom hinni,
ahogy Karinthy,
humorban hitt,
ha nem lenne tréfa -
mi tanít?

Jöhet a holnap,
egy kicsi “jó vagy”
mindig kell nagyon,
ha más nem,
én segítek magamon.

Jöhet a holnap,
egy kicsi “jó vagy”
mindig kell nagyon,
ha más nem,
én segítek magamon.

Ha más nem,
én segítek magamon,
segítek magamon!

OROSZ MARGIT

Szimfónia

„harmóniát! igazít vagy belevész a világ;”
(Illyés Gyula)

Így csak a tél zengi dalát,
szív zakatol, mint szökőár
árad fájdalom – hulláma
felcsap az égre szilajul,
halkan hanyatlik, csitul a táj,
így csak a tél muzsikál.

Így csak tavasz zengi dalát,
hazahívó harang szavát,
angyali kar felejt halált,
disszonánsok feleselnek,
missa solemnis templomán,
így csak tavasz muzsikál.

Így csak a nyár zengi dalát,
patak csobogta kacaját,
zongoraszólam – lobogás,
álom és fény dallama kél,
szökén szelíd, ragyog a táj,
így csak a nyár muzsikál.

Így csak az ősz zengi dalát,
szél ujjával a föld húrján
játszik és jajdul lomb hátán,
Hephaisztosz pörölyétől
üllőn lüktet a rozsdás táj,
így csak az ősz muzsikál.

Éjek sötétjén zeng a dal,
mint egy fénylő angyali kar,
üstdob felelget, hazahajt,
ezer torokból zeng ének,
fölemel égig, mint vihar,
éjek sötétjén suhan.

Ezer torokból zeng ének,
hanyatlik, vigaszba simul,
csak a szív zakatol.

DIENES TIBOR

Falevelek

tavalyi maradék
lent a porban két falevél
nem takarította el se ember
se gép még a szél is henyélt
talán az elmúlásban van együtt a vég

Mondd

osztoznál velem titokban
hajnali ébredésben halkán
mint fény karjai fent a lombban
mint zuhanyrózsa alatt a víz
ha már nem lehet szorosabban

Tegnap

tegnap láttalak
míg mosolyodra ült a nap
enyém voltál mint az a pillanat
mely alatt az élet új értelmet
s hozzá szárnyakat ad

Monológ

ki itt vándorolsz bennünk
szólítalak a lomha kornak
tanítalak s megbántalak
ha álarcodra kapva beolvasok
és átlépnek fejkölkön a korszakok
mint bársonyos érzésekben a csók
becsukja szűz izgalmaink az ösztön
díjazza lelkünk a megörökölt sikoly
az ív a híd fekete és fehér napjaink
az emlék belső vonulat mint csónak
szabad hullámhangulat testünk s
párjavesztett part ki itt be vagy kiiktat

HEGEDÚS GÁBOR

Törött álmcserepeken

törött álmcserepeken járok
hol szél sodor édes bús dallamot
közben csak egy jobb életre vágyok
tetőablakon az eső kopog

előttem fehér papír meg a toll
verset kellene írnom de nem megy
a macskám a lábamnál dorombol
élet egyszerű mint az egyszeregy

másik oldalon a bakancslistám
rajta a függő vágyaim sora
a vérrel írt fohászkodó imám
nem segít csak ver isten ostora

az út hosszú volt a cél oly közel
hol a csend honol ott rejtőzöm el

ajánlás

herceg fény játszik a cserepeken
tört álmaimból rakta ki a lét
mért szabott isten ily sorsot nekem
keresztem súlya már olyan nehéz

de felvonszolom a golgotámra
bár göröngyös a hátralévő út
jövőm ködös fedí vastag pára
friss vizű forrás tiszta vizű kút

kellene hogy lemossam a szennyet
odaátra csak tisztán léphetek

ELI MEON

Bársonyosan bólogat az eperfa lombja

1972-t mutat a naptár. Erika nyolc éves. Szófogadó, jó kislány. Könnyű dolga van vele az édesanyjának. A nyári szünet idején, míg az anya dolgozik, napközben a kislány sokszor van egyedül.

Az erdőszéli szegénysoron laknak egy rozszant aligablakos, aligajtós, aligházban. Többször ketteskén.

A ház nagyon kicsi, az udvar azonban jó nagy, közepén eperfával. A porta nem szép rendezett, inkább rendezetlen. (Nem az ő tulajdonuk, rendezkedni nincs joguk.) Főleg ha hullik az eper. A csirkék, tyúkok csipkedik az édes csemegét, a méhek döngnek a cefreszagú eperszőnyegen.

Erika messziről nézi ezt a falusi csendéletet, nem szereti. A gyerek elvan egymagában. Kukoricát morzsol a csirkéknek, enni ad a szopós báránynak, megitatja a tehenet. Ha kifogy a feladatokból, játékot keres magának. Mivel lehet az időt eltölteni egy nyári szüneti napon a mindentől távol eső falusi udvarban? Az üres órák kitöltésére nem kínálkozik sok lehetőség. De a gyerek kreatív.

A kislány a rumlis porta egy hűvös szegletében hosszasan elidőzik napok óta. Hatalmas agyagraadás éktelenkedik a kerítés mellett, az aligház mögött. Azt forgatta titokban a fejében ő agyagos, vagyis fazekas lesz. Kitanulja a fazekas szakmát, ehhez pedig előgyakorlatokra van szükség.

Látta, ahogy az anyukája vályogot vetett az agyagkupacból. Agyag, víz, szalma, formázás. (Tervezték az aligház bővítését, csak úgy falusi asszonyosan, férfi nélkül, ha a gazda megengedi.)

Ezen napon is egyedül volt a szükségalakás mögötti árnyékban. Arra gondolt kipróbálja fazekas tehetségét. Az udvari gémeskútból vizet húzott, pedig az tiltott terület volt. Az agyagból és vízből képlékeny masszát gyúr. Egy kidobott vaslábas a forma. Rámasszírozza egyenletesen a nedves agyagot. Készül az edény.

A gallyrakásból vékony ágakat húz kod a fiatal fazekas-lány. Kis máglyarakást épít, Meggyűjtja. Az agyagot ki kell égetni, hallotta, hogy így készül a cserépedény. Hát akkor ő is kiégeti. Az agyag száradásának lépése kimaradt a gyártási folyamatból.

Lobog a tűz. Két vastagabb ágdarabbal behelyezi a friss agyagedényt a tűzbe. Hogy biztos jó legyen az égetés, rak még egy nagy nyaláb gallyat a tűzre. A lángok egyre magasabbra kapaszkodnak a nyári melegben. Az orgonabokor elszáradt virágágai közel vannak a szabadtéri fazekasműhelyhez. A lángok egyre nőnek, pattog, ropog a tűz. Azt nem tudni, hogy a mesterremek milyen állapotban van, a forró parázs bekebelezte az alkotást.

A barnára száradt orgonaszirmok tehetetlenül csüngenek a narancsvörös lángnyelvek közelében, mígnem a legmagasabbra szökkenő eléri az alsó kis vézna virágmaradványt.

A tűz gyorsan terjed, az aligház hátsó korhadt széldeszakája közel van az orgonabokorhoz.

Erika tehetetlenül áll halványsárga, kissé kopott nyári ruhájában. A tűz terjed, a háztető pillanatok alatt lángokban áll. Erika nézi. Nem tesz semmit.

Nem kár ezért az aligotthonért... Talán mégis kellene kiabálni, hogy tűz van.

–Tűz van! Tűz van!

Anya szelíden megsírogatja a kislány bájos arcát?

– Rosszat álmodtál Kincsem?

Álmából felriadva látja a szűk ablakon, a reggeli lágy szellőben az eperfa nagy zöld koronáját. Bársonyosan bólogat.

Minden rendben, vasárnap van. Ketten vagyunk anyával.

NYÁR VAN, NYÁR...

A *Nyári kánont* John of Fornsete jegyezte le 1240 előtt néhány évvel. Ez az európai többszólamú zene egyik első írásos emléke. Bizonytalan, hogy Fornsete a szerzője a dalnak, vagy csak lejegyzője; az utóbbit tartják valószínűbbnek. Fornsete-ről annyit tudni, hogy a [Reading Abbey \(en\)](#)-ban^[1] volt szerzetes, és 1238-ban vagy 1239-ben halt meg.^[2]

A szöveg 1260 körül keletkezett. Szerzője ismeretlen. Vaskó Andor fordította magyarra.

♩ = 90

2 3 4

Künn a fákon újra szól a víg kakukkmadár. Napsugárban úszik minden, száll az illatár.

9

Nyár van, nyár. Röpke lepke száll virágra, zümmög száz bogár. Lombos ágon csókot vált az

17

ifjú gerlepár, nyár van, nyár van, kakukk szól már a fák közt: „Kakukk, de szép a nyár!”

Künn a fákon újra szól a víg kakukkmadár.
Napsugárban úszik minden, száll az illatár.
Nyár van, nyár. Röpke lepke száll virágra, zümmög száz bogár.
Lombos ágon csókot vált az ifjú gerlepár,
nyár van, nyár van, kakukk szól már a fák közt:
„Kakukk, de szép a nyár!”

Forrás:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Ny%C3%A1ri_k%C3%A1non

TÁTRAI S. MIKLÓS

Vasárnapi meglepetések

Csendesen csordogált a januári vasárnap délután. Az erdő övezte kis falu mozdulatlanak tűnt, a dombtetőről olyan volt, mintha téli álmodna. Az életet csak a füstölő kémények, és az egyet-egyed vakkantó kutyák jelezték, már ahol voltak. A faluban valamikor sok állatot tartottak az emberek, de ezek lassan eltűntek, már kutya, macska sincs minden háznál. Tudományos műhelyekben ráérő kutatók keresik a választ a miértekre, amit a szélső házban lakó, oly sok mindent megélt Magyar Sándor egyszerű kézlegyintéssel intéz el: megváltozott a világ!

Sanyi bácsi – ahogy a falubeli gyerekek, fiatalok szólítják –, emlékek, népi bölcsességek hatalmas tárházát hordozza magában. Szívesen megosztaná bárkivel, de ezekre már senki sem kíváncsi. Gyereke, unokája a városban él, ha olykor meglátogatják őket, hosszabb időt töltenek a mobiltelefonok nyomogatásával, mint a beszélgetésekkel. A család története sem igazán érdekli őket, pedig Sándor szívesen mesélne a közelebbi és távolabbi múltból. Feleségének, Bözsikének, nagyobb sikere van a családban, mert mindig olyan ételekkel várja a rokonságot, amelyekre Michelin csillagos séfek is elismerően csettintenek.

Azon a különös vasárnapon, amikor a vendégek elmentek, és Bözsike már rendet rakott a konyhában, valaki kopogott a bejárati ajtón. Senkit nem vártak, tanácstalanul néztek egymásra. Sándor kiment az előszobába, hogy megnézzé, ki lehet a váratlan látogató. Kétségbeesettnek tűnő harmincöt év körüli hölgy állt az ajtónál

– Jó napot kívánok uram! Elnézést kérek a zavarásért. Eltévedtem. Nem tudom, hol vagyok, és hogyan juthatnék vissza a Margaréta panzióba.

– No, akkor jó vagy inkább jobb napot magának is! Málnáskúton van, a mi falunkban. A Margaréta panzió országúton tizenkét kilométer, az erdőn át jóval rövidebb. Gondolom onnan jött!

– Az erdőn át jöttem, de összevissza tekeregtem már legalább három órája. Rövid sétára indultam a panzióból, és eltévedtem. Megengednék, hogy telefonáljak innen a páromnak? Már nagyon aggódhat! Biztosan eljön értem.

– Persze, persze, jöjjön beljebb kedvesem! – invitálta a váratlan vendéget Bözsike, aki kíváncsian jött ki a beszélgetésre.

– Köszönöm, csak az a baj, hogy lemerült a mobiltelefonom. Tölthetnék rá valahol?

– Jöjjön a konyhába, itt talál konnektort. Látom, fázik. Kér egy kávé?

– Igazán kedvesek! Bizony jól esne, de nem akarok zavarni.

– Nem zavar, itt megvárhatja a párját. Szólítson nyugodtan Bözsi néni, úgy látom, a lányom is lehetne.

– Köszönöm! Engem Szandinak hívnak.

A fiatal hölgy szemmel láthatóan zavarban volt, miközben kávéját kortyolgatta. Sándor meglepődött, hogy vendégük a rövid sétához telefontöltőt vitt magával, amit most zsebéből vett elő. Fene jó töltő lehet, gondolta, mert ugyan nem volt mestere a modern technikának, de azért azt furcsállta, hogy egy lemerült a telefonnak csak néhány perc töltésre van szüksége, ráadásul még a bekapcsolási kódot sem kéri, máris működőképes. A beszélgetés rövid volt. Szandi elnézést párjától, amiért izgalmat okozott, elmondta hol van, és kérte jöjjön érte, nagyon elfáradt. Valószínű kedvező választ kapott, mert megnyugodva tette le telefonját és érdeklődve nézett körbe a fagerendás konyhában.

– Nagyon hangulatos, barátságos a házuk Bözsi néni! Régóta laknak itt?

– Régóta bizony! Sanyi, az uram, itt született, itt nőtt fel! Én az esküvőnk után költöztem ide, de már annak is több mint ötven éve! Az uram kőműves mester volt, sokat törődött a házzal, azért van ilyen jó állapotban.

– No, no! – dörmögött Sándor – Mi az, hogy volt, mi az, hogy törődött? Én most is kőműves mester vagyok, ahogy apám is az volt, és most is sokat törődöm a házzal, csak hát... No, mindegy! Még az én szüleim építették. Két szoba volt, előszoba, ami egyben konyha is. Itt laktunk hatan. Mellettünk istálló tehennel. Fürdőszoba nem volt, WC az udvarban, ahogy mindenkinél akkor. Persze ez magát biztosan nem érdekli!

– Nagyon is érdekli! Mit tetszett varázsolni a régi házból?

– Sok-sok év kellett hozzá, és szorgalmas munka. Amikor Bözsi idejött már csak négyen laktunk itt. A szüleim, öcsém és én. Mihály bátyám sajnos meghalt, Mariska nővérem pedig tizenhét éves korában elment azzal, hogy ne is keressük Bizony így is szűkösen voltunk. Később János öcsém megnősült, elköltözött. Vele szépen megegyeztünk mindenben. Mi vállaltuk a szülőket, ő pedig lemondott javunkra a házról, telekről. Mariskát kerestük, de nem találtuk. Azt tehettem, amit akartam.

– Az utcáról is látni, hogy ez bizony nem kétszobás ház. Hozzáépítettek?

– Nem! A lakóház és az istálló egybeépült, de mindenütt vastag, sárba rakott kőfalak voltak, és vannak most is. Megszüntettük az állattartást, áttörtem a falat a nagyobb szoba és az istálló között. Szigeteltem, betonoztam, vakoltam, ajtókat, ablakokat, vezetékeket, csöveket cseréltünk, és mivel a tetőhöz is hozzá kellett nyúlni, a régi padlást is beépítettük, kis garzonlakást alakítottunk ki. A fiamék éveikig ott éltek.

– Igazán nagyon szép lett, gratulálok. Ne haragudjon, hogy kíváncsiskodom, de mit akart mondani azzal, hogy „csak hát”?

– Hm! Tudja, régen volt az a felújítás, sok mindent újra kellene csinálni, csak hát se erőm, se pénzem nincsen hozzá, meg aztán minek, kinek? A fiam már nem akar falun lakni, Mirtill unokám külföldön szeretne élni, nem kell ez a ház senkinek.

– Ne mondjon ilyet, biztosan lenne, aki szívesen megvenné.

– Lehet, de amíg mi élünk nem adjuk senkinek, nem megyünk el innen! Nem is tudom, miért mondom ezt magának, csak untatom vele!

– Nem, nem, nagyon érdekes amiket mesél. Próbálok elképzelni azt a hatalmas munkát. Izgalmas lehetett az öreg falakhoz, régi padláshoz nyúlni. Nem találtak közben valami érdekességet, valami régiséget?

– A padláson volt néhány ócskaság, azokat kidobtuk. Egy helyen volt falbontás, az istállónál, kövek, törmelék, sár, de - kapta fel fejét gyanakodva Sándor - miért érdekli ez magát?

– Szenvedélyesen gyűjtöm a régiségeket, üveget, lámpát, órát, különleges használati tárgyakat. Arra gondoltam, hátha volt, vagy van valami, ami önöknek felesleges, én pedig örömmel fogadnám, akár meg is vásárolnám.

– Nincs ilyen tárgyunk! – dörgött az indulatos válasz, és kezdett nem tetszeni ez a szituáció. Váratlanul betoppan valaki, majd kíváncsiskodik, régiségeket keres, körülnéz. Hallottak már ehhez hasonló trükkös tolvajokról. Sándor bizalmatlanul kezdte méregetni Szandit, nem lehetett nem észrevenni.

– Bocsánat, nem akartam tolakodni. Remélem nem bántottam meg önöket valamivel? Nagyon sajnálnám! – mentegetőzött Szandi és könnyű szökött szemébe.

– Ugyan már kedves, nem tett semmi rosszat! – vigasztalta Bözsike - A papa néha morgós kicsit, de nagyon jó ember. Mintha autó állt volna meg a ház előtt, lehet, hogy magáért jöttek! Megnézem!

– Majd én! Ne tessék fáradni! – ugrott fel Szandi. A bejárati ajtóhoz ment kinyitotta, kilépett, és az utcán álló autó felé kiáltott. Gyere be, ők azok!

Bözsi döbbenetesen nézett férjére. Mi az, hogy ez a nő megkérdezésük nélkül behív valakit? Mi az, hogy ők azok? Rossz érzésük támadt, a helyzet kezdett kínossá válni. Úgy érezték teljesen kiszolgáltatottá váltak két idegennek. Negyven-negyvenöt év körüli férfi lépett be, arcán inkább megilletődöttség, mint rossz szándék tükröződött. Biccentett fejével, és tört

magyarsággal, akcentussal szólalt meg: „Jó estít kivanok! Bácsánát závarásírt! Tibor Wilson vágyok, Máriska fia!”

Tibor szavait döbbszent csend fogadta. Bözsi és Sándor másodpercekig nem tudott megszólalni, csak néztek egymásra, a két mosolygó arcú vendégre, és nem értették mi történik! Mariska fia? Annyira hihetetlennek tűnt, hogy akár igaz is lehetett! Honnan? Hogyan? Hogy került ide? Kavarogtak a kérdések fejükben. Sándor az asztalon lévő szemüvegéért nyúlt, feltette és fürkészve nézett a férfi arcába. Tibor tekintete sok évtizedes emlékképeket idézett fel a távoli múltból, és a szája íveltsége pontosan olyan volt, mint Mariskáé.

Sándor lassan visszatért a jelenbe, és már hitte, ami történik. Hellyel kínálta a váratlanul felbukkant férfit, Szandit, majd kérdések sokaságával árasztotta el őket! A válaszok megnyugtatták, egyre inkább biztos volt abban, hogy Tibor csakugyan Mariska fia. Megtudta, hogy Mariska kisebb-nagyobb kalandok után Kanadában telepedett le, ahol férjhez ment, majd nem sokkal később elvált. Házasságukból született Tibor, akit igyekezett magyarnak nevelni, bár azt mondta neki, hogy már nincsenek rokonai, barátai Magyarországon, a háborúban mindenki meghalt, vagy eltűnt, aki fontos volt számára. Ezért indult el tizennyolc évesen a világba. Többször mesélt gyerekkoráról, a faluról ahol felnőtt, de fájó emlékekre hivatkozva sosem akart Magyarországra visszajönni, erről fiát is mindig lebeszélte. Tibor ezt elfogadta, nem hiányzott neki a távoli Európa kis országa.

Sándor megrendülten hallgatta a férfit, hol elérzékenyülve, hol értetlenül, hol indulatosan, de uralkodott magán, mert tudta, nem mondhat mást, csak amit anyjáról tud, vagy amit tőle hallott, akár igazak, akár nem. Úgy tűnt, Tibor még mondana valamit, de elhallgatott és várakozóan nézett.

– Ha mindez így van, ahogy mondod, akkor most miért jöttél hozzánk, és egyáltalán honnan tudta, hogy létezőnk? És ki ez kedves hölgy, aki most veled van?

– Engedjék meg, hogy erre én válaszoljak – kérte Szandi –, mert látom Tibort már az eddigiek is eléggé megviselték. Mindent ért magyarul, hallották, jól is beszél, csak hát kicsit nehezen, olykor keresi a szavakat, ami érthető. Vannak magyar barátai, barátaink Kanadában, akikkel magyarul beszélünk, ez sokat segít, bár nyilván nem azonos egy magyar környezettel. Én Vincellér Alexandra politológus vagyok, második éve élek Kanadában. Vancouverben tanítok az egyetemen ott ismerkedtünk meg Tiborral. Azt hiszem, mindent tudok erről a különös történetéről, legalábbis annyit igen, mint Tibor. Édesanyjával tavaly júniusban közölte az orvos, hogy a rák súlyos áttételt okozott a májban, legfeljebb hat hónapja van hátra. Szellemileg teljesen rendben volt, mindent elrendezett. Tibornak ekkor mondta el az igazságot, nemesi származását, születését, neveltetését, ekkor beszélt Sándor bácsi szüleiről, a családról, a faluról, a házról és egy olyan titokról, amiben ő maga sem volt teljesen biztos. Azt kérte Tibortól, hogyha már ő nem él, akkor Tibor jöjjön el Magyarországra, jöjjön el ebbe a faluba, nézze meg kik laknak abban a házban, ahol ő is élt, és ha Mihályt, Sándort, Jánost vagy azok gyerekeit találja ott, akkor mondjon el nekik mindent. Tibor a segítségemet kérte, és mi azt a kis trükköt találtuk ki, amivel bekapogtam önökhöz.

– Akkor tehát tudjátok, hogy Mariska Bajánics báró és egy szolgálólány gyermeke volt, akit apámék a báró kérésére magukhoz vettek, sajátjukként nevelték, mert anyja belehalt a szülésbe. Máriának keresztelték, de mi a családban Mariskának hívtuk. Tizennyolc éves korában mondták el neki az igazságot, ami nem várt fordulatot hozott. Mariska lelkiileg összetört, elment, és mostanáig semmit sem tudtunk róla.

– Igen ezeket mi is így tudjuk, és még mást is!

– Nos, ez már a rejtélyek világa! A háború alatt a Bajánics család elhagyta az országot. Amit csak tudtak magukkal vittek, vagy elrejtették, ki tudja hol. A báró elutazásuk előtti este eljött apánkhoz. Korábban sok munkát adott neki, elégedett volt vele, bízott benne. Azt mondta, Mariskát nem tudja magával vinni, de itt hagy egy kis kazettát benne ékszereket.

Kérte, apám azt falazza be a házba, rejtse el, és ha a lánya tizennyolc éves lesz, adja oda neki és mondjon el mindent. Bajanics megeskette apánkat, hogy csak a lányának árulja el a rejtkehelyet, soha senki másnak. Amikor Mariska tizennyolc éves lett a papa elmondott neki mindent, és megígérte, hogy másnap megmutatja a rejtkehelyet, kibontják a falat, megkapja a kazettát. Mariska ezt nem várta meg, az éjjel eltűnt, csak néhány soros búcsúlevelet hagyott.

– És mi lett a kazettával, az ékszerekkel?

– Ha mindez igaz, amit én anyámtól hallottam apám halála után, akkor az még mindig itt van valahol a házban. De hogy pontosan hol, azt a titkot apám magával vitte a sírba. Megérthetitek, hogy egy ilyen bizonytalan legenda miatt nem bontottam le az összes falat, és egyébként sem akartam elvenni azt, ami Mariskáé. Mindig úgy gondoltam, hogy egyszer visszatér. Szerettem, szorgalmas, jó nővérünk volt.

Hosszú csend követte Sándor megható szavait. Gondolatban mindenki messze járt, emlékezett. Tibor törte meg a csendet. Megköszönte az őszinteséget, és azt mondta, ő is így hallotta édesanyjától ezt a szomorú történetet. Szerinte a kazetta és az ékszerek valóságosak, azokat meg kellene találni. Nem tudhatják, hogy milyen állapotban vannak, mennyit érhetnek. Szerencsére jó körülmények között él, nem létkérdés számára az elrejtett kincs, de kár lenne veszni hagyni, már csak az emlékek miatt is. Amióta eldöntötte, hogy Magyarországra, Málnáskútra jön, egyre jobban bízott a legenda valóságában. Vásárolt egy egyszerű, de megbízható fémkereső készüléket, ami most a csomagtartóban van. Ha megengedik, akkor azzal végigvizsgálná a falakat, és ha a kazetta valóság, akkor megtalálják.

Sándor és Bözsi elképedve néztek össze, már nem először ezen a délutánon. A váratlan meglepetések olyan sebesen követték egymást, hogy teljesen felkavarták őket. Bözsi néni határozottan bólogatott, tekintete azt sugallta: most már ne álljanak meg, menjenek végig az úton, derüljön ki az igazság! Kérdően tekintett férjére, aki rövid gondolkodás után beleegyezően bólintott: legyen úgy, ahogy lennie kell!

A keresés háromnegyed óráig tartott. Előbb az utcai szobát vizsgálták át, majd a másikat, amelyik régen az istálló szomszédságában volt. Az ablak alatt a fémkereső határozott jelzést adott. Sándor kizárta, hogy ott bármilyen fémcső, vagy vezeték lenne. Izgalom és döbbenet töltötte meg a szobát.

– Most mi lesz Sanyi? – türelmetlenkedett Bözsi néni.

– Mi lenne? Megvannak még a régi szerszámaim, azonnal megbontom a falat. Hamar látni fogom, érdemes-e tovább dolgoznom. Teríts ide valamit a törmelékeknek, hozzatok vödröket! – élénkült meg az egykori kőműves, és indult a szerszámokért. Nem kellett sokáig dolgoznia. Megtalálta azt a helyet, ami kisebb kövekkel volt berakva. Szakértő szeme azonnal látta, ott valamilyen lukat, üreget falaztak be. Kibontotta és ott volt a kazetta! Diadalmasan emelte ki, mutatta a többieknek, akik tapsoltak, könnyezve ölelkeztek össze. Letisztogatták a kis kazettát, asztalra tették, és csak nézték. Nem volt rajta lakat, zár, könnyen nyithatónak ígérkezett. Egyikük sem akart elsőnek hozzányúlni. Sanyi bácsi Tibor felé bökött ujjával: „Nyisd ki fiam, a te örökséged!”

A kazettában egy pecsétgyűrű, egy szép köves gyűrű, két karkötő, egy vékonyabb és egy vastagabb nyaklánc volt medállal. Aranynak tűntek, de fogalmuk sem volt, hogy azok ezreket, százezreket, milliókat érhetnek-e. Tibor hosszasan nézte az ékszereket, különösen a köves gyűrűt, kézbe vette, simogatta, majd angolul szólt Szandihoz. A meglepett házigazdák előtt angolul beszéltek, illetve Tibor beszélt, Szandi egyetértően bólogatott és csak a „yes, underpavilon” szavakat ismételte olykor-olykor, és egyszer kimondta Mirtill nevét.

– Kedves Bözsi néni, Sanyi bácsi! - fordult feléjük Szandi – Tibor arra kért, én mondjam el pontosan és érthetően azt, amit ő gondol, és tenni szeretne azért, hogy ne legyen semmi félreértés. Nagy köszönetet mond a kedves fogadtatásért, segítségért és az ékszerek megőrzéséért, átadásáért. Igaz, hogy azokat a báró az édesanyjának szánta, és most jogilag talán minden őt illetné, de ezt másként gondolja. Sanyi bácsi szülei tisztességgel felnevelték

édesanyját, a három fiú testvérüknek tekintették őt, egy család voltak. Ezért kéri, hogy fogadják el az unokájuk részére azt a nyakláncot, amelynek medáljába „M” betűt véstek. Valószínű édesanyja keresztnéve miatt, de a szerencsés véletlen úgy hozta, hogy az akár Mirtillt is jelenthet. Kéri, hogy Sanyi bácsi fogadja el a pecsétgyűrűt, Bözsi néni pedig a másik láncot.

– Hát, nem is tudom, mit mondjak! – kereste a szavakat könnyeivel küzdve Sándor – Igazán nagyon szép tőled Tibor. Nem tudom elfogadhatjuk-e? Nem ezért csináltuk, és a báró ezeket édesanyádnak szánta, minden téged illet.

– Igen, enyém minden – bólogatott Tibor –, enyémből lehet ajándék adni. Fogadni kell el! Örülni együtt! Jó rokon vagytok!

*

A Margaréta panzió elegáns apartmanjában nagyot pukkant a pezsgős üveg dugója. Tibor elégedett arccal töltött a poharakba. Koccintottak Szandival és nagyot kortyoltak a drága italból. Angolul beszéltek egymással.

– Ez a mai délután és este minden várakozásomat felülmúlta. Nagyon ügyes voltál Szandi, köszönöm, hogy segítettel. Elmondhatatlan öröm számomra, hogy megtaláltam édesanyám örökségét, megtaláltam a kedves öregeket, akiket mától rokonomnak tekinthetek, és miattuk érzem sokkal gazdagabbnak magam.

– Valóban kedves emberek. Alig akarták elfogadni az ajándékodat, pedig tényleg megérdemelték. Igazán rendes vagy Tibor!

– Tudod, nagyon bízom abban, hogy nem mindenki fogja kéretni magát, ha ékszerrel kedveskedek neki.

– Nem értelek! Mire gondolsz?

– Arra gondolok drága Szandi, és már azóta, hogy megismertelek, ideje lenni megházasodnom. Most, hogy végre találtam egy olyan gyűrűt, amely méltó arra, hogy megkérjem vele a kezét, megkérdezem: elfogadod tőlem édesanyám gyűrűjét? Leszel a feleségem?

– Azt hittem, már több meglepetést nem tartogat ez a vasárnap, de örülök, hogy tévedtem. Boldogan mondok igent!

VARJÚ ZOLTÁN

Még nem szabad

„Át kell haladnunk a
sötétségen, hogy eljussunk a
fényhez.” – (Albert Pike:
Morals and Dogma of the
Ancient and Accepted...
1871.)

Nem halálra szültek
fényre küldve haldokolni
megcsiszolni lelketet
csillagporba gyúrni hús
mögött a csontodat

Nem halálba küldtek
visszavárnak megmutatni
honnan jöttél merre tartasz
csillagodban megpihenni
még nem szabad ...

*

Not yet free

by Zoltán Varjú

„We must pass through the
darkness, to reach the light.” –
(Albert Pike: *Morals and
Dogma of the Ancient and
Accepted...* 1871.)

They did not birth you for death,
sent into light just to wither,
but to polish your soul -
to mold your bones
from stardust and flesh.

They did not send you to perish.
They await your return,
to show where you came from,
and where you are going -
to rest within your star,
not yet free...

(Translated by Igor Bruckheimer)

Harminc lépés

Harminc lépés a limit
utána szigorúan pihenő
– nem mondom – zavar

kicsit ha kevés a levegő
az égre meredő szem
mögött a pihegő mellkas

miatt az izom remegő
érzetet nyújt zsibbadás
helyett a reszkető kéz

tapogat elérhető pulzus
után „hiszen még fiatal“
visszhangzik a folyósó

némán vagy hallgatag
harminc lépés a limit
szekrénytől ágyig a fal

micsoda diadal a cél
mint acélhúron feszülő
ideg a testben hevülő

vér már-már a hideg
futkos a hátamon a tű
szúr a vénáját keresi

rémisztő lassúsággal
adagol a gép cseppeket
pumpál húsba marón

félévig ottmarad mint
a vérfoltom a takarón
szövet mélyéig hatol

*

harminc lépés a limit
utána szigorúan pihenő
de kell hozzá életerő

Forrás: a Szerző Facebook-oldala:
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100012899017832>

KOTASZEK HEDVIG: *Dáliák* akvarell

FÁBIÁN KRISZTINA

Vihar

Vihar előtt
átalvetődből ömlő
szürke
csönded büntet,
menekülnék,
bokámra
béklyót horgol
a remény
hátha
elmarad az esti,
de szavaid
örvénye lehúzó, felőröl
fentről átszüremlik a fény
a mélyben darabjaimra hullok
s te besöpörsz
a szőnyeg alá
fentről átszüremlik a fény
részeim szétgurulnak
a víz alatti bálteremben
hangosabbak a sóhajok

látlak gyerekkorodban
nem vagy elég jó
magadnak
nárcizmusod kiszámíthatatlan
fentről átszüremlik a fény
csak levegő kéne
maradok

JÓLJÁRT ANITA

Itt maradt a világra

Che, én annyiszor eltáncoltalak,
Che, én oly sokszor számra vettelek,
Che, ha tudnád, hogy énekeltelek!
Che, tudod néha megöleltelek.

Che, a hegyekbe mentem utánad,
Che, a hátamon futva vittelek,
Che, te ott voltál, gyújtottál tüzet,
Che, ha ellobbant, öntöttél vizet.

Che, most merre jársz? – kapdosom fejem.
Che, az életem zűrös, nemtelen,
Che, ha hívlak, majd a hegyről itt teremsz?
Che, ha nem hívlak, tudod hol keress.

2024.05.14.

BORS MÁRIA

Az első halál

Az első halál, amivel szembesülnöm kellett, tizenhét évesen ért engem. Addig azt hittem, csak az idős és beteg emberek halnak meg. Így aztán elfogadtam, amikor az apai nagymamám és nagypapám, akikkel nem volt sok személyes kapcsolat, elhagyták ezt a földi létet.

Talán csak az egyikük temetésére vittek el a szüleim, mert még kisgyerek voltam, és nem akartak terhelni ezzel. Jól tették, mert később Rudolf Steinernél olvastam, hogy hét éves kor előtt ne is avassák be a gyerekeket a halál gondolatába.

Így aztán vígan éltem, és ami történt tizenhét évesen, egyáltalán nem is értettem. Akkor már harmadikba jártam a gimiben, és első óta volt egy szerelmem. Ő volt az első szerelem nekem.

Az egész úgy kezdődött, hogy ő pár nappal később érkezett az osztályunkba, mert eltévesztette a „hátszámot”. Egy lányosztályba ment először, az „A”-ba, aztán a „Cé”-be, mígnem megmondták neki, hogy a „Bé”-be menjen, azaz hozzánk. Miután így majdnem végigjárta az ABC-t, az egyik napon belépett a mi koedukált, angol tagozatos osztályunkba is. Köszönésképpen feltette kis kabátját a fogasra, ami abban a pillanatban leszakadt, a rajta lévő összes kabátokkal és egyéb ruhadarabokkal egyetemben. Hatalmas nevetésben tört ki az egész osztály, melyet még fokozott az „új gyerek” érdekessége.

Laci szép volt, fekete hajú, fekete szemű és korához képest nagyon férfiasan érett. Ugyanakkor volt valami állandó vibrálás is a személyiségében, mely, mint a mágnes vonzotta a tekinteteket és a lelkeink vágyát arra, hogy őt nézzük, figyeljük, akár a tanárok és az órák helyett is, és ne vessünk, mert Laci mindig mindenkit megnevettetett.

Más volt, mint a többi fiú, más, mint a többiek. Fiú létére nem szerette a „férfias” sportokat, mint például a focit, viszont gyönyörűen énekelt és zongorázott. Ragyogó tehetséggel írt már akkor novellákat és verseket. Mindenoldalú művésznek születhetett. És semmi, de semmi nem volt szokványos vagy hagyományos rajta, benne és vele.

Engem az első pillanatban elvarázsolt. Én valóban nem tudtam levenni róla a szememet szinte soha. Rákattantam, és nem értettem, hogy mi ez. Mintha egy villám csapott volna belém, olyan azonnali hirtelenséggel éreztem meg az első szerelmet.

Onnantól kezdve nekem se volt nyugtom. Leveleket küldözgettem az osztályban lévő lányoknak, akik közül néhányan ismerték Lacit még az általános iskolából, ahova együtt jártak. Azt kérdeztem a lányoktól, hogy vajon Lacinak tetszem-e, és hogy vajon járna-e velem, és hogy ezt hogy kérdezzem meg tőle. A válaszok eléggé vegyesek voltak, melyben szó volt egy másik lányról, akibe meg Laci volt szerelmes kicsit talán reménytelenül is, de azért biztattak, hogy bátran közeledjem felé. Ám én ezt nem mertem megtenni, úgyhogy ment tovább a levelezés, hogy valaki mondja már meg neki vagy kérdezze meg tőle, hogy ő hogy van velem... Eléggé megalázó persze, ha az embert észre sem veszik, és így kell jelentkeznie, de engem akkor sem tudott eltéríteni ettől senki és semmi se.

Mik lehetnek ezek a nagy érzések? Honnan jöhetnek, ha nem valahonnan előző életekből vagy a nagyon-nagyon tudattalan mélyről, és nem tehetsz velük semmit. Beléd marnak, nem hagynak békében, és neked máson se jár az eszed, csak azon, hogyan legyen az a másik a tied. Rövid idő múlva jött az első válasz egy lánytól, hogy Laci hajlandó ismerkedni velem. Így aztán a Gellért hegyig tartó, kisebb osztálykirándulásunkon már egymás mellett sétáltunk, és az is lehet, hogy a végén megfogta a kezem. Innentől pedig megpecsételődött, hogy járunk egymással mi ketten. A gond csak az volt, hogy Laci más lányoknak is tetszett és ő nem vetette meg a szép női nemet, sem az igeneket. Tizenöt évesen már megismertem a féltékenységet, és ha nem érkezett meg idejében a moziba vagy nem várt meg az iskola előtt

engem, folyamatosan aggódhattam, hogy más lányokkal van valahol éppen. De aztán megint hozzám jött, megvigasztalt, átölelt, és én hittem neki, mert senki más nem érdekelt. Szép lány lévén persze én is flörtölgettem más fiúkkal, akiknek meg én tetszettem, de az soha nem volt komoly, és főleg azért tettem, hogy valahogy a Laci iránti féltékeny érzéseimet kiegyenlíthessem. Ez így ment elsőben, másodikban és harmadik osztályban is, szinte folyamatosan. Lacival éltem át az első csókot, aztán a sok-sok többit, vele merültünk bele a Széchenyi uszoda és gyógyfürdő meleg vizébe telente, egymás testét ölelve, szeretve. Sokat sétáltunk a városban, vagy tanultunk az ő kis szobájában matekot, vagy azt, hogy milyen is nőnek és férfinak lenni, még ha alig is hagytuk el a gyermekkorunkat. A kilenc évvel fiatalabb öccsét gyakran mi vittük haza az iskolából vagy segítettük a tanulásában, ezáltal azt is átélve, milyen lenne, ha közös gyerekünkszületne.

Harmadik gimisként már egészen lenyugodott a kapcsolatunk, biztos volt, hogy mi egy álom pár vagyunk, legalábbis nekem az volt az érzésem. Laci fából készült, kis figurákat készített nekem, vagy könyvespolcot szerelt fel a szobámban, mert nagyon ügyes volt ilyenekben is. Megismerkedett a szüleimmel, a nagymamámmal, aki szigorúan csak nyitott ajtó mellett hagyott minket együtt lenni a kis szobámban. Sebaj, kicszeleztük, mert Laciék lakásában, az ő kis szobájában nyugodtan lehettünk együtt, amikor nem voltak otthon a szülei és az öcsikéjét sem kellett istápolnunk.

Boldog voltam és szép. És eljött a harmadik szilveszterünk is. Egy fiú ismerősünkhöz voltunk hivatalosak, ahol sok korunkbeli fiú és lány volt. Jól éreztük magunkat, szólt a zene, kicsit ittunk is valamit, és én táncoltam önfeledten, mert azt szerettem a legjobban. Valahogy körém gyűltek más fiúk is, velük is táncoltam, flörtölgettem. Laci is jól elvult más lányok szórakoztatásával, úgyhogy látszólag nem volt ezzel semmi baj.

Éjfélkor elcsendesedtünk, és a Himnusz után, szokás szerint boldog újévet kívántunk egymásnak. Lacival megöleltük, megcsókoltuk egymást, de amikor azt mondtam neki, hogy boldog új évet kívánok, ő azt válaszolta, hogy nem lesz boldog. Azt hittem, csak a szokásos Lacis hülyéskedés miatt mondja ezt, úgyhogy nem vettem komolyan, mert miért is ne lett volna boldog a következő évünk.

Január harmadikán elment a gimnáziumunk kórusával énekelni Győrbe, és a vonaton megfogott egy fűtésszabályozót, ami zárlatos volt. Az áram ott helyben és azonnal agyonütötte.

Én ezalatt otthon táncoltam éppen az öt órai tea zenéire. Az erkélyajtónk üvegében néztem magam, ahogy táncolok és gyönyörködtem a jó mozgásomban és a testem minden porcikájában. Egyszer csak csöngettek. Laci legjobb barátja, Endre érkezett. Ő nem volt énekkaros. De ő már tudta a hírt. Ott állt, a szája a füléig ért, mintha egy végtelenül nagy örömhírt mondott volna, amikor közölte: „Meghalt a Laci”. Nyilván nem vettem komolyan, mert nem értettem a mondathoz kapcsolt széles mosolyt. Bejött a szobába, lerogyott a székre, de akkor már sírt, hiszen a mosoly csak idegességében húzta szét a száját. Igen, meghalt, mondta, nem viccelek. Most kaptam a hírt, hogy a vonaton meg akarta vagy le akarta szerelni a fűtésszabályozót, ami zárlatos volt, és így azonnal úgy megrázta őt a kettőhűsz vagy még annál is több, hogy a fiúk szerint, akik abban a kupében ültek, még hörgött párat, de mikor megállították a vonatot és jött a mentőautó, a kórházba szállítás közben meghalt.

Én abban a pillanatban elvesztettem az eszemet és minden gondolatomat és érzésemet. Nem tudom, mi történt aztán, csak arra emlékszem, hogy átjött a legjobb barátnőm, Zsuzsa és a szüleimmel együtt vigasztaltak engem. Másra nem emlékszem.

A következő napok úgy teltek, hogy az osztályban folyton az üres padját néztem, melyre egy fekete szalagot tettek. Aztán majdnem megöltem az igazgatót, aki bejött és azt mondta, hogy jónak kell lenni, mert így jár minden rossz gyerek. Üvölni tudtam volna, de csak

zokogtam vég nélkül minden nap. Minden órában sírógörcsökkel küzdöttem magamban. Pár nap után sem múlt el ez a fájdalom és a fel-feltörő zokogások, de már tudtam tanulni, és valahogy Laci helyett is éltem és tanultam. Hirtelen minden osztályzatom ötös lett, és mindenoldalú művésszé is váltam. Rajzoltam, festettem, írtam és táncoltam, énekeltem, színjátzó csoportba jártam, és elsőre felvettek később az egyetemre is engem. Laci bennem és velem volt, azt éreztem. Megkettőződött az életenergiám, alig aludtam, alig ettem. Tíz kilót lefogytam, mégis egész nap futottam, tanultam, tettem, amit tennem lehetett és kellett.

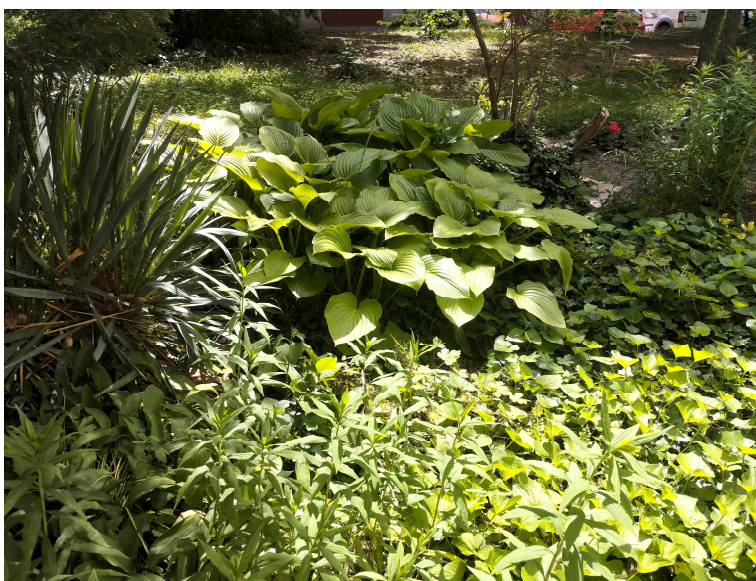
Minden reggel, ébredés előtt azt álmodtam, hogy él a Laci, hogy megüti őt az áram, de én visszaütöm és ő feléled. Úgy ébredtem, hogy él, és csak pár perc után tudatosítottam, hogy bizony ő már itt a földi létben nem él. De a lelkemben, a testemben, élt tovább, egységbe olvadt szerelemben. Két évig tartottak ezek a reggeli álmok, melyek - ma már tudom - a Lelkem önterápiái voltak. Két évig biztosan velem volt és én vele. Leveleket írtam hozzá naponta és verseket, mintha még élne. Kommunikáltam vele mindenről, ami engem ért, minden este, hogy milyen ruhát vettem, hogy néz ki most a hajam éppen, és hogy vajon ez neki tetszene-e.. A magnóról azokat a számokat hallgattam, amiket mindketten szerettünk és énekelünk is egymásnak. „Nézz rám, mosolyod álarc”...

Aztán egyszer csak eltűnt az álmaimból és elkezdődött egy másik szakasz az életemben.

Hamarosan férjhez mentem és gyermeket is szültem, az első lányomat (aki egyébként szintén sokoldalú művész lett).

De azt, ami akkor történt velünk és velem, soha életemben nem felejtettem. Az okát és célját ugyan még ma sem értem, de elfogadom, hogy valamiért így kellett történnie. Egyszer talán majd kiderül, hogy miért így és miért nem másként. Addig még élek és szembenézek sok halállal, a másokéival és a magaméval is majd egyszer, más veszteségekkel és az élet értelmével vagy értelmetlenségével.

De honnan tudhatta már akkor, a harmadik szilveszterünkkor, tizenhét évesen, hogy a következő éve nem lesz boldog egyikünknek sem? A Lélek mindent tud, ő szólt ki belőle, aki ezt a sorsot, ezt az életet választotta és élte, amíg élhette. De vajon miért én kerültem kapcsolatba vele? Ezernyi kérdés, melyre a válaszokat az egész életem adja majd, ha úgy dönt, hogy adni akarja..

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

BÖRÖCZKI MIHÁLY

Túrós bugyor

A gyúródeszkén liszt ült lyukas fővel,
rá tej és cukor, morzsolt élesztővel,
majd tojás, só, s vaj, ha akadt a háznál,
hogy egyesülhessenek a gyúrásnál,
s ha duzzadt benne kézzel sajtolt szufla,
a mennyiség lett óra múltán dupla,
a kelt tésztánkak aztán újabb sors jut,
és ketté osztva éhesre sodorjuk,
a tölteléket készítsük vigyázva,
kell túró, mazsola és tojássárga,
kis búzadara, cukor a javából,
míg ízparádé illan ki a tálból,
reszelt ciromhéj, vert tojásfehérje,
majd vissza a négyzetes tészta népre,
a közepére töltelék kanálnyi,
majd összezsígni átlósan és várni,
és jön az áldott, kivajazott tepsi,
majd tojássárgájával jól bekenni,
az időt szippantással kell elütni,
a sütőben aranyszínűre sütni,
megszorítani finom porcukorral,
és kedved szerint fölfalni egy sorral.

(Ritkán sütöttük. Ünnepi étel volt,
a szegény házra alig sült mennybolt,
de amire még máig is emlékszem,
hogy néha megmártóztam jó ízében.)

Fiús március

Március van. Az ég dörög.
Párbajoznak az ördögök.
A változásban az a gond,
a természet kicsit bolond,
a Föld felhők alatt forog,
sűrűn esik és jég kopog,
hiába nézem az eget,
sehol a báránypellegek,
az égbolt könnyekre fakad,
vackában szundikál a Nap,
hiába lesi fénykörét
a délutáni félsötét,
nem szösze lányos, rossz fiús
a kelekóla március.

Visszagörbület

Ahogy a messze messzi nő,
elveszik benne az idő,
s a hunyorászó csillagok
fénye már időtlen ragyog,
s a sötét lyukba zárt tüzet
utoléri a görbület,
s mikor irdatlan messze látsz,
a leszakadt időben jársz,
fölfoghatatlan az egész,
és meghunyászkodik az ész,
s a visszagörbült a végtelen
között nincs, múlt, jövő, jelen.

Az idő ura

Az Isten vajon Isten-e?
Tulajdonképpen nincs neve,
mindegy a nyelv, s akármi hit,
hogy tagadják, vagy elhiszik,
a kék bolygó agg gondnoka,
nem hagyná magára soha,
s mert titkon törődik vele,
nem bűn, ha sok az istene,
így betűk mögé bújik el,
a végtelenbe ő visz el,
mindegy miféle épület
ad otthonának szent tüzet,
nincs trónja, bármilyen fura,
csupán a csillagok ura,
a jelenlétével tanít,
az idő ölében lakik,
fölfoghatatlan, messzi kincs,
és akkora, hogy szinte nincs.

Forrás: Böröczki Mihály Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/boroczki.mihaly>

SITKU RÓBERT

Végtelen menet

Tucatemberek vesznek körbe.
Tucatemberek. Azok.
Definiálható struktúrák,
statisztikahalmazok.

Tucatemberek vesznek körbe
és tucat minden vágyuk;
tucat dolgoktól görbülnek meg
vagy büszke a tartásuk.

Tucatemberek vesznek körbe
és minden szavuk tucat;
olyanok, mint a tolvajok vagy
egy kutya, ami ugat.

Tucatemberek vesznek körbe,
de taszít ez a falka,
ez a vércsehad, ez a horda;
a sok-sok isten barma.

Tucatemberek vesznek körbe.
Végenincs sötétségben
és végtelen hallgatásban kell
ébren maradnom. Én sem

így képzeltem el a rendet, mint
József Attila akkor,
mert néha földig kell hajolni,
mint füvek a harmattól,

és embernek kell maradni, mint
ahogy Márai tette,
ahogy Szerb Antal a semmiért
lett végül agyonverve;

ahogy Ady ostromozta ezt
az álomlakó hazát,
ahogy melegséget keresett
itt Ladányi - s nem talált;

ahogy Szabó Lőrinc menekült
a női szívbe, húsba,
ahogy Radnóti már nem jajdult
a sújtó puskatusra.

Tucatemberek vesznek körbe.
Kifinomultak, vadak;
egyszerre él itt őseMBER és
minden létező alak;

egyszerre tapos és emel fel
a tudat, hogy az ember
a végtelenből érkezett - de
a dolgok között lebzsel;

és ezeréves törvényekkel
magyarázza a tettét,
és képtelenek meghallgatni
a gyerekek egy mesét;

hogy állnak még a templomok, de
valójában már minek,
hogy úgy élnek itt milliók, hogy
nem örülnek semminek;

hogy mindegy, miféle vegyszer az,
csak minél előbb hasson,
hogy a szomszéd szerint az anyád
egy faszszopó vénasszony;

hogy behízelgően omlunk le
egy hatalmasabb lábhoz,
és ha valakinek nem tetszel,
az menten lepatkányoz -

íme, az ember. Tömegtermék.
A végtelenség fia,
aki mégis inkább a saját
és mások vérét szívja -

de mikor ömlik már szét benne
a belátó értelem,
mint gyermek arcán a gyöngy-mosoly,
hogy maga a végtelen?

Forrás: Sitku Róbert Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/sitku.robert>

KERESCSÉNYI ÉVA

Olvasás

Szeretem a fákat, a felhőt, az erdőt,
azt a sűgő-bűgő sejtelmes morajt,
mikor szerelmet vall a szellő a fáknek,
s a libbenő levélhad cinkosan mulat.
Magamba szívom a parfümös érzést,
kéretlen szó nem töri meg a varázst,
égre tetovált titkok nyomát követve
léleklabirintusom zöld lámpára vált.
Felhőkre felfűzött álmok kígyóznak,
tudom, majd egyszer elérik a napot,
s jégkockába préselt összes kétségem
szívemről leolvad, s lám szabad vagyok.

Ne zsákba varrva

Gyűlnek, gyülekeznek a fátýolszerű könnyek,
az elengedés immár zöld utat kapott,
felnyílt a sorompó, átzúg rajt sok érzés,
megkönnyebbül a szív, nem táplál haragot,
kitisztul a tér és felsírnak az álmok,
felhúzzák a rolót a jövő ablakán,
az itt és a most új értelmet nyerhet,
oly sok tiszta víz folyt el életünk során,
mibe épp hogy ujjunk hegyét mártottuk,
nem lubickolt benne arcunk, mosolyunk,
cseppenként csordogált a boldogság nedve,
nem éreztük bőrünkön a friss zuhatagot,
tele a szekrény sok megunt ruhával,
mindegyik egy túlhordott, kinőtt érzelem,
emberek, helyzetek, fölös szabályok,
lehúznak és felfalnak elevenen,
lesz-e holnap, jó kérdés, ki tudja,
ha zsákba varrva éljük le életünk,
morzsákat csíppentünk,
ugyan nem halunk éhen,
de elégedett mosollyal mégsem ébredünk,
szorít a cipő, sarkunkat nyomja,
így bukdácsoljuk végig napjaink,
elveszünk egy számmal nagyobb ruhánkban,
nem a tükör hibás, ha kidobjuk vágyaink.
„Csavard fel a szőnyeget”, hogyha érzed,
csábít a ritmus és hív a zene,
pörögj, forogj, táncolj, s ne várd meg, míg
arcul legyint az elmúlás keze.

KRÁNITZ LAURA

Hangulatrezonancia

Most így jó,
a megtalált pillanat ölében.
Örök lebegés valami felett,
és valami felé.
A magam csendjébe térek,
átölelem a teljességet.
Minden teóriám már fogalom.

Nem cáfolom az érzést,
milyen jó, mikor a szél simogat,
mielőtt vihart kavár,
és sötétbe vonja a nappalt,
majd oldja a lassú percek
egyhangú ringását,
a párnába süppedő fej izzását,
az éjszaka ürességét.

Álomba merül a lélek,
a test követi a létet.

Azt mondtam: így jó?
Tévedtem.

ismételt feltámadás*

álomban
a harmónikus szépség
láthatatlan útját
követi szemem
véltető valóságom
alkotási fázisharc
hol idővándor vagyok

sebezhető minden rezdülés

ha csend lesz
meghallom mi legbelül kitörni készül
és újra kezdem

(és újra kezdem)

* első közlés

BODNÁR LÁSZLÓ

Párbeszéd

Itt vagyok teveled, ahol a szív hangos,
kérdeszlek imámmal, merre van utam még?
Válaszod átszövi a csendet és a fényt,
ott rejlik mélysége hívatlan álmokban.

Törődött szívekkel sokszor gyarlón bánva,
szavad nem értettem, csendben mikor hívtál.
„Ne félj a sebektől, így monád hangtalan,
két szemed tükrében, győztesek fénye van!”

Lépj hittel és szívvel, őszintén őfelé,
béke van Istennel, minden súly könnyedebb!
Beszéljess lelkeddel, teremőd szólít meg,
öröm-e teljesség, szívkapud megnyílt!

Belső tűz hű imád, tanító kegyelem,
szabadít száz bűntől s nem ér a kárhozat.
Közeledj reménnyel, vár rád a lélek út,
miként kell szeretned, keresztet megtanít!

Elcsendesedve

Rég hangoskodott a lelkem,
égre kiáltotta: ki vagyok.
Ma csendes keresztre nézek,
és mindent magamra hagyok.

Hol harc dúlt egykor szívemben,
most béke van, és Nap tüze lángol.
Téged kísérve felragyog bennem a jövő,
örök fényekkel világol.

BODÓ CSIBA GIZELLA

Egy este átsétáltam az Eufrátesz hídján

(2. rész)

2025. január első, teljes hetének 9. napjára jegyezte be; - Szépművészeti Múzeum, ISTENEK ÉS DÉMONOK KIRÁLYSÁGA

Mezopotámia Kr. e. 1000-500 KIÁLLÍTÁS!!

Ma nem volt kérdés, hogy elindul-e, hogy ködös és barátságtalan e az idő, mennie kellett! Esni kezdett az eső, ahogy elindult vele a 105-s busz, elmosolyodott –, olyan mintha utaznék.

A Szépművészeti Múzeum épülete mindig lenyűgözte. – Ez számára mindig a Magyar Művészetek Palotája is, de a „fiatal” Akropolisznak is nevezhetné, mert lépcsője előtt állva, mindig úgy érezte, mintha magasba emelkedne, mielőtt feljutna a széles lépcsőin, megérintve impozáns oszlopait.

Óriás szobor fogadja, (vagy búcsúztatja) a Mezopotámia Kiállításra érkezőket. Az üvegajtón túl álló, rút – de valamiért mégis figyelemre méltó alak azt mondja; „Én vagyok Pazuzu a gonosz vihar- démonok királya, dühös szél, ki a világokon süvít át...” Aha!!

Mély levegőt vesz, még a lépcsők miatt, de amellett dönt; majd inkább búcsúztasson, még ha király is ő, mert mint fogadó nem barátságos.

A Babiloni Istar-kapu mázatlan maradványainak látképe fogadja már kellemesebben az első terem baloldali képein.

Bikát és Sárkánykígyót ábrázoló képek az Istár-kapuról.

(Két éve a tavaszi Könyvünnep- és vásár után eltörtem kedves és remek fényképezőgémem, azóta nem pótoltam, itt most nagyon hiányzik. Egy ilyen kiállítást bizony fotózni kell, kedves olvasó, - ez az én tanulságom.)

E.Szagila és Marduk templomának feltárása Tell Amarnában 1900- ban., majd a Babilon „Az Istenek Kapuja” előtt áll.

Az Újbabiloni Birodalom fénykorában II. Nabu-.Kudurru-uszed (A Bibliai Nabukodonozor Kr.e. 604-562) legjelentősebb uralkodója volt. Hatalmas, modern építkezéseket hajtott végre, az Eufrátesz egyik ágánál fekvő Babilonban. A fővárost 8 km hosszú belső városfal és 15 km hosszú külső városfal védte. Két királyi palota, de több hatalmas palota is épült.

A városban állt Marduk, a babiloni főisten hatalmas templomkomplexuma, ahol több isten is lakozott kisebb templomokban, kápolnában. Ott állt az Etemenanki; („az ég és a föld alapjának háza”) egy lépcsőzetes toronytemplom, (Zikkurat) amit a Biblia, Bábel tornyának nevez.

A görög-római feljegyzések a templomot és a városfalakat, az ókori világ hét csodájának egyikét –, Szemiramisz függőkertjét – nevezi.

A Babiloni felvonulási útról szépen megmaradt csempék, mázas téglák, melyekkel a kapuk „őreit” a két és fél méter széles Oroszlán alakot, és a Kígyót díszítették. Látványuk sokkal fiatalabbnak mutatja őket, mint a korúk. Pompás, hatalmas kézműves munkák.

Majd palota domborművek, nagyon gazdag pecséthengerek, királyi bankettek ábrázolásával, dombormű ez is – kitűnő állapotban – egy lovas szekér a hajtókkal, továbbá mitológiai jelenetek, - Asszír király – Assur Isten választottja és ellátója követik egymást.

A Párizsi Louvre-ból érkezett a kiállításra a gyönyörű motívumokkal festett kapu képe.

„Az édes és sós víz találkozása, ahol minden elkezdődött” ábrázolása.

Újbabiloni pecsét, Héroszt ábrázolás halembér és kecskehal között. /A világ keletkezése és teremtése világszerte ismert motívum, mitológia, vallási képzetek és elgondolása között.

(Egyre többször lehet találkozni e „feltételezések” ábrázolásával, több országban a világon, fal-képeken, szobrokon, melyek egy része a nem távoli időben került elő. De több hasonló „vegyes-teremtés – állat-emberfejű lények” ábrázolása megtalálható Egyiptomban és hindu történelemben is. * BCsG.)

Az Ókori Mezopotámiaiak több teremtés története között az Akkád nyelvű Bibliai Teremtéseposz (Enüma) a legismertebb.

Látható a Bibliai Teremtés-eposz táblájának töredéke /mint Szíriai könyv"/ Assúrból.

A harmadik teremben ; egy „Mocsári arabok” légi felvétel Dél-Irakban (1978 körül). Mesterséges szigeteken, nádkunyhóban éltek a családok a Tigris és Eufrátesz találkozásánál. (Mint Peruban (a Kiticaca-tónál. *))

Adad Viharisten felhőkkel borított hegyeken – baj elhárító kis –szobra ragadja meg a látogatót.

Majd újabb teremben, Bábel-tornya makettje és Bábel tornya magyar festőművészek munkáin.

Egy monumentális Bábel torony kép, Németalföldi festő munkája. (Ez a birodalom és kor különösen sok Németalföldi festőt foglalkoztatott, jó néhány kép a kiállításon is jelen van.)*

Ezen képek után, filmet is lehetett tekinteni (nagy vásznon) Nagy Sándorról 1916-ban készült film, felújítva 2001.

Egy következő terem adott helyet hatalmas, mondhatni monumentális és lenyűgöző Palota domborműveknek; Ragadozó madárfejű Apkallu ábrázolásával; valamint az Istárkapuról, a Kígyó-Sárkánykígyó mázas téglá ábrázoláson.

II. Serrukin /Kr.e. 721-705 egy kő „alkotás” (mint egy zártfejű korszak), „neve Kudurru” és sűrűn teleírva! Felirata; a Nür-sín családból származó gazdag és befolyásos Nabüiei különféle ingatlanszerzéseit sorolja fel az Istenek neveivel.

Mázas téglá dombormű, egymással szembefordult emberfejű szárnyas oroszlán (Szfinksz).

Bél-Ahhe.Eriba, Babilon kormányzójának sztélé alakú Kudurruje,

Pecséthengerek sokasága, a gazdag gyűjtemények az üveges tárlók alatt, kézműves munkák, változatos domborművekkel, valódi alkotások. Vagy az agyag hengerek II. Nabú-Kudurri-uszer Kr. e. 605-562 Építési felirataival, Babilonban.

Legnagyobb sajnálatára a két hatalmas, korabeli birodalmat, birodalmakat bemutató térképet sem tudtam másolatban megszerezni.

Az élmény azonban maradandó!

A vihar istennek is járt egy főbolintás és egy mosoly mielőtt kísértelt a Múzeum méretes ajtaján.

A látogatási idő rohamosan fogyott. Kint esteledett. Volt min gondolkodni hazafelé a sűrű esőben.

u.i.

Még vagy két óra lett volna szükséges, hogy lassan, /lehetőleg fotózva/végigjárjam. Egy részére már csak rövid rápillantásra telt.

Csak jegyzeteltem, s csak végig-sétáltam a nagy termeken. De mondhatni, 2025-ben jártam kicsit Babilonban Nabukodonozor idejében i.e. – Ezt a nevet élvezettel mondtam ki tinédzser koromban, mert kevesen tudták gyorsan utánam mondani.

Az ókor e világát –, úgy tudom –, először mutatták be hazánkban. S ki tudja, hogy látható lesz-e még valamikor?

A világ különböző nagyvárosainak Múzeumaiból szállították ide a budapesti kiállítás anyagát. Erről eszembe jut az iraki fiatalember, aki a kerületben keleti fűszereket, szíriai nagy lepény kenyeret, aszalt gyümölcsöket, keleti gyümölcsöket árult, és néhány mondattal elmesélte, hogyan fosztották ki viharos sebességgel Irakban a Bagdadi Múzeumot, (ami

persze nem azonos Babilonnal. ahol többek között az ókori világ ásatásokból előkerült egyéb kincseit is őrizték.

A kiállítás még 3 napig várja a látogatókat. Fényképezőgépet, okos-telefont vigyenek magukkal.

A két óriás korabeli, izgalmas térképet, sajnos nem tudtam magammal hozni, hogy itthon kedvemre böngészhessem, de az Eufrátesz partján már el tudok helyezni egy ókori világvárost és világát, tárgyait és tudását, de nem a nyüzsgő városra gondolok majd ez után sem, inkább az Eufrátesz mély bűgó, majd csacsogva köröző kanyarjait idézem fel, vagy lesétálok a Duna partra és elmesélem neki az öreg folyóval történt találkozásomat.

Bp. 2025. január 29.

Duna-part, Erd, Ófalu
Fotó: FEIGE MÁRTA

MESTER GYÖRGYI

Illékony boldogság

Mielőtt eleredt az eső, még nem látta. Sőt, előtte sohasem. Mint egy tűnékeny álom, úgy került a látóterébe. Az eső elállt, és egyszer csak ott termett, a közvetlen közelében. Olyan szép volt, hogy nem lehetett nem szeretni. Szerelem volt ez, az első látásra.

Ő a Legényvirág, amúgy is kiemelkedett a virágok tengeréből, magas termetével, üreges, kemény szárával, élénk színű, sokszirmú virágával. De az a másik. Az valami csodaszép volt! Nem is csodaszép, maga a csoda! Bizonyára a langy eső hatására bontotta ki oly hirtelen a szirmait. Ezt már megtapasztalta, hiszen a gombák is, a lába alatti fűben, szinte egyik pillanatról a másikra bújnak elő a földből.

Szerelmes lett. Csak nézte, bámulta a másikat. Most szárogatja a szirmait. Érdekes módon, elsőre csak négy, kecses, sötétkék kis szirmát bontotta ki, a többi biztosan követi még a nap folyamán. Majd a melegedő nap előcsalogatja. Ez a négy szirm azonban bámulatos! Kissé különleges formájúak, azonban a színük, a szivárvány színével vetekszik! És csillognak! Mit csillognak? Sziporkáznak! A többi virág közönyén egészen elcsodálkozott. Hogyhogy nem látják, milyen ragyogó társat kaptak? Pedig büszkék lehetnének rá, hiszen díszére van ő az egész virágkolóniának.

Milyen érdekes! Hihetetlen vékony, áttetsző az a négy gyönyörű szirm. Szél se lebben, levegő nem mozdul, és ő mégis megremeg. Így még sohasem látott virágot szárítkozni. Remegnek a szirmok, mintha csak a szépségét akarná láthatóbbá tenni, kitarulkozni a világ előtt.

Ez a szerelem múlhatatlan. Csak várnia kell, míg igazán kibontakozik, s amikor teljes pompájában lesz, megszólítja...

A nap delelőn jár, az esőcseppeket magába szippantotta, már megszáradt minden növény. Épp nekiveselkedik, hogy hozzáforduljon, és bámulatáról biztosítsa, szerelmét megvallja, amikor a virágszirmok egy utolsót remegve, rebbenőn a magasba emelkedtek, és tovaillantak. Tán ennyi volt a virág élete?! A nap megirigyelte a szépségét, és magához emelte? Nézte, ahogy a virág odafent lebeg a magasban, s egyszer csak végleg tovatűnik. Illékony boldogság volt.

Jó, hogy nem tudta meg sohasem. Nem voltak egymáshoz valók. Egy Kisasszony szitakötő sohasem köti az életét egy virághoz...

Fotó: SÁROSI Z. GÁBOR

BUDA FERENC

Parafrázisok a Falak könyvéhez
(részletek)

„Ne vádolj, ne fogadkozz”

(József Attila)

ÍGÉRTEK ENYHÍTÉST, ha mást írok,
mondván: „hajolj, s megnyílik majd a börtön”,
de markolnak megdermedt mártírok,
úgy tiszta hát, ha sorsomat betöltöm.
Foszló csepűből megsodort zsineg –
göbös, kemény csomóvá burkolóztam,
s szolgálok hitem eszményeinek
tetőtől-talpig szürke rab-darócban.
Nincs dolgom többé hűtlen pásztorokkal.
S bár sajtó talppal, kiszáradt torokkal
vonszolódom a fölvérzett uton,
kitartok végig, bárhová vezessen,
ha bárányomat így kell megkeresnem,
s terhelt erőm megtisztul majd, tudom.

ÍGÉRTEK ENYHÍTÉST (vagy enyhülést?
nem is tudom) minap a rádióban.
S hogy várjam ki a végelgyengülést,
holott még addig számos buktató van.
De azokról a reklám nem beszél:
derűs jövőt kínál föl bankhitelre,
miközben fúj, csak fúj a szembeszél.
S az ember bízik: hátha kitelelne.
Naponta újrakezdi szüntelen,
s bár tudja jól: eszméit szétdobálták,
a tavaszi s az őszi ünnepen
kitűz kettesben egy-egy kis kokárdát.
Nézi a sajtó föld göröngyeit,
s kicsinyeiben elgyönyörködik.

http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000016253&secId=0001222246&mode=html#Buda_Ferenc-Mig_elsz-00740

UMHAUSER FERENC

A házirend
(Móbiusz-darab)

- Beszéltél már neki a házirendről?
- Ja! Igen. Nincsen házirend – fordul a jövevényhez.
- Nincsen házirend? Akkor? – néz értetlenül rájuk.
- Be kell tartani!
- Betartani?!
- Be.
- Én ezt...
- Vannak íratlan törvények.
- Íratlan törvények?
- Íratlanok. Addig nyújtózz, ameddig a takaród ér!
- De ha nekem nincs takaróm?
- Akkor megfagysz.
- De hát én nem akarok megfagyni!
- Akkor gyújtsál tüzet!
- Tüzet?
- Nem hallottál még a forradalmakról?
- A forradalmak... – legyint lemondóan –, Azok tüzénél is mindig a más pecsenyéje sült meg. (függöny le, aztán újra föl és kezdődik előről s folytatódik a végtelenségig)
- Beszéltél neki a házirendről?
- Ja, igen. Nincsen házirend ... nincsen házirend ... nincs rend ... nincs ... nincs ...
- Azok tüzénél is mások pecsenyéje sült meg?!
- Na cseszd meg, ez a házirend!

Az író

Keresi a kiutat. Letűnt eszmék labirintusában tévelyeg, elvetélt, kiégett gondolatok húznak kondenzcsíkot fölötte. Lábai minduntalan halott tervek torzóiba akadnak, arcán szétfoslott álmok pókhálófonalai gyűrődnek ráncokká.

– Nehéz hit nélkül – gondolja, – de mit akarok? „Züllenem, hullanom rendeltetett s elhull, aki arra való.” Miért kellett anyagiásulni a tudatnak? Elég lett volna egy sík és pontok s ami összeköti őket vagy nem. A dimenzió csak kivetülés, hozzárendelés. Tudat és lét meg ilyenek...

– Miért? Ha tudatosul a lét, az elmúlás árnya is ott lebeg...

– Kicsorbult tudat –, persze, miért lenne egész, mikor úgyis csak a szilánkokra figyelünk, bár csak ha fölsebeztek.

– „Boldogok a lelki szegények...” – Ez miért tér mindig vissza? Ez lenne az alapigazság? Alap meg igazság? – Minek az alapja, kinek az igaza?

– Egy „igazán” sík lapnak hány oldala van? Milyen az, aminek nincs visszája. (avagy a fonák fonákja)

– Hülye vagy barátom, az élet kurva egyszerű! Örülj, hogy luk van a fenekeden! És tudod miért? Hogy minél hatékonyabban részt vehess az anyag körforgásában. Ehhez teljesen feleslegesek a gondolatok. Elegendő ha zabálsz és ürítesz. Zabálj és üríts! A gondolatok semmire sem jók! (az ilyenek meg főleg nem) Leírni őket meg végkép bűn. Tudod hány fát vágnak ki azért, hogy az ehhez hasonló, torz agyszülemények megjelenhessenek? – Az író a veszett fejsze nyele.

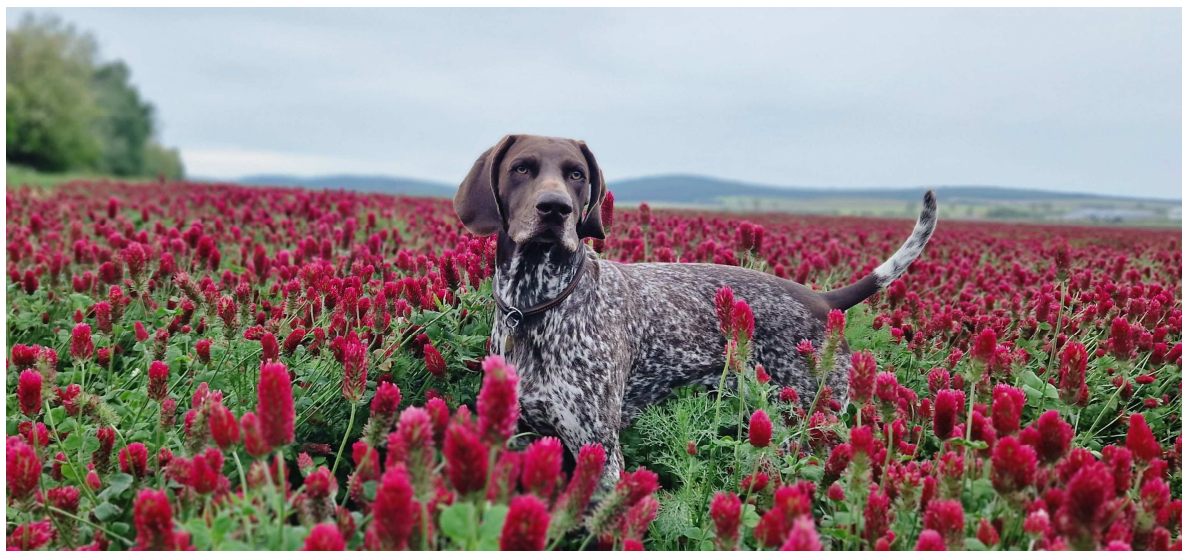
– Vannak még ilyen baromságaid?

– Rengeteg.

– Tartsd magadban, de csak ezeket. Amúgy tudod: zabálj...

Tarkabarka

Nemes a vöröshere mezőben

Fotók: **KEGLOVICH ANITA**

KORIM LÁSZLÓ: Első könyv (részletek)

Sírkőmondóka

Egy hullám vonul taraja borul meggörbülsz a tér kerek
Művész ember valóság nélkül izgága idegekkel esett az ablakon ki
Megtalálták tiszta emberek dobogott szívük szemük kerek nyirkos a beton
Ceruzahegyekre emlékezett
Hintalovakra emlékezett
Szeretett és emlékezett
Keressél legény ha kell még remény a betonon egy foltot

Akárki sírjára

Kiabált ugatott sírt
Volt csavaros míg zavaros víz sírt
Ha áldozatot hozott mert Világ volt ő szívfacsaró néma
Noha vajon vágyott megaláztatásokat
Jóságra a csend volt válasza
Hiba kiabált vele csak ő volt mindenben
Volt néha vad is vidám amikor ment
Akár jókora értelmes jött ő mégis senkit sem talált
Ordított magában szaggatták fájt bizonytalanná vált
Kínok közt duruzsolt
Bírt vágyott értelmes volt
Néha-néha nem bírt mert magában volt
Akármikor

A gép

Nem feleltél kérdésekre, mert piros szemed van. Hiába is tagadod, letértél az útról, amely a hídra vezet és most csak állsz, csákányt fogva kezedbe és néha odacsapsz a rohadt valóságnak.

Nem hiszem, hogy megnyered a bizalmamat, annál gyanakvóbb vagyok és nem hagyom elcsüggedni magam, bárhogyan is kérlelsz. Majd ha kitisztul a mosolyod, akkor szóba állok veled. Addig is beszélgetünk a múltból, mert a jövőnkét úgysem tudjuk meg, csak sejtjük, de ez a sejtés egy hideg illúzióval sem ér fel. Elérem, ha akarom a homlokodat, mégis képzelt képzetté válsz karomban. A valóság mindig másképpen történik. Lehunyom szememet s mégis látlak, annak ellenére, hogy az igazság azt sugallja ne lássalak. Gondolataimban létezel megfagyott lélekként, hogy néma impulzusként elémállj s hadakozz velem.

Mi az, csodálkozol? Kissé logikátlan mindez, ám keressél logikát a talpad alatt! Egy fűszálat sem lelsz és azt hiszed hazudtam, pedig igazuk csak a színeknek van. Ha kéket látsz, valóban kék, ha zöld kerül eléd, akkor zöld, de ki mondja meg, hogy agyad nem hazudott-e? Talán nem is színeket láttál, hanem csupán engem?

Ne lapulj, úgyis látlak, ha a víz alá bújsz is, csak kissé tisztábban, mint egy szemüveges asszony.

SZESZTAI ZSUZSA

Levél egy barátnak

Napok óta nem írtam
egy sort sem, pedig akartam,
elsodortak a feladatok.
Gurulnak a hetek,
mint leszaladt gyöngyszemek,
s te itt élsz gondolataimban
elevenen. Mintha tegnap lett volna,
hogy ültünk a nappali homályban
és egy pohár bor mellett
megváltottuk a világot,
vagy legalábbis úgy hittük,
hogy nekünk dolgunk van.
valahogy minden sok most,
az elvárás, a kötelesség,
magasan a léc.
Hogy ki tette oda?
Talán én magam voltam,
a megfelelni vágyás.
Nehéz megtalálni a határt
a fontos és fontosabb között.
Nem írtam, pedig készültem írni
napok, hetek, hónapok óta.
Tudom, te is így vagy ezzel,
ahogy én a világrengeteggel,
élsz egyik napról a másikra,
megállsz pillanatokra,
s akkor bocsánatot kérsz.

FETYKÓ JUDIT

Szálszakadás

Öledbe raktam múltam darabjait,
volt hitek tárgyi bizonyítékait,
valaha mindet oly fontosnak hittem,
...és felesleges porfogó lett minden...

A terítőket összehajtom,
nem keresem – így nem találom –
a régi mintát, nincs kötődés,
pótcselekvés volt minden öltés,

míg az időbe szúrtam tűmet,
majd elfeledve a betűket...
s az öltésekbe beragadva
álhiteket varrtam magamra.

Hull, pereg a idő, év évet színez,
tűbe fűz, test-lélek-fonalként hímez
velünk, nélkülünk, néha szálszakadás,
bomlik a volt, a múlt, a sohase-más...

Éjszaka

Csend van. Éj van. Kinn és benn csak árnyak,
sejtelmes formát kapnak a tárgyak.
Suhognak a lombok, szél kavargat.
Csend van. Éj van ... minden hallgat

ZENE

A taiko harci dob művészete

Amikor először hallottam taiko-dobolást, azt hittem földrengés van, vagy valami különleges eszközzel riasztanak, mint amikor megszólaltatják minden hónap első hétfőjén 11-kor a légvédelmi szirénákat... nem..., ez nem légvédelmi dobszó volt, hanem egy igen különleges hangszer hangzása. Annyiban nem tévedtem az első benyomásommal, hogy ennek a hangszernek, illetve hangszer-együttesnek erős kapcsolódása van a harchoz, háborúhoz. Legalább is, ami a taiko-dobok őseit illeti: harci dobok voltak ezek valaha. Több funkciójuk volt: egyrészt elriasztani az útból mindenkit, főként az ártó démonokat, meg az ellenséget alaposan megijeszteni –, valamint a saját harcosok adrenalinszintjét a magasba tornászni. A dobolás mindhárom feladatot kifogástalanul ellátta: aki átéléssel hallgat ma taiko-dobszót, annak ma is felszökhet ettől a vérnyomása. Ez nem vicc.

De ne aggódjon a kedves olvasó, ez otthon a szigorúan ellenőrzött körülmények közt nemigen fog megtörténni: ugyanis ehhez az eredeti hangerő elengedhetetlenül szükséges, és ezt az otthoni berendezések nemigen teljesítik...

Az eredeti hangerő...? Nem ritka a 120-130 decibel erejű dobolás, órákon át, ami a hallgatóságban felkelti az érzést, hogy a vibrációk a test egészét teljesen átjárják, a dobosok pedig maradandó halláskárosodásnak vannak kitéve. Külön iparág foglalkozik a dobosok számára füldugók gyártásával, a hallócsontocskák és az idegvégződések védelme céljából. De a dobosok azt mondják: nem is kell hallaniuk – elég, ha a testükben érzik a rezgést.

Az elmúlt 50-70 évben ez a japán eredetű dobolási forma, egészen egyedi művészi megnyilvánulás hihetetlen népszerűvé vált, miközben az anyaországában sokszáz (esetleg akár több ezer) éves hagyománya van ennek – ami eredetileg harci eszköz volt, majd lassan bevonult a sintó templomok liturgikus eszközeként e vallás sajátos tartozékai közé is. Az érdeklődésnek és a rajongásnak ez a nagy hulláma először Japánban robbant ki, majd igen gyorsan elterjedt az egész világon: taiko dobegyüttesek ezrei léteznek ma szerte a világban – és ezek többsége már nem is japán. A dobkészítés központja ugyan ma is Japán, de már másutt is sok műhely foglalkozik taiko dobok előállításával – ha ezek közül nem is mindegyik nevezhető autentikusnak.

Hazánkban is működik Taiko Hungary Japándob Egyesület; és számos alkalommal lehet taiko-előadásokkal találkozni, különösen a nyári fesztiválokon.

<http://taiko-hungary.hu/>

*

Mi a magyarázata a népszerűség ilyen hihetetlen felfutásának világszerte? Azt mondom, hogy ez része annak a hatalmasan megnövekedett érdeklődésnek, amivel az emberek az ősi kultúrák felé fordultak az utóbbi néhány évtizedben, összefüggésben azzal, hogy a tudomány a történelmi és a régészeti kutatásokban is nagy léptekkel halad és ér el nap mint nap olykor megdöbbentő eredményeket, produkál hihetetlen felfedezéseket. Ám ez egy többsíkú folyamat: negatív oldala is van, ez pl. abban nyilvánul meg, hogy az ősi kultúrák egyes vonatkozásait minden bizonyíték nélkül vetítik a jelenre és a jövőre is, olyan következtetések levonásával, amire semminemű tudományos bizonyíték nincs (hogy csak egyet mondjak: magyarok eredete a Szíriuszról/Fiastyúkról, stb.). A pozitív oldalban pedig látom a régi művészeti formák térnyerését, feltámadását. Természetesen lehetséges, sőt szükséges is feltámasztani ezeket, akkor is, ha nem körítünk hozzájuk hagymázás öröklött eszmerendszert. Úgy vélem, a taiko ilyen zenei-művészeti forma. És..., hát..., roppant

szuggesztív, olykor anélkül is katartikus, hogy igazából tisztában lennénk tradicionális háttérével... Az ember nagyon könnyen hagyja magát legyűzni általa..., hallgassanak bele...

*

„Az Akita prefektúrában található Odaiko no Jakata (Nagydob Múzeum) egy egész dobgyűjteménynek ad otthont a világ minden tájáról, de a legjobb a kiállításon a Cuzureko Odaiko (Óriásdob), amely a Guinness Rekordok Könyvében a világ legnagyobb dobjaként szerepel. 3,23 m átmérőjű, 3,76 m hosszú és körülbelül 4 tonna súlyú. Néhány dobos a padlóról üti a dobot; mások felmásznak egy létrán a dob tetejére, és lehajolnak, hogy elérjék az ütőfelszínt. Valójában még a rekordernél nagyobb dob is található itt, átmérője 3,3 m. A dob felülete egyetlen ökör bőrből készül, ami korlátozhatja a végső átmérőt.

Ezek a nagy dobok egy 700 éves verseny eredményeként jöttek létre Takanoszu két lakónegyede: Uemacsi és Sitamacsi között. Amikor a verseny elkezdődött, a gazdálkodók teljesen az esőtől függtek, hogy öntözzék terményeiket. Minden évben volt egy fesztivál, amelyen az emberek esőért imádkoztak, és mivel a dobok úgy szólnak, mint a mennydörgés, a hangszer a fesztivál fontos részévé vált.”

Több Sandra Wagner-Wright írásában, itt: <https://www.sandrawagnerwright.com/japanese-culture-taiko-kabuki-bunraku/>

*

A taiko, vagy más néven vadaiko japán szavak, eredeti jelentése: japándob – egészen pontosan egy bizonyos, Japánban használt membranofon ütőhangszertípusra vonatkozik.

Az ezerkilencszázas évek közepétől azonban a taiko kifejezés már egy zenei stílust jelöl, mégpedig a japándobokon játszott csoportos dobstílust, amelyet az ötvenes években Ogucsi Daihacsi fejlesztett ki, nagyjából a ma ismert formának megfelelően.

A taiko mint csoportos dobstílus viszonylag fiatal művészeti ág, noha előzményei a japán zenében több száz éves múltra tekintenek vissza. Az elmúlt fél évszázadban ugyanakkor a taiko olyan népszerűségere tett szert, ami Japánban több mint 10 000 csoport megalakulását eredményezte, együttesenként átlagosan 12-15 fő részvételével. A műfaj vonzereje Amerikában, Nyugat-Európában, Ausztráliában és más országokban is újabb és újabb taikocsoportok születéséhez vezetett. Közép-Kelet-Európában egészen 2000-ig nem volt fellelhető ez a stílus. A térségben elsőként Magyarországon alakult japándobcsoport, és ez ma már nem az egyetlen.

Ez a vonzó és látványos zenei műfaj könnyen felismerhető a dobolást kísérő mozgáskultúráról, amit maguk a dobosok adnak elő, miközben ütik a „bőrt”, és jellegzetes dobjairól, amiknek a mérete az egészen kicsitől a több méter átmérőig terjedhet. A dobokat kísérhetik még egyéb (ütős, húros, furulya stb.) hangszerek is.

Alap hangszerek: nagado-daiko (mija-daiko), hirado-daiko, odaiko, okedo-daiko, sime-daiko, ucsiva-daiko.

Kiegészítő hangszerek: atarigane, dora, sinobue, samisen, koto, csappa.

Kiegészítő: bacsu, amivel ütik a dobot.

Forrás és több itt: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Jap%C3%A1ndob>

*

ZENÉK

Taiko-ist Takuya – az Európában élő taiko-dobos fb-oldala:

<https://www.facebook.com/TAIKOISTTAKUYA/videos/812220919639840>

[Honlapja:](https://taiko-ist-takuya.jp/en/profile-en/)

<https://taiko-ist-takuya.jp/en/profile-en/>

*

God of Taiko – a Taiko istene; Eitetsu Hayashi taiko-mester (Waldbühne, 2000; 5':50'')
<https://www.youtube.com/watch?v=OhW1RyteUCU>

*

Motoise Kono szentély; előadás Manai Inari ünnepére (Volt Ise Kago szentély)
Wadaiko zenész: Suicsiró Ueda
2011. szeptember 9.
<https://www.youtube.com/watch?v=29wJ71jZgbo> (19':16'')

*

Gojinjo Taiko
Téli Micsinoku Előadóművészeti Fesztivál (Kitakami)
2011. február 13.
<https://www.youtube.com/watch?v=YZ21pniTvp0> (16')

Vélemények:

Ennyi mindenre lehet képes egyetlen wadaikóval. A Gojinjo Taiko a japán hagyományos zene legmagasabb csúcsa! Remélem, más japán dobcsapatok is mintaként követik ezt a csodálatos hagyományt...

&

Az egyik Taiko mester évekkel ezelőtt azt mondta nekem, hogy ezeket a dobokat közvetlenül a csata előtt verték, hogy megijesszék az ellenséget. Hasonlóan ahogyan a dudát használták a csatába induló skótok.

&

Most láttam először, de ez egy olyan dobszó, ami megrázza a lelket. Valahogy a gonosz dolgokat valószínűleg ezzel elűzik... Nagyon le voltam nyűgözve.

&

A wadaiko megérinti a szívemet, és kisiskolás koromban ilyen orosz-lántáncot jártam wadaikóra, de az is megérintette a szívemet, aki ütötte a dobot. A Gojinjo Taiko csodálatos előadás, úgy hangzik, mint a lélek kiáltása. Ilyen élő zenét akarok hallgatni, mielőtt meghalok....

*

Tao – A dob szamurája (The Samurai of the Drum); koncert, Torre Vieja (Spanyolország, [16':24''](https://www.youtube.com/watch?v=nnGWX0ede08))
<https://www.youtube.com/watch?v=nnGWX0ede08>

*

Tao – Tizenhét szamuráj (1h:23':14'')
<https://www.youtube.com/watch?v=RHIRiF2nHNE>

*

Kodo – „O-Daiko” (8':24'')
<https://www.youtube.com/watch?v=C7HL5wYqAbU>

*

FOTÓ

1. Japán kodó dobosok

<https://www.youtube.com/watch?v=FJPWlraCmKs>

2. Eredetileg csak férfiak szólaltathatták meg a harci vagy liturgikus dobokat, azonban ma már legalább annyi a női, mint a férfi taiko dobos, Rich Ryan fotója;

<https://mbspmag.com/arts-and-culture/herbeat-taiko-women-all-stars/>

3. Gigantikus méretű, meditációs célú taiko dob

<https://hypeddit.com/track/sc/1mll2j>

4. A világ legnagyobb dobjai: a legnagyobb megszólaltatható dob 3,23 m átmérőjű, 3,76 m hosszú és körülbelül 4 tonna súlyú. Sandra Wagner-Wright fotója.

<https://www.sandrawagnerwright.com/japanese-culture-taiko-kabuki-bunraku/>

*

1.

2.

3.

4.

(Szerk.: Szolláth Mihály)

SZOLLÁTH MIHÁLY

B és M

M a gótikus torony tövében várt.
Háromnegyedet kongattak,
a bronz rezgései szétterültek a tér kövein.

Nem fog késni – gondolta.
Ilyen korán
nincsenek turisták, fagylaltárusok.

A tér sarkában
lassan kinyitották
a kávéházat.

Meghívom majd egy kávéra, sütire,
vagy amit szeretne – határozta el M,
miközben megszímította öltözetét.

A tér északi bejáratánál feltűnt
az előre megbeszélt élénk színekben,
M rögtön megismerte. Elindult felé.

Nem tervezett semmit,
ahogy a pillanat hozza.
– Szia.

– Helló, nem késtem, ugye,
közben eltette fülhallgatóit.
Igyunk valamit, ott van egy kávéház.

Mindketten kicsit zavarban voltak,
furcsa volt az ismerkedésnek ez a régimódi üteme,
erős kontrasztban állt fiatalságukkal.

M kávé és kalácsot rendelt, B ugyanezt.
Majd egymásra néztek,
először, szemtől szembe.

Itt folytatódhatna a sztori,
lassacskán kimondott mondatokkal kísérten,
de nem ez történik.

M megfogja B kezét, ujjbegyei
birizgálják a bőr pihéit, a kommunikáció
bőrkontaktuson keresztül történik.

Csak elmerülnek egymás szemében.
A bronznyelv ismét
megüti a harangot.

A zengés visszatéríti M-et a jelenbe.
Menjünk – mondja. B megfogja a kezét,
és miután ez az ő városa, vezeti M-et.

A szobában félhomály, vágyuk felfénylik
és beragyogja a kicsi teret,
hogy még évek múlva is marad a visszfényből.

Mintha egész eddigi életük
most nyerne értelmet,
ahogy az ajkak, a testek egyesülnek.

B és M
már több évtizede
együtt élnek.

Hogy kommersz-e ez a történet,
a névadástól függ,
kedves Olvasó.

SZOLLÁTH MIHÁLY

Ravatal mellett

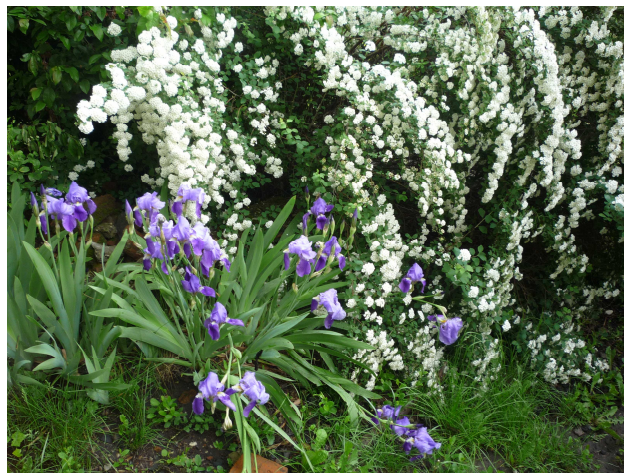
*„Non est volentis, neque currentis,
sed miserentis Dei”
(Szt. Pál levele a rómaiakhoz, 9.)*

– tele van léggel az arca
tele van jéggel az alja
üveg ez mind láthassa hát
aki megállja hullaszagát

– ne nyald az ajkad fertőzhet
csokrot így tartsd elsőnek
tán jobb lesz a végrendelet
ez nem vesz több lélegzetet

– tele van léggel az arca
véget ért mindegyik harca
mondtam már hogy ne piszkáld
lássam ügyvédnek hogy diktált

– sár és hó van már odakint
vacognak szúvas fogaink
végrendelet? elrendelés?
vagy csak pénzért lelkendezés?

Fotók: **DARVAS JUDIT**

VERASZTÓ ANTAL

Idővarázslat

(2. rész)

„...mielőtt a szó és dolgok
közti ösvényt benövi a gaz...”
(Álidézet)

Talán ideje lenne már házasodnom.

Lehet, hogy a házasság némely embereknek olyan, mint egy sokak által ismert és készített étel. A hozzávalók ugyanazok, sokaknak sikerül, mások meg eltolják, szóval a házasság az valami szörnyen nehéz dolog lehet, de talán Verával meg lehetne próbálni.

Meg kellene kérdezniem tőle, gondolt-e már ilyesmire, de félek, azt válaszolná, talán csak nem jöttél rá, hogy minden férfinak szüksége van arra, hogy egy nő gondoskodjon róla és irányítsa?

Na, nem, akkor inkább csöndbe maradok! Különbem sem akarnám magamat túldicsérni előtte, azt is bátran elmondhatnám neki, hogy anyám szerint, aki ifjúkori kibontakozásomat is túlélte, az volt a rólam alkotott véleménye: kész istencsapása vagyok.

Lehet, Vera már mindezzel tisztában van, van olyan érzésem, hogy ő általában sok mindennel tisztában van, amivel én nem. Ez már a bemutatkozásából is kiderült, mikor a tudomásomra hozta, mivel nincsenek indián felmenői, nem futó kaland a nevem, hanem Vera.

Azt viszont ő sem tudhatja, hogy a vodkát például sosem szerettem, sem fenyő tűlevéllel, sem a nélkül. Amikor másnap reggel felébredtem, olyan csend volt körülöttem a szobában, hogy azt hittem, álmodtam az egészet, ami tegnap történt velem. A következő dolog, amire határozottan emlékszem, az volt, hogy gyalogosan nekiindultam a város központja felé. Úgy húsz perc múlva ott álltam, ahol tegnap, a főtér közepe táján, és az őszi színekben gyönyörködtem kicsit, majd ráérősen sétálni kezdtem csak úgy föl-alá a főtér fái között. Lassan közeledni kezdett az az időpont, amikor ha valaki akárhová is, ki akar mozdulni a házából, akkor indulnia kell. Mi tagadás, én közülük csak Vera felbukkanására vártam. Ez a várakozás részemről ezúttal több volt, mint kíváncsiság.

Szerencsémre, Vera úgy féltíz táján felt is tűnt a remélt irányból. Mások is jöttek olyanok, akiket sohasem láttam, ment mindenki a dolga után. Azon tépelődtem, mit mondanék, ha ismerős szólít meg, hogy kire várok?

Nagyon kellemetlen tud lenni egy ilyen kérdés. Nem mondhatnám, hogy a barátnőmre várok. Vera számára láthatóan nem jelentett meglepetést, hogy ott talál, ahol tegnap megpillantott.

De azért a forma kedvéért kis kaján mosollyal a szája szegletében megkérdezte: te mit keresel itt? Remélem, nem itt virrasztottad át az éjszakát. Érezni lehetett a viselkedésén, hogy élvezi a helyzetet. Éppen egy jó kacskaringós hosszú válaszon gondolkodtam, amikor eszembe jutott apám intése: fiam, egy nő előtt sose magyarázkodj. Helyette inkább azt mondtam Verának, tegnap is vártalak!

– Mikor? – kérdezte a meglepetéstől tágra nyílt szemekkel.

– Pontban éjfélkor – világosítottam fel.

Látszott rajta, hogy rögtön megértette, arra célzok, éjfélkor a boszorkányok szoktak járni.

– Ha ezt az elmaradást meghívásnak tekinthetem –, válaszolta – akkor talán pótolni lehetne a mulasztást, ha ma is lesz éjfél.

Válaszából nekem úgy tűnt, Vera tudatában van a csáberejének, mert céltudatosan tudott vele bánni. Fitos orrával most is úgy hatott rám, mint annak idején a pusztai találkozás idején.

Újabb találkozásunktól sokat vártam, talán túl sokat. Ezzel szemben nehezen induló beszélgetésünk is olykor kezdett kényessé válni köztünk, annál is inkább, mert Vera viselkedésében lappangott valami, ami fékezte az őszinte közeledést, gyanúm szerint valami titkolt esemény lehetett, amit nem akart velem megosztani. Utóvégre bő két év telt el amióta utoljára láttuk egymást, bármi történhetett vele, körülötte, amit nem akart mások orrára kötni.

Különben nem is tudom, mit emlegetem itt azt a két évet: „*Jákoknak hét hosszú évet kellett várni, míg megkapta Ráheld, írja az Ószövetség.*”

Persze ez fordítva is igaz volt, Ráhel ugyanannyi időt töltött el a várakozással. Volt a mi kis városunkban egy jól menő cukrászda, amely kávéházzá nőtte ki magát, ennek egyik homályos szögletébe, a legbelső asztal mellé ültünk le újraismerkedni. Az én szándékom tiszta és egyértelmű volt, Vera elképzeléseit kellett volna ezen a találkozón kifürkészni. Emlékszem, a legképtelenebb gondolatok is átcikáztak az agyamon, ami tartózkodásának oka lehetett. Akkoriban például többször lehetett hallani és olvasni álházasságokról, talán ő is ilyen ügybe keveredett volna? Ki tudja. Úgy ültünk ott a kávéház szegletében mintha minden rendben lett volna köztünk.

A személyzet azt hihette, valami turbékoló szerelmespár vagyunk. Hozzánk is „illat pórázon jött a kávé.” Én meg már-már ott tartottam, hogy feladom a lehetetlent. Vera beszélgetésünk általánosságán még egy kis rést sem hagyott, amelyen keresztül a magánéletébe lehetett volna bepillantani. Egész idő alatt azon morfondíroztam, vajon Vera mit akarhat mindenáron elhallgatni előlem? Közben azt kellett látnom, hogy örömet leli a találkozásban, mert kelletni kezdte magát. Ha tisztába tudnánk jönni egymással és jelenlegi helyzetünkkel, akár a kezdet is megkérhetném – mondtam Verának.

– Ugyan már –, nevette el magát Vera – miért gondolod, hogy ez jó döntés lenne.

– Nem szeretek céltalanul élni – válaszoltam.

– A kétszemélyes élet is azzá válhat – figyelmeztetett rá.

– Én különben is kivárok –, mondta Vera –, szentül hiszek abban, hogy egyszer gazdag leszek, ezért hetente kísértem a szerencsét.

– Volt már rá eset, hogy beleolvastál a Bibliába? – kérdeztem tőle.

– Ilyen eset is előfordult már velem, de hamar rájöttem, hogy a Bibliaforgatást okosabb dolog a papokra hagyni.

– Azért kérdezem –, mondtam –, mert van a Bibliában egy megszívlelendő tanulság a gazdagságra nézve. A Prédikátorok könyvében megtalálhatod, így szól: „*Ahogy a gazdagság növekedik, úgy sokasodnak, akik felemészti.*”

– Hát ez tényleg jó szöveg! – ismerte el Vera.

– Egyébként akartam már kérdezni tőled Imi, te titokban papnak készültél, hogy ennyi bibliai idézet megmaradt a fejedben?

– Nem, csak mindenhol rám találnak a szavak – okosítottam.

– Ha most az elfogyasztott finomságot kifizettük, ebben a kellemes időben sétálhatnánk egy nagyot Imi!

– Ha a pincérlány fizetés után megadja nekem a tartozását, azonnal indulhatunk. Tisztában voltam vele, hogy a sétával szembekerülésünk újabb ideje jön el.

Már a templomtér felé jártunk, mikor a fölénk magasodó fák egyike Vera vállára ejtett egy gesztenyét. Mivel felénk a fák még mindig nem beszélnek, hanem bánod, magamra vállalom a tolmács szerepét, a rád hullott gesztenye azt jelenti a fák nyelvén: légy üdvözlve Vera!

Mellesleg, ha mondani akarnál valamit, érdeklődéssel hallgatlak, előttem nem kell semmit eltitkolnod.

– Szóval te azt hiszed rólam, hogy a magam múltja miatt tartom a számat? – csattant fel Vera.

– Tévedsz, másról és ennél sokkal többről van szó.

– Miről beszélsz? Amiről egyelőre hallgatni vagyok kénytelen.

– Kíváncsi vagyok rá, majd ha a családunkat ért tragédiát is megtudod tőlem, akkor is megkérnéd a kezem?

– Hozzám jönnél?

– Nem tehetem

– Miért, van valami nyomós okod rá?

– Van Imre, nagyobb, mint gondolnád, én ugyanis nem Vera vagyok, hanem Anna, Vera ikertestvére.

– Szóval jó játéknak tűnt számodra, amit velem műveltél.

– Mit gondolsz te rólam? A játék addig játék, ameddig mondhatod benne, hogy nem ér a nevem, az életben sosem mondhatod.

– A gyanúsítgatásodra meg az a válaszom, az inkognitómhoz te adtad az ötletet, amikor találkozásunk alkalmával azonnal Verának szólítottál, ami a teljes hasonlóságunkat tekintve nem róható fel neked, mivel ritkán találkozunk.

– A mi családunknak nincs takargatnivalója, csak nagyon nagy bánata, ami mindannyiunkat betakar.

– Imrus, légy erős, Vera már egy éve lesz, hogy buszbalesetben meghalt.

A döbbenettől szinte ledermedve tettem fel a kérdést, mégis, hogyan történt? Egy csoporttal a Budapesti Nemzetközi Vásárra igyekeztek, de közúti balesetet szenvedtek, ketten meghaltak, többen megsebesültek.

A csoport tagjai Vera nélkül tértek vissza.

Családunk majd beleőrült a történetekbe.

– A megdöbbenéstől jó ideig nem bírtam megszólalni, forgott velem a világ. Végül valahogy kinyögtem: szóval, elajándékozta az életét, én sohasem fogom eltemetni.

A következő kérdés magától jött a nyelvemre: mégis, miért nem fedted fel magad a találkozásunk pillanatában, Anna? Nem akartalak mindjárt a tragédiával terhelni. Meg, aztán ha már benne voltunk a dologban, tudni szerettem volna, mennyire kerültél közel Verához?

Ettől is függött, hogyan viseled majd el a rossz hírt, ha majd elmondom neked. Hihettem volna akár azt is, hogy már elfelejtetted Verát, lehet, nem is tudsz róla, hogy akkor ő beléd esett. Te meg arról nem tudsz, hogy nem csak a cirok betakarítás alkalmával találkoztunk Verával, hanem még néhány más alkalommal is, amikor kiszabadulhattam a városból a ti pusztai világotokba. Továbbra is minden találkozásunk a véletlenre volt bízva, minden váratlanul történt velünk. Verának különleges varázsa és parttalanul áradó lelke volt, ahogy rám nézett, azonnal kizökkentett a nyugalomból.

Kérdezhetnéd, kettesben maradván, sötétedésig mit csináltunk? Akkor hallgass végig: Tudom, bárhol él az ember, a természet veszi körül, de a puszta az más! Itt a messzeség látványa, hangok színek és illatok vesznek körül.

Az akáclobok alatti kellemes langy levegőt pedig pajkos szelek ringatják. Életünk minden pillanata fontos. Némelyike sorsfordító is lehet. Mondjak rá példát? Egy borongós októberi nap: Létezel valahol, aztán jön egy lány, majdnem földig érő ruhában, szinte libegni látszik egy láthatatlan világ felé, s téged máris egy addig ismeretlen érzés kerít hatalmába. Nem tudod bizonyosan, mi az, de úgy érzed, ha most nekiindulnál valamerre, még a fák is kitérnének előled. Ilyen érzésekről csak az számolhat be, aki maga is átélte őket. Verának nem voltak titkai, ő maga volt a titok.

Csak ültünk egymás mellett a füves pusztában, tanyátok közelében a három jelzőfa alatt és remegtünk egymásért, mint a falevelek, vagy mint a menyasszonyi csokor az oltár előtt. Kedvünkért, a pusztai neszek is elhallgattak, mikor beesteledett és a fák lombjába szelődültek

a szelek, együtt csodáltuk a fölénk telepedett fészekalja mezítelen csillagot. Nagyon szeretnénk egymás közelében lenni.

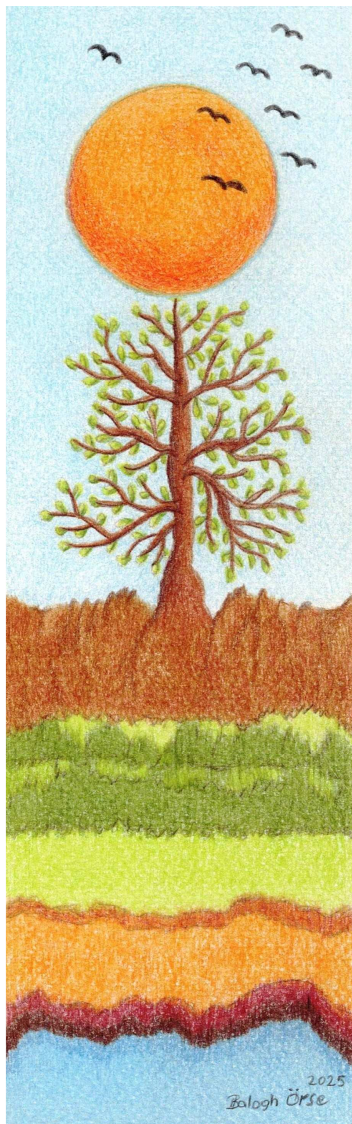
Néha egy-egy ügyetlen csókot próbáltam elhelyezni Vera arcára, a füle mögé. Valahogy szavak nélkül is összekapcsoltak bennünket a boldog pillanatok, mert azok voltak, ha akkor nem is fogalmazódtak meg így bennünk.

A mi akkori életszakaszunkban olyan érzelmek lángoltak fel bennünk, amelyekből még hiányzott a tapasztalat. Vera mindig mindent későbbre akart halasztani és most már holnapja sincs. Borzalmas és hihetetlen is egyben. Nagyon sajnálom, dadogtam zavartan.

– Ezek szerint, ha jól sejtem, akkor a mi mostani találkozásunk nem a véletlen műve.

– Valóban nem –, hagyta helyben Anna –, egyébként mit keresnék én itt? Fel akartalak kutatni, jogod volt megtudni, hogy Vera már nem vár többé rád ezen a földi világon.

Anna arra is gondolt, talán azt is meg kellene mondani Imrének, hogy az utak ezután is vezetnek valahová. Mire végre ezt is meg merte neki mondani, rájuk hajnalodott.

BALOGH ÖRSE:*Nap fa*, pasztell, 25x8cm

Évfordulóra

(Örsének)

Új májust mutat a naptár,
örök virágok közt lépdél a tavasz,
mint 38 éve, mikor szívemnek társat adtál.
Azóta is abba az utcába tér be a gondolat,
ahol a gyermekkortól a mátkaságig,
a mozdulat szépsége ugyanaz.
Ha arra visz utunk hébe-hóba,
a szél suhogása mintha halk hegedűn szólna.
Miután szerelmünk megfelelt a sok-sok
miértre,
mi vigyázhatunk a fák tavaszi levelére.

Elfáradt árnyékok

(a Múzsához)

Elfáradt árnyékok közt,
világgá mentek előlem a régi utcák.
A fák alatti borzongásban
a visszajáró emlék, én magam vagyok.
Lelkemben néma készülődéssel,
úgy távolodom önmagamtól,
mint égen a könnyed formájú felhők.
Olykor mégis történik valami,
a szerteszórt emlékek közt egy-egy
pillanatra, megül az idő sodrása.
Ilyenkor arcom fénykörébe bújva,
ölelni tárom két karom.

†**VERRASZTÓ GÁBOR**
(1964-2022)

A gombgyűjtő

Hóbortos vagyok. Legalábbis ezt mondják rólam. Egy biztos: itt vagyok városunk kórházának idegosztályán. Nem panaszkodhatom, jól bánnak velem. Kint sem kellett semmit sem csinálnom, itt sem.

Unalmamban verseket írok. Csak hát, nem itt lenne a helyem. Hogyan kerültem ide? Elmondom. Nem kell titkolnom, meglehetősen tehetős család a miénk. Apám a város polgármestere. Nagyapám nagy földterületen gazdálkodik. Szóval nem csoda, hogy egy szép kastélynak is beillő nagy épület az otthonunk.

Terjedelmes park is tartozik a házhoz, és én az egész napomat ott töltöm, illetve töltöttem. Szüleim emiatt tartottak hóbortosnak. Pedig sokat olvastam, írogattam a csodálatos környezetben.

Egyik este, két hónapja is lehet, vacsora után még kimentem a kedvenc helyemre. Kilenc óra is elmúlt már. Letelepедtem a fák társaságába, egy kis tisztás szélére. Szokás szerint vártam, hátha jön valami költői gondolat. Más jött.

Sokáig nem is vettem észre a sötétség miatt, csak amikor már úgy tízméternyire lehetett a földtől. Hangtalanul ereszkedett le az úrből. Mint egy furcsa autó, úgy nézett ki. hatszögletű volt, a felső részén ablakszerűségek voltak, nyolc kerekére landolt. Nem tudtam már sem elbűjni, sem elmenekülni. Nem volt időm megijedni sem.

Ebből a valamiből szállt ki egy jövevény, és megindult felém. felálltam. Mikor odaért hozzám mosolyfélé jelent meg az arcán, majd érdeklődéssel kezdte szemlélni a gombjaimat. Mivel már június közepén jártunk, csak ing volt rajtam, gyöngyház gombokkal. –Milyen szépek – mondta az idegen.

– Én...én odaadom őket, ha...– hebegtem.

– Örömet okozna vele – mosolyodott el az ismeretlen.

Gyorsan letéptem az összes gombomat, majd izgatottan a jövevény felé nyújtottam. – Nagyon köszönöm – mondta, miközben egyenként kiszedte a gombokat a tenyeremből.

Ezek után beszállt a járművébe és bekormányozta a régi használaton kívüli istállóba. Nemsokára lángok csaptak ki az épületből, majd láttam, ahogy elrohan a messziről jött „ember.”

Persze rám fogták, hogy bolond vagyok, ráadásul már gyújtogatok is.

Elment a maradék eszed is fiam? – Kiabált velem anyám. – Úrhajó szállt le a kertben, mi? Na és hogy néznek ki a Marslakók?

– De hát én beszéltem is az ...

– Az agyrémeiddel, te piromániás! Meglátod előbb vagy utóbb a bolondokházában kötsz ki – közölte anyám teljesen kikelve magából.

Igaza lett. Hasonló korú, húsz év körüli barátaim egyszerűen kinevettek. Azt mondták, elképzelhető ilyesmi, de nem most. Majd egy-két évszázad múlva. Nagyapámnak is elmondtam, mintha meg sem hallotta volna, nem vett komolyan. Apám meg szóba sem állt velem.

Egy hét múlva aztán megtörtént a dolog. Elmagyarázták, hogy a legjobb lenne, ha egy kicsit kipihienném magam.

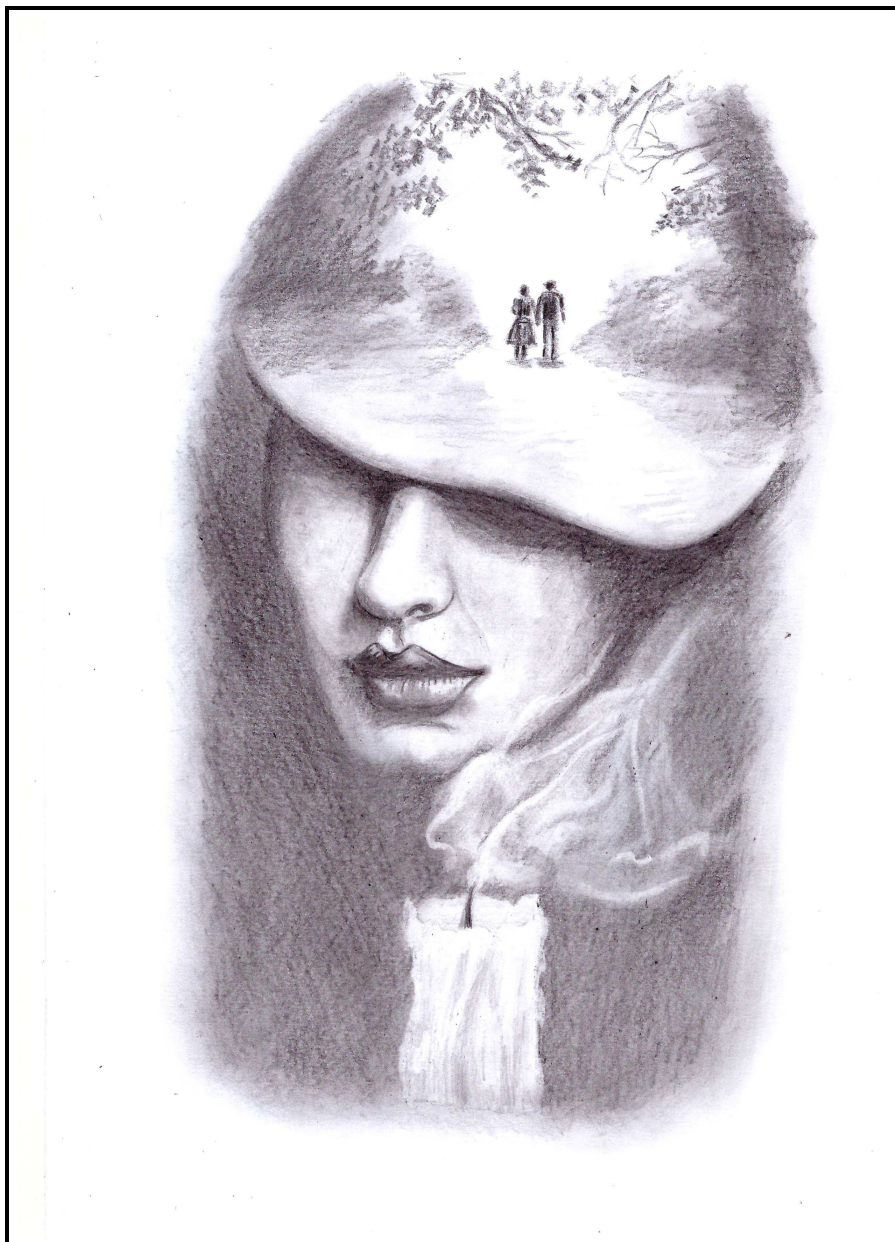
– Az idegosztályra gondoltunk – közölte apám gúnyosan mosolyogva, csak a javadra válhat. Legalább megszűnnek a rémlátásaid. Jó helyre kerülsz. Te is tudod, milyen híres a kórházunk – vette át a szót anyám.

Mit tehettem volna? Beleegyeztem. Úgyis behoztak volna. Így legalább „önszántamból”vonultam be. Tegnapelőtt volt két hónapja.

Egyébként az igazgatót már ismertem, régebről. Ő az a lény, aki a kertünkben leszállt aznap este. Nagyon kedves hozzám. Megmutatta a gombgyűjteményét is. Tényleg szépek. Ott vannak közte az enyéme is, fő helyen.

Most jut eszembe, mintha valaki nálunk szintén szenvedélyes gombgyűjtő lenne. Ja, igen, az apám.

1983.IX. 29

Emlékezés, 21x29,7 cm, ceruzarajz

VERASZTÓ A. KÁROLY rajza

FELLINGER KÁROLY

Árvácska

Kíváncsi az árvácska,
úgy szeretne szállni,
felfedezni a világot,
hiszen nem akárhozi.

Titkot tartani sosem tud,
hiába lesz csendben,
az arcáról leolvad,
ha nincs minden rendben.

Tükör elől elkergeti
a büszke, rest tündért,
grimaszairól nem mond le,
se pénzért, se kincsért.

Kiskertünkben játszik, zenél
egy angyalka halkán,
az árvácska a brácsája,
bírná szakadatlan.

Gyöngyvirág

A gyöngyvirág
szép gyöngyeit
akarja az
ördög neje,
nemhiába,
hiszen reggel
elgurult mind
a gyógyszere.

Azt állítja
a boszorka,
amikor még
seprűn szállott,
elszakadt a
gyöngynyaklánc,
s abból lettek
a virágok.

Kardvirág

Fegyverliliom, dákoska,
mezei dárdácska,
lovagias a kardvirág,
ámul a világra.

Kedves madárliliom ő,
vív a napsugárral,
bárki is nyeri a csörtét,
úgy érzi, hogy szárnyal.

Kardvirág hadseregem van,
színkavalkád a kert,
ott fogunk majd piknikezni,
meghívok sok havert.

Körömvirág

Mint a dolgos parasztnyér,
anyaföld a köröm alatt,
körömvirágra száll a szél,
szomjas madár a pillanat.

Kenőcse gyógyír, éltető,
megnyugtat izmot, ideget,
kenyérbélvirág illatoz,
s az idő sebe beheged.

Fáklyaliliom

Fáklyaliliomok nyílnak,
a fény alagútja benő,
fáklyavivő az elmúlás,
hiányzó szárnya szemfedő.

Vörösen és narancssárgán
izzik a végzet, menekül,
túl van már a világ végén,
halottak közt is egyedül.

Fáklyaliliomok nyílnak,
a képzelet istentenyér,
az alagút kijárata
egy kitömött vén denevér.

János és a nyírfa

János kétnaponta átkarolta a
házuk előtti nyírfát, ágai be-
lenőttek a villanydrótok közé,
ha fújt a szél, elment az áram, János
ilyenkor kirohant az esőbe át-
karolni a nyírfa törzsét, neje meg
biztatta, ezért még nagy szerencse fog
állni a házhoz, hát ne hagyja abba
az Isten szerelméért se, ne legyen
most kicsinyes, ha nem karolja át leg-
alább egy óra hosszat, akkor lássa,
amikor a szőrös háta közepét.
János, a galamblelkű hős méltán en-
gedelmeskedett nejeének, amikor
átlépte a hálószoza küszöbét,
annyira magas volt már, hogy le kellett
hajolnia, nehogy beüsse a fejét.

GÓSI VALI

Égi mezőkön

Anyám gyönyörű, nyári kertje
rám köszön néha emlékeimben.
A pudvás kertkapu a mezőre tárul:
sárgul a repce, s a búzakalászkok
szelíden lengve intenek.

Távol, a réten pipacsmezőre
réved a boldog emlékezet,
lángvörös fényben lobognak, égnek,
vérpiros szirmuk társa a szélnek,
kergetőznek a rét felett.

A nyárban arannyá sárguló földek
búzavirágot rejtegetnek,
kíváncsi fejük a napra néz,
égszínű kéjkük megigéz,
hordja a szél az illatukat.

Mezei csokor az asztalomon,
anyám mosolya ragyog a szirmokon.
Szarkaláb, kamilla, mécsvirág,
pipacsok őrzik lágy szavát,
s égi mezőkön fényvirág.

FÁBIÁN KRISZTINA

Édesanyám emlékére

Ha lenne vissza, elmondanám
patak voltál, hűs vized
táplált, hordozott
sodrásod, hajaid
lemosták szennyeimet
vízcseppjeid
visszakápráztak minket egymásra,
a túlsó part
kellett volna még

Ha lenne vissza, elmondanám
csillagokat simogató
fa voltál, oltalmat
nyújtó lombjaid titokkal
telve hordozták
a jövőt és foltokban
az emlékezést
levegő
kellett volna még

Ha lenne vissza, elmondanám
lábnyomok mintázta
országút voltál, kitapostad
az elkövetkezőt nekünk,
vándorlásainkban
nesztelen csönded
felolvadt szánkban
végigkísér
súrlódási energia
kellett volna még

Ha lenne vissza,
nem itt ülnék
nem itt mondanám
nem itt hallgatnám
néma szuszogásod
élet
kellett volna még

HORVÁTH HOITSY EDIT

Fény zümmögött

Fény zümmögött...
Megejtő volt a csend
a késő délutánban.
Anyám keze az ölében pihent.
Néztem...
Ó, ritka pillanat volt tettenérem
tétlenül a kezét, mely varráson szaladt,
tésztát gyúrt, vagy fakanalat
fogott –, kevert-kavart,
pohos fazék fölött röppent serényen.

Tenger hajára egy sugár esett,
és megtelepült szálai között,
mint lepke a levélen.
Kis arcára rózsát csókolt a nyár,
gyöngéden, hogy ne fájjon:
meleg fuvallat mintha száll,
s végigsimít az érzékeny virágon.

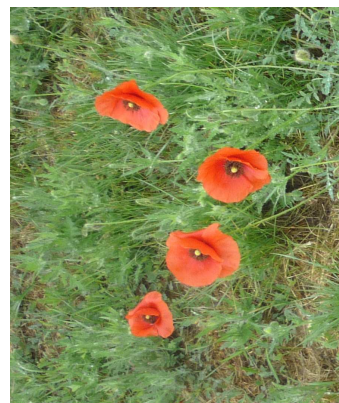
Derengő fényben szendergett,
és szép volt... álom,
mit szörny-képek meg nem zavarnak.
Tűnődtem: mit gondol vajon
az én kis édes, hervatag virágom?
Talán emlékekkel bíbelődik,
s anyját látja egy zsámolyon,
amint munkáján törődik,
öreg éjfélkor igyekszik, s nagyon?

Beszívtam kalács-illatát,
mohón, mint aki szomjas-éhes,
és álmodik egy uzsonnát,
mama-alkotta mézes-édes
süteménnyel az asztalon.

Ültünk egymással – asszonyok,
asszonysorssal ölünkben, csendben, szépen.
Vígak, búsak –, boldog-boldogtalanok,
de egyek örömben és szenvedésben...

...Fény zümmögött...
Megejtő volt a csend
a késő délutánban.
Anyám keze az ölében pihent.
Néztem...
S megláttam, amit nem szabad:
kezén a görcsös, táguló eret,
szeme körül a bágyadt
árnyék alatt a sok-sok szarkalábat,
s láttam, mi láthatatlan:
A HALÁL CSONTTOLLÁVAL ÍRT
JELET...

És rettegettem – magamban...

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ

SZOLLÁTH MIHÁLY, (Kecskemét, 1955 —; születéskori nevén Kircsi Mihály) tanár, lektor, szerkesztő, író, költő.

Kecskeméten a Katona József Gimnáziumban érettségizett 1974-ben, Szegeden a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán kapta első diplomáját, 1981-ben, mint magyar-népművelés szakos általános iskolai tanár, majd a Pécsi Tudományegyetemen 2003-ban magyar szakos bölcész, középiskolai tanár lett. Közben oktatásvezetői, tanügyigazgatási és köztisztviselői szakvizsgát tett. A közoktatásban dolgozott, mint magyar szakos tanár, igazgatóhelyettes, igazgató, kerületi tanügyi vezető, majd középiskolai tanár.

1994-től rádiós szerkesztő, lektor, könyvkiadói és irodalmi lapszerkesztő, magazin-főszerkesztő.

Mintegy 100 angol, magyar és francia nyelvű könyvet lektorált, több mint 30 könyvet szerkesztett.

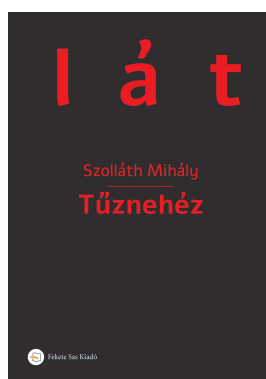
2006-tól napjainkig kb. ezer írása jelent meg a PR Heraldban, az Édesvíz Magazinban és több más helyen, a Budapest-Bristol irodalmi lap szerkesztője is volt.

Forrás: https://ahetedik.com/szerzok/szollath_mihaly

Négy évig a Litera-Túra Művészeti Magazin szerzője és főszerkesztő-helyettese volt.

Verseskötete a Fekete Sas Kiadónál jelent meg 2024-ben *Tűznehéz* címmel.

Az Ünnepi Könyvhéten, június 14-én, 17.30.-kor a Fekete Sas Kiadó pavilonjánál dedikálja.

2025 május 13-án jelent meg először az Artemisia művészeti oldal, melynek tulajdonosa, szerkesztője.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575>

SZOLNOKI IRMA

Szúnyogok

A kislány alig várta már, hogy a nagyszüleinél lehessen. Eddig csak hozzájuk jöttek, most végre elviszik őt magukhoz, és megláthatja hol laknak. Sok közös játékot ígértek, úszást a medencében, így a szülők megengedték, hogy éjszakára is náluk maradjon.

A nagypapa már előző nap kikészítette a fürdőmedencét, vizet öntött a felfújható alkalmatosságba, és mindenféle műanyag játékot dobált a vízbe. Felfújható úszógumit, kiskacsát, hajót, labdát, amivel a kislány majd játszani tud. Kisplédet és törülközőt is kikészített mellé, ha majd a fürdés után napozni szeretne a gyerekek.

Másnap délután, ahogy beléptek a kapun, a kislányt rögtön a medencéhez küldték pancsolni.

– Azt ígértétek, hogy együtt fogunk játszani – fakadt ki szegény. A nagyszülők mindig a pénzükkel és a gazdagságukkal dicsekedtek, és a kislány most nagyot csalódott a sekély műanyag medence láttán. Elborzadva nézte a sok felfújható vacakot, amitől el sem férne, nemhogy fürödhetne benne. – Játsszunk együtt! – kérte újra csalódottan, amikor szembesült a ténnyel, itt nemhogy úszni, de még pancsolni sem tud.

– Nem érek rá, dolgom van – szólta a nagymama félvállról, és bement a házba.

– Még van egy fontos munkám – hárított a nagypapa, de a kezében már ott volt a keresztretjvény és a toll. – Játssz egyedül, annyi mindent odakészítettem neked! – Azzal faképnél hagyta az unokát, kiült a teraszra és az újságba temetkezett.

A kislány még tett egy-két kísérletet, kért, könyörgött a közös játékért, de feladta. Visszasomfordált a medencéhez, nézte, nézte, de nem volt kedve fürdeni. Sajnálta a hosszú, szőke copfját a vízbe mártani, a kisbabáknak való játékok sem vonzották, ez az egész nem tetszett neki. A lakásból a nagymama, a teraszcél a nagypapa kiabált egyre ingerültebben, hogy másszon bele végre abba a nyomorult medencébe és kezdjen el játszani.

– Inkább tévét nézek – szólta a kislány majdnem sírva, és bement a házba. Megrökönyödve nézte a nagymamát, aki a tükör előtt fésülgeti a haját, a körmén friss körömlakk, és dühösen támad rá, miért nem képes elfoglalnia magát, miért nincs nyugtató tőle legalább egy félórára. A csalódott kislány már nem is válaszolt. Bekapcsolta a tévét, unottan bámult egy rajzfilmet, amit alig látott a könnyeitől. Miért hozták ide? Miért hazudtak neki, miért csapták be a szüleit is?

– Nem azért raktam ki annyi játékot, hogy tévét nézz! Menj ki fürdeni! – zavarta ki a nagypapa.

A kislány végre megértette, miért nem vonzódott a nagyszüleihez. Hideg, önző emberek. Most is csak a kíváncsisága hozta ide, annyira szerette volna látni azt a hatalmas vagyont, a csodás úszómedencét a panorámakertben, amivel annyiszor dicsekedtek. Szomorúan ballagott a gyűlölt műanyag babamedence felé. Hirtelen olyan érzése volt, mintha figyelne valaki. Felkapta a fejét és egy mosolygó nénit látott, aki a szomszédból, a bokrok közül integetett a kerítésen át, ujját a szája elé tartva, némán kérte ne beszéljen, észrevétlenül jöjjön a kerítéshez.

– Okos kislány vagy! Láttad, hogy koszos a víz és nem akarsz fürdeni. Nem is szabad – szólta halkán a néni. – Tegnap helikopterről, járóautókból, hangosbemondón keresztül szólították fel a lakosságot, hogy takarják le a medencéket, a madáritatókat, esővízes hordókat, mert a rengeteg szúnyog ellen, csak hathatós permetezéssel lehet védekezni, ezért ez idő alatt lehetőleg ne tartózkodjanak az emberek a szabadban. Látnod milyen foltos ez a

fólia, amivel letakartam a kerti madarak itatóját? Csupa permet, ahogyan a medencétek, a játékaid, a pokrócod és a törölköződ. Ne menj a vízbe, kérlek! – suttogta, majd elsietett.

A kislány értette a nénit, sejtette miért suttog, nem akarja, hogy a nagyszülei meglássák őt. Hálás volt a jó szóért és az aggodásért, amivel ez az idegen néni segíteni próbált neki. Dacosan fordult a ház felé, már biztos, hogy nem fog a medencében játszani! Jaj, de hosszú lesz az idő reggelig, amíg érte jönnek a szülei! Csendben közelített a házhoz, halkan osont be a szobába és leült a tévé elé. Alvást színlelt, szerencséjére, mert amikor a nagymamája bejött a szobába és látta, hogy szundikál, félvállról kiszólt a nagypapának:

– Telefonálj a fiadnak, jöjjön érte, mondd, hogy közbejött egy megbeszélés, nem vihetjük magunkkal! Kár volt idehozni, eddig is jól megvoltunk nélküle. Az agyamra megy a hisztije.

– Milyen szerencséje volt annak az okos kislánynak – mondta a férjének a szomszédban lakó néni. – Tudod, mennyire utálok ezeket az élősködő, beképzelt szomszédokat, de az a kislány nem ártott senkinek. Most van itt először, nem láttuk még soha. Szóltam neki, ne menjen a medencébe. Tegnap jól lehetett látni az ablakon keresztül is, ahogy a helikopter szétszórja a permetet. Tudták! Jól tudták! Mégis kirakták a kismedencét, és bele akarták kényszeríteni a kislányt a permetes vízbe, a permetes játékok közé. Milyen emberek ezek? Miért tették ezt a saját unokájukkal?

– Nem tudom – sóhajtott a férje. – Nem tudom, ahogyan azt sem tudom eldönteni, vajon mi az ártalmasabb az emberiségre, a szerencsétlen szünyogok tömeges csípése vagy az ilyen elfajzott emberek magatartása.

Fotó: DARVAS JUDIT

RIERSCH ZOLTÁN

Emlékeimben keresem a menedéket

Soha ilyen kék még nem volt az ég.
A szél, hol barázdázza a port,
hol, simogat, hol, hárfán szól,
hol, könnyből forrást fakaszt.

Belém költözött a csend.
Hogy félek-e tőle, nem tudom:
szememben a riadt zavar,
égő erdőből menekvő állat.
Hiába zúg, hamis az esti áhítat,
a harang giling-galang szava.

Hogy este van, vagy ismét reggel,
nem számít; nem kábít rabsága
a semmirevaló semmire se jónak.
Odakinn, a hársak alatt az elmúlt nyarak,
feketerigók mutatják az időt.

Úgy szédülök e gondolatba,
mint lámpa fényébe az éji lepke.
A sárga homály kelepccéjében
vesztében találja, mi másnak egyre megy.

Soha ilyen fényes nem volt az ég.
Az éj forró, csak a csillagok csendje hideg.
Parázslík emléke a hosszú forró nyárnak.
Emlékeimben keresem a menedéket,
hol a tavasz a téllal testvérként összenőtt,
ahol, a napfényes azúr – az Úr...

MOLNÁR G. KRISZTINA

Sorfolytonos

Sorfolytonos a bizonyosság,
így kell élni: feszítve tempót,
stabilan állni a napokat,
a lomha bizonyosság halvány
medrében sután megkeresni,
amiért majd felkel a Nap.

Sorfolytonos a zeke rajtam,
előbb kötelesség, majd kitart
bőven az áldás, rend, a béke,
jöhet tán az Isten ígéje,
s ha már letudtam, mi rám omol,
jöhet a nyugalmas akol.

Sorfolytonos minden loncvirág,
illatuk bódít, elandalít,
harmatuknak ködébe rejtve
ajándék a mosoly, felvidít.
Álmos bóbíták rám susognak,
cikázik néhány fénysugár.

A szeretet csendje táplál.
Elpihen a lélek. A Hold – őrt áll.

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

A menekvés zsoldja

Múlttá szárad a fénykép,
Az emlék hiába nyargal.
Futása önmagában csapda,
Feszegeti a keretet.

Apám hangja szól belőlem:
„Eltapsoltatok a semmit”.
Az intelligens sebészkes
Félbevágja póre szavát.

Sárból eljutni az égig,
A bűnből kegyelem sarjad.
Isten ujja mocsokból int,
Menekvés zsoldja túlélni.

Az érett zöld

Hahogy úgy esik a fény,
Olyan szögből és a Nap
Tompá narancssárgája
Hívogat, előbukkan

Az érett zöld árnyéka,
De már halál is az új
Pillanatban, bólogat
Rőt kalász és erdő.

Mivégre vagyunk mi itt,
Villan a lét s eltűnik.
A vízen végtelen nyom,
Cirpenés siklik árván.

KOLUMBÁN JENŐ

Adj erőt Nap

Ó Nap te nekem gyönyörű,
világíts éjszakámon,
legyen végre újra derű,
ne csak szomorúságom.

Mesélj az életről nekem,
amit táplál a fényed,
űzd el, ami a félelem,
hogy erősödjek belőled.

Legyek élethez nyújtózó
zöld ág,vagy szálló lepke.
Ne legyek árnyba húzódó
denevér szárnyú este...

És űzd el a sötétséget
mi uralja a lelkem,
csempéssz belém kedvességet,
hogy vidáman feleljem,

ha kérdezi tőlem bárki,
hogy miért szép az élet.
Hazugság nélkül felelni
adj erőt nekem, kérlek.

Voltál

Voltál nekem édes ígéret,
egy kifizethetetlen számla,
talányos kívánság kísérlet,
és szívemben dobbanó láрма.

Voltál nekem majdnem a minden,
(azt hittem hogy révbe értem én)
hagytam szemed belém tekintsen.
Olyan volt, mint egy rossz lányregény.

Te csak néztél, semmit nem láttál.
Nem fejtetted meg a titkokat.
Mindig csak magadra találtál,
amikor kerested vágyadat.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Kovycs)

Egy esős séta jegyzete Tatán

A tatai öreg utcára fordultam,
mikor ott minap a sétámra indultam.
Gondolatokat jegyzeteltem,
szépet akartam írni,
de csak szavak sikerültek.

Szaggatott, lejegyzett szavak.
Csak félszavakból épülő mondatokat
kopogott fejemen esővel a tavasz.
Kövér cseppekkel ver a zápor.
Mossa a vén utca szennyét,
egykedvűen figyel az,
– az úton túlról –
málló falaival az ódon házsor.

– Az eső már csak csepeg –,
a kopott redőnyök alatt
mélyeket lélegeznek a muskátlik.
Örülnek talán, mert megérték a tavaszt.
A kirázott porrongyok pora koszos lében
gyűlik össze a csatornafedelektől.
Előttem egy esőkabát billegve halad.

Néha a kapucnija az utca kövére köp.
Gazdája, viselője,
– egy szürke arc –,
krákogva, betegesen, hosszan köhög.
Az utcán döcögve, – rajtunk kívül –,
csak a múlt idő lődörög.

Az eső már végleg elvonult,
párát lehel az út a macskakövek fölött,
Az öreg templom ferde keresztjén
egy gerlepár békésen ücsörög.
Talán azt nézik,
hogyan tör utat a napfény
– az utca végén –,
a borús, s derűs ég között.

A Nap fényére már feléled az utca:
a háztetők felett szivárványhíd épül,
a házmester seprűjével danolászva
járdát simogat, mellette a megmaradt
tócsában csirregve fürdik egy verébhad.
Két legény táncoltatja utcán a kukát.
A kukásautó szusszanva odébbáll.

A levegőben az eső illata száll.
Az óvodakapu gyerekzajra nyílik,
– úgy, mint duzzadt folyón teszi azt a zsilip –.
Rajta cserfesen áramlik ki a jövő,
közöttük kedvesen figyel az óvónő.
A kisbolt ajtaján tábla: Rögtön jövök!
A boltos a padon egy lánnyal ücsörög.
A postás a kerítésnél kutyát nyugtat,
a bőrtáskájában levél után kutat.
Galambokat eteti szemben egy öreg,
ősz haja még az esőtől csapzott, vizes.
Nagyon szeretem e nyugodt utcaképet.

Úgy érzem én a vén utca része lettem,
láthatatlan szín vagyok egy szép festményen.
Figyelem hova teszem óvatos léptem,
nehogy megzavarjam az eső utáni
csodát. A vidám, de ódon utcaképen'.
Úgy érzem mintha jártam volna itt régen,
úgy érzem, egy kicsit megint hazaértem.
Megállok csendesen, és lelkembe elteszem:
A szaggatott szavakból megírt jegyzetem.

EGERVÁRI JÓZSEF

Jóvátétel

Devecsery doktornő az orvosi szoba heverőjén feküdt, Ray Charlest hallgatott. Megnyugtatta a rekedt hang, az étellel teli muzsika, mindig feltöltődött, jó lett a kedve a vak zongorista dalaitól.

– Doktornő, húsz perc múlva műtét, Lantos doktor előkészíti a beteget – nyitott be az ajtón Annabella, az éjszakás nővér.

– Juj, de fiatal, juj, de gyönyörű – nyújtózott irigyen a doktornő, alaposan megnézte magának a kisuhanó lányt. Valamelyik doktor egyszer biztosan a férje lesz. Pedig ő sem panaszkodhatott, huszonkilenc évesen a lábai előtt hevert a világ, csak ideje nem nagyon volt a heverő világra.

Lantos doktor visszatolta orrán a lecsúszott szemüvegét, azt magyarázta a hordágyon gördülő betegnek, hogy muszáj megműteni, lehet, hogy belső vérzése van, az meg nem játék. A doktornő mindjárt jön, nagyon finom keze van (meg jó segge, gondolta magában), nem lesz semmi baj.

– Nem kell! – üvöltött dühösen a hordágyon fekvő, véres fejű férfi. – Nekem egy kurva ne birizgálja a farkamat, csak ha én megengedem! Rendes orvost akarok! Férfi! Aki tudja, hogyan kell egy farkat rendbe hozni!

Az aneszteziológus nem bírta hallgatni a folyamatos káromkodást. A kémia csodákra képes. Csöndre is.

– A fickó meg akart erőszakolni egy tizenhat éves lányt a gimnázium melletti parkban, amikor két fiúosztálytárs – állítólag küzdősportot művelnek a rendőrök szerint – szabályosan lerugdosta a lányról a pasit. Jó, hogy nem két sakkszakkörös ment estefelé haza a parkon át – vihogott Lantos doktor. Devecsery doktornő szúrósan nézett rá maszkja felett.

– Bocsánat, ízléstelen poén volt – mentegetőzött a sovány doktor. – A pasinak eltört a válla, két bordája, a heréit pedig valószínűleg péppé zúzták. Valahogy össze kellene rakni, hogy a rendőrök ki tudják hallgatni.

Devecsery doktornő is megvizsgálta a beteget, egészen közel hajolt hozzá, amikor ismerős szag csapta meg az orrát. Egy pillanatra mozdulatlanra merevedett. Igen. Emlékezett. Mindenre emlékezett. A férfi arcára emelte tekintetét. Igen. Ő az. Kicsit gyéresebb hajjal, kicsit megöszülve, kissé meghízva, de minden kétséget kizáróan ő az. Testének a szaga mit sem változott tizenkét esztendő alatt. Jellegzetesen fűszeres, keveredve izzadsággal és rossz szájszaggal.

Ő is a parkon keresztül ment haza a gimnáziumból a kézilabdaedzés után. Este kilenc után. Mint mindig. A férfi, amint melléért, átlökte a térdig érő téglaszegélyen, legurult az aprócska domb aljába, a szomorúfüzek földig lelógó ágai alá. Mikorra felfogta, mi is történt vele, a férfi már a lábai között térdelt, kést szorított a torkának, fenyegette, ha egyetlen hangot is kiad, ha kiabálni merészel, elvágja a torkát. Aztán letépte róla blúzát, a villanó pengéjű kés villámgyors metszéssel szétvágta melltartóját, majd durván benyúlt miniszoknyája alá, egyetlen erőszakos rántással letépte bugyiját. Érezte a fájdalmat, amint belé hatol, aztán azt a jellegzetesen fűszeres, izzadságszaggal és rossz szájszaggal keveredett bűzt. Nem tartott sokáig. A pasi ütemes rángásától a nyakához szorított kés felmetszette a bőrt, csorgott a vére. Nem tartott sokáig. Hangtalanul sírt, a csillagok már halványan berendezkedtek az egyre sötétülő égbolton. Hangtalanul imádkozott, hogy csak anyja legyen otthon. Csak az anyja.

Nem tartott sokáig. Anyja – akár egy tehetségtelen színésznő – felsikoltott, amikor ajtót nyitott neki. Az ima meghallgatásra talált. Részben. Anyja sápítozott. Ő meg sírt. Anyja a rendőröket hívta. Ő meg csak sírt.

– Én megmondtam! Előre szóltam! – üvöltött apja. Vörös volt a feje az erőlködéstől, a reszelősen kemény fejhangtól, a gégejét szorító idegi feszültségtől, amikor hazaért; a nappaliban megtudta a rendőröktől, hogy mi történt. – Úgy öltöztél, mint egy ribanc, miniszoknyába, ki volt belőle a fél segged, meg a blúzodból is a fél melled! És tessék! Én megmondtam! Úgy jártál, mint egy ribanc!

Devecsery doktornő összehúzott szemmel, szigorúan nézte a férfit a műtőasztalon. Apja sosem bocsátott meg neki, ő meg idővel rájött, hogy az erkölcsi tételek csak mások megítélését szolgálják. Csak mások megítélését. Kíméletlenül, kegyetlenül, visszavonhatatlanul, megbocsáthatatlanul. Mert ítélni könnyebb, mint megérteni. Mint együttérezni. Mint elfogadni.

A herezacskó vörös és sötétlila színekben „pompázott”, valószerűtlenül nagyra duzzadt, akár egy kisebb luftballon. A nevetségesen kicsi pénisz élettelenül hanyatlott alá, szinte lebegett a levegőben.

– Doktornő? Várunk még valamire? – kérdezte bizonytalanul Lantos doktor.

– Nem. Összerakjuk. A rendőrség ezt a férfit várja.

És a börtön is. Szikét kérek.

Fotó: FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN

SZABÓ JUDIT

Májusi ígézet

Csupasz fatesteken ébredő élet,
ágkarokon ringó szíromfészkek,
májusi illatok lebegő selyme,
színekre bomló esőpernye.

Érzéki élettánc, puha felhőbársony,
mindent elborító sóhajtásnyi mámor,
önmagát kiontó kipirult tavasz,
szívekbe dobbanó létdal, légsugarak.

Teremtő fénykozmosz, smaragd harmóniák,
lüktető dallamok, édes melódiák,
ösztönös, áradó, harsány látomások,
göngyvirágkelyhekből foszló illatálmok.

Mágikus májusok titokzatos cseppje
ömlik rá a tájra, hullik a lélekbe,
önnön magából megújuló élet,
örökös áradás, káprázat, ígézet.

Csendet képzelek

Csendet képzelek magamnak,
s talán egy kis zöldet,
rétek puha szőnyegére
gördül le egy könnycsepp.
Pipacs meleg vörösevel
itatom fel róla, minden virág
ismer engem, s titkaim tudója.
Pipacsmezők tengerébe
vissza-visszajárok,
érintenek, simítanak,
így megyek hozzájuk.
Csendet képzelek magamnak,
s ringatnak az álmok,
vérszín szírmukba temetnek
szótlán lángvirágok.

KETTKÓ ISTVÁN

Rég elrobogott már

Egy cipőben járunk –
nem rág még húsunkban a rák
kötél sem feszül még nyakunkra —
miért pányvázza a félelem
testünket mégis az éj oszlopaihoz...?
Várunk a sosem érkező szerelvényre,
mely rég elrobogott már
álmaink végtelen mező felé...

Ölelések, lobogások, kézfogások

Nem az erőtlen ölelések
– felröppent madarak
váratlan zuhanásai –
nem a fáradt lobogások
– elfújtt lángok halk sírásai –
hanem a félúton megállt kézfogások
tudnak fájni igazán...

Júniusi mennybemenetel

Pipacsok szállnak szememre
cirógatják arcom fehér árvalányhajak
gördül fénnel megrakott szekere a Napnak
kerékbe törik a délutánt forró nyár-sugarak.
Izzadnak erősen kék búzavirágok
lihegve sápadoznak a fehér nyírfák
sorompórudak lehajtott nyugalma előtt
tülkölnék vad benzin-csordák
majd közük pattint ostorával
egy dízel-pásztor
s a bakter lesütött szemmel elpirul,
amikor szoknyám alá kap
a mozdony kavarta szél – – –
elfordítják fejüket, égre bámulnak
a frissen festett rudak
és szégyenükben mennybe mennek
a pityang-krisztusok...

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Ébredés

kinti világban
eltűntek az
álmodó őszi fák,
ablakot letargiába
burkolódzó homály
öleli, csak darvak éneke
karcol bele egy-két
átlátszó absztraktmintát,
körülöttem
a tegnap
megcsonkolt
darabjai,
a reggel már rég becsorgott
a redőny résein,
kábultan táncolnak
éj-gyűrt takarómon,
sarokba szorul az éjszaka,
lehunyt szemhéjamon
keresztre feszülő vágycsokrok,
még álmodik
a szerelem,
tüllfátylában
belerendeződik
a holnap minden
ígérete,
s amint fénybe
borul a szobám,
kivirágzik a lelkem

Rezgés

Alszanak még a házak,
gyomrukban emésztődnek
a tegnap be nem váltott
ígéretei, nem mozdulnak
a gondos, szorgos kezek.
hirtelen harang kondul az
alélt, hagyatt-dőlt tájban,
rezdül a lélek, zendül a fenyves.
úgy dobban szívemen a
gigászi ütem, mint kiáltás.
átsiklik égisz ére bérceken,
suhan a felkelő nap bíborán.
száz akkordjának lassan
elcsituló dallama bennem
angyalok énekét
viszhangozza.
nincs már senki,
csak Istenem.

NAGY JÁNOS

Merengő sorok 1.

Az írások megnyitják az emberi belső világ kapuit, a belső menny és pokol kapuit. Életre kel kifeszített kötélen kitarulkozva. Igazán csak a verset kell föltépní, hogy újra szülessünk benne.

Csak csend susog, ott ahol vagy, az éjbe fénykévéket vetít, életre kel a gyémánt pillanat, mély tenger ölében tövis nélküli árnyékok vagyok. Elnyomjuk a csendet, hogy ne kelljen a hibáinkkal, gyarlóságainkkal szembenézni. Hordozzuk a csend utáni vágyat. Segít eligazodni magunkban, a tisztánlátásban. Szinte menekülünk előle. A belső csend beszélni tud, csak meg kell hallanunk. Aki állandó zajban él ahhoz a gondolat nehezen jut el. A csöndtől nem félni kell, ölelni kell hol elmerült az est a csillagokkal, ott mindig látlak ahogy ruháját

szaggatva az őszi szél zokog, homályt meglebbentve a lázas verssorok, harangok hangjait kondítja azt est, a csend, rideg, színtelen énekek, s most a magány keresztjén vonszolod napjaid, visszahullnak a szeretett és ölelt kezek, az életed egy darabja vagyok, álmomban vitorlások hozzák el a napot, én csak egy gyermek vagyok, majd egyszer férfi leszek, a szerelem kibont sután, kirakják a távoli, hangtalan kikötőbe a hajókat, az út még messze van, ügyetlen imákkal hívtam Istent, hogy árnyékában egy pillanatra megpihenjek.

A végtelen vigyázza útravaló álmait, foszlányokban a bolyongó világ, két angyal lebegve, és csillagtengerek világa gyúl a feneketlen mélységek fölött – mint fák ősszel, égett levelek a lombot levetkőző fákon, nézik milyen a világ – ajtók a másik világra, a messzeségben, mint festő az utolsó vászonra festem ahogy a nap leszáll titokban, ahogy leszáll a Golgotára.

Szürkület kondít harangot, ahogy elfeledten állsz, a közelgő időben, imádkozik, majd rá feszül a földre a fény, a mi időnkben fohászra sokszor nincs idő, az úton csak halott csillagok keresztjei az égen, átsiklottan a hajótörött álmokon, és ha megtalálasz, én ott állok, ott vagyok, benne.

Vetetlen

vetetlen ág: a gondolat,
március derekán a folyó
tegnapi avart mos,
nélküled fagyott szavak
levélszekrényünkben

Nr. 26

a szív zenéje, a vonat kattogása,
fény a szemünkön, alkonyodik,
a táj elmerül, letört ágak a semmiben;

arcodra hazatalálok, az út felfénylik a
vonat után, nincsenek határok, csak
a szív szabadesése, s ez az élet;

kegyetlen ez a táj, a világ másik fele,
messze a szakadékok pereme,
belülről vonalakból, szavakból,
bontalak a ködből

s számban a neved, a szeretet
országútjai, látod suttogó kedves
itt vagyok, belemosódva én,
a kételkedő, helyetted is

A. TÚRI ZSUZSA

Ima lányomért, lányomhoz

Tavaszi faágak közt a fagy
rombol és te is oly néma vagy,
szél sziszeg, hó esik, száll a köd
a kórházi ablakok között.
A hulló szirmokat számolom
a fal mellett
és a vánkoston aprócska fejed, az ágy magas,
jobban vagy, azt mondják és csak az
számít, meg a remény, az a csöpp,
mely jövőbe látón itt pörög:
gúnyos, de erőt ad, s nem lehet,
hogy már csak szenvedés jut neked.

Kicsi lány,
minden nap eljövök,
ez az egy kapocs van, mi örök,
a szeretet az, mi égig ér,
és ősi, szent kötelék a vér.

Melletted szörcsög, kattog
a gép,
segít, bár tudhatnám, miképp.
Az ember itt fázva legbelül
rút önfeladásra kényszerül.

Ágyadnál ülök majd reggelig
s az idő perceké szétesik,
tudod, a szülő minden kincsét
odaadná, ha van segítség,
Kicsi lány, együtt tegyünk csodát,
mint égő gyertya,
ne fogyj tovább!

Szemedben tavak alszanak,
ifjú madonna-arcodat
éj-hajad fogja, mint képkeret.
A kín felett száll a képzelet,
hogy én úgyis meggyógyítalak,
s megnyílnak ajtók, csendek, falak,
várom, hogy jöjjön egy égi jel,
hogy valaki végre ránk figyel.

Kint a ködben minden egybeforr:
szépen nyírt pázsit, hinta, bokor,
nézd, gyöngén már hunyorog a nap,
sóhajt és talán velünk marad,
simogat, nyugtat tompa fénye,
s lángolni kezd a hó fehére,
a jégcsapokból patak ered,
én egyre csak suttogom neved,
ne hagyd el magad,
azt nem lehet,
mert tőlem senki el nem vehet!

Kell, hogy legyen végre egy szikra
biztos rájövök, mi a titka,
életem árán is megtudom
még gondolkodom a ritmuson,
a zene már szívemben remeg,
mely az embert teremtette meg.

Síkos földön lépnék az éjbe,
hogy érted hajnal jöjjön végre,
csak imámmal újra érjem el,
azt ki segíthet és tenni mer.

Látod, oldódik már kint a fagy
lassanként.
Kicsi lány.
El ne hagyj!

FÖLDESDY GABRIELLA

ROYAN, AZ ATLANTI ÓCEÁN PARTJÁN

Ha Franciaország kerül szóba, általában Párizsról, a Cote d’Azurról, esetleg Normandiáról, vagy a győztes háborúk után a németektől visszaszerzett Elzász-Lotharingiáról esik szó hivatalos vagy magánbeszélgetésekben. Ami ezeken a helyeken kívül esik, az már inkább egzotikusnak számít, semmint mindenki által tudott, közös ismeretnek.

Ha „Royan” [*ejtsd: roájan*] francia város nevét kimondom, hányan tudják, hogy pontosan hol található? Kevesen. Nos, Royan az Atlanti óceán partján, valahol Bretagne és a Pireneusok között félúton van. A város nem híres gótikus katedrálisáról, sem építészeti remekművekről, híres festők sem laktak. Közepes nagyságú város, emeletes lakóházak, üzletek, parkok, homokos strand a tengerparton, sok étterem, hagyományos és gyorsbüfé vegyesen. Múltjáról azt lehet tudni, hogy a II. világháború alatt errefelé is folytak harcok, a németek elfoglalták a várost. A lakosság – ahogy ez lenni szokott – szenvedett a megszállás idején, aztán eljött a győzelem napja, és mindenki fellelegzett.

Sok-sok év telt el azóta, az öregek, akik átélték a háborút, lassan kihaltak, a városban az ő leszármazottaik, illetve az ország keleti, északi részéről érkezett franciák jöttek, legtöbbször azért, hogy munkát vállaljanak. Az afrikai bevándorlók még csak nyomokban tűntek fel a nagyobb városokban. A település nőtt, épült-szépült, a turisták, útközben Bordeaux vagy Biarritz felé menet, megálltak egy órászkára szétnézni, vagy egy kávézóban nézelődni.

A városra vetett pillantás az 1990-es évekből való. Nyáron hatalmas a város forgalma, a tengerpart mentén haladó műút óriási forgalmat bonyolít le, a strandolók sokszor egy szál bikiniben, szalmakalapban ácsorognak a gyalogátkelőhelyeken, hogy végre a sok autó elmenjen, és átjussanak a homokos strandra napozni, aztán fürödni. A strand lejtősen van kialakítva, a műút felé emelkedik, méteres kőfal zárja. Az apály-dagály rendje a tengerhez nem szokott látogatókat megdöbbeníti, ugyanis több méter a különbség a két állapot között. A víz fokozatosan emelkedik, illetve vonul vissza, a naponta fürdőzni jövő strandoló csak azt látja, hogy egyik nap a homokos parton gyalogol be a szélén sekély tengerbe, aztán másnap vagy harmadnap lesétál, és a víz már a strandot záró kőfalig ér, a holmiját se nagyon tudja lerakni, csak a kőkerítésre, mert odáig ér a tenger. Hogy hány méter lehet a különbség az apály mélypontja és a dagály legmagasabb pontja között? Sacc/kb. tíz méter, vagy talán annál is több ez az érték.

Madame Cazanavat Royan város kertvárosi részében lakott egy régimódi családi házban, régen megözyvegyült. Hetvenen felül volt már az életkora, elhízott csípőjével nehezen mozgott, gyér ősz haja rövidre volt vágva. Vastag lábai és a széles csípő miatt ringó volt a járása, nem is mászkált sokat, legfeljebb a közeli pékségbe, élelmiszerboltba járt. Egy lánya született, ő a városban lakott, de anyját nem látogatta sűrűn, legfeljebb az unokát, a tizenegy éves Ivryt engedte el néha a nagymamához.

Az asszony a családi ház két hátsó szobáját idegenforgalmi célokra adta ki, főként nyáron jöttek is külföldi, télen inkább belföldi vendégek, néhány napra kivették egyik vagy másik szobát jó pénzért. A vendégek nem a háztulajdonosnak, hanem az idegenforgalmi hivatalnak fizettek. Nyári vendégei legtöbbször külföldi tanárok voltak, akik a világ távoli vagy éppen közelebbi tájairól azért jöttek Franciaországba, hogy nyelvtudásukat tökéletesítsék. Vagyis francia nyelvi továbbképzésre jöttek az itteni CAREL nevű intézet nyári tanfolyamára. A CAREL a nagyszámú érdeklődőt – a résztvevőket központilag küldték Párizsból hozzájuk – nem tudta kollégiumban elhelyezni, saját szálláshelye sem volt, így magánházaknál vett ki szobákat.

Madame Cazanavat ezen a nyáron is kapott két középkorú nőt, akik két szobát foglaltak le, a hátsó fürdőszobát és konyhát használták hűtővel, villanytűzhellyel. A vendégeivel nem

kellett foglalkozni, csak reggelit adott, ami kávét és croissant-t jelentett. Nyelvi problémák sem voltak, a CAREL tanfolyamosai mind jól beszéltek franciául.

Anna és Ágnes külön időben érkeztek Royanba, Ágnes már délután 6-kor, Anna csak este 10-kor ért a házhoz. Nem ismerték egymást, a véletlen hozta őket a Madame házába. Első benyomásként mindketten az idős nő szigorú arcára és kemény, erőteljes hangjára figyeltek fel. Nem volt udvariatlan, mégis sütött belőle a ridegség, némi ellenszenv mindazokkal szemben, akik nem franciák. A bemutatkozásnál kiderült, hogy az ő keresztnéve *Germaine*, de ezt a nevet nem használja, ő *Marguerite*-nek hívhatja magát. Ezt mindenki tudomásul vette, még meg sem kérdezték tőle, vajon miért kellett ez a csere.

A két negyven év körüli magyar tanárnő hamar összeemelegedett, a háromhetes tanfolyam alatt együtt vacsoráztak, sőt együtt vásároltak az olcsóbb élelmiszerboltokban, többször is kirándultak a környék nevezetes helyeire (Bordeaux, Saintes, Cognac). A CAREL óráin amúgy nem voltak együtt, mert más-más csoportba osztották be őket. A háziasszonyuk megítélésében teljes összhang alakult ki köztük. Mindketten ellenszenvesnek találták a Germaine-ből Marguerit-té avanzsált kövér öregasszonyt. Általában csak „Kövér Margó” néven emlegették Villon (és Faludy György) után szabadon.

Másnap azért a reggeli után szóba elegyedtek a Madame-mal. Mikor megtudta, hogy honnan jöttek, rögtön mondta, hogy semmit sem tud Magyarországról, szerinté nagyon messze van Royantól, és az itteni hírekben soha nem olvasott még magyarokról szóló híreket. Viszont szinte tűzbe jött, amikor Anna megkérdezte, hogy miért változtatott keresztnévet. A válasz letaglózta mindkét magyar nőt: *„Az én szüleim német nevet adtak nekem, de én gyűlölöm a németeket. Fiatal lány voltam a háború idején, amikor a németek megszálltak bennünket. Bombáztak, a mi házunk összedőlt, bujkálnunk kellett, éhezünk, a testvérem meghalt egy sebesülés következtében. A háború végéig egy pincében bujkáltam. Hiába telt el ötven év, én még mindig gyűlölöm a németeket. Szóltam az irodában, hogy hozzám németet ne küldjenek!”*

Mindezt üvöltve harsogta, vörös lett az arca, kidagadtak az erei, hadonászott a kezeivel, s mivel Anna és Ágnes nem szóltak semmit a szónoklatra, Marguerite kitántorgott a szobából. Lelke mélyén azt várta, hogy vendégei helyeselnek, sajnálatukat fejezik ki, sőt szerette volna, ha ők is kifejezik saját gyűlöletüket a németek iránt. De ők nem gyűlöltek senkit, most inkább azt érezték, hogy akaratlanul is gerjesztettek egy indulatot, ami majd megpecsételi az ő háromhetes itt-tartózkodásukat. *„Rosszul kezdődnek a dolgok”*, gondolták mindketten, mi lesz még ebből?

Az volt a stratégia, hogy keveset lesznek itthon, Marguerite-et kerülik, ennek érdekében még a reggelijéről is lemondanak. A tanfolyam amúgy is lefoglalta egész napjukat, Anna ott volt minden előadáson, szemináriumon, végigcsinálta a nyelvhelyességi órákat, a kiadott feladatokban aktívan vett részt. Ágnes másképp használta ki az időt. A déli órákat kihagyta, csak reggel és késő délután volt bent az intézményben. Déli 11-kor hazament, lepakolt és a fürdő-, és napozócuccal lesétált a tengerpartra napozni, fürödni. A minden napos úszás a tengerben új energiákat szabadított fel benne. A tenger végtelenségének az érzete hívogatta befelé a vízbe annál is inkább, mert errefelé hajók sem jártak, a fürdőzők pedig csak a part menti száz méteren belül lubickoltak, beljebb nem merészkedtek.

Ágnes élvezte ezt a vízmagányt. Egyre beljebb és beljebb úszott, senkivel nem találkozott, egyszer látott nagyon messzire tőle egy hajót, legalább 15 km-re lehetett, egyébként semmi. A tenger húzta befelé, simogatta, átölelte, finom volt, mert csak mellen úszott, hogy a sós víz ne menjen a szájába. Egyyszer az önfeledt beúszás alkalmával megállt és megfordult a part felé. Rémület vett rajta erőt, a part már nagyon messze volt, Royan körvonalait homályba borulva látta. Néhány km-t úszhatott befelé. Nagyon megijedt, érezte, hogy felelőtlenség, amit csinál. Felpörgette a visszafelé való úszást, csak akkor nyugodott meg, mikor jól kivehetőek voltak a part menti fürdőzők.

A két magyar nő egyre kevesebbet tartózkodott Mme Cazanavat alkalmi apartmanjában. Esténként együtt mentek vásárolni, későn vacsoráztak, vagy valamelyik csoporttársukhoz mentek bulizni, majd mindennap volt valahol összejövetel, élménybeszámoló, ivászat, ahol összejöttek az azonos nemzetbeliek, vagy egy-egy csoport tagjai nemzettől függetlenül. Anna többször is kimentette magukat azzal, hogy ők nem tudnak bulit rendezni, mivel „Kövér Margó” házínénijük rossz néven venné a sok idegent, zavarná a hangoskodás, a sok idegen beszéd, miegymás. A többiek nem véleményezték az esetet, örültek, hogy nekik kellemesebb modorú háziak jutottak.

Egyik reggel Marguerite „anyó” megállította a tanfolyamra siető Annát és Ágnest. Ugyan jöjjenek már át hozzá este kicsit beszélgetni, ő maga szívesen mesélne háborús emlékeiről, a város múltjáról, jelenéről, biztatta a két nőt, ők is meséljenek az országról, ahonnan jöttek. Anna volt a flottabb franciából, de még ő sem tudta, hogyan kellene a dolgot elhárítani. A napi programtól tette függővé, majd megköszönte a meghívást.

Kedvük egyáltalán nem volt ehhez, aznap későn mentek haza, Anna átment az asszonyhoz, arra hivatkozott, hogy túl fáradtak, késő van, most aludnának inkább, a beszélgetést halasszák máskorra. Aztán meg is feledkeztek az ígéetről, ami még lógott a levegőben. El voltak foglalva a tanfolyami kötelezettségeikkel, a csoportkirándulásokkal, Rochfort-ban, La Rochellben jártak, osztrigatenyészetet látogattak, kóstoltak finom borokat, pezsgőt, több fajta konyakot. Szorgalmi feladatot is kaptak, kétperces kisfilmet kellett készíteni választott témában, de kikötés, hogy Royan városáról szóljon valamiképp.

Hamar eltelt a három hét, a Marguerite által javasolt beszélgetésre nem került sor. Utolsó este Anna és Ágnes meglátogatták házínénijüket, és átadták neki azt a kis apróságot, amit ajándékképpen kellett hozni mindenkinek, és a házigazdájának átadni. Anna egy magyaros kiskorsót, Ágnes egy kalocsai hímzést hozott. Még egy „köszönöm” sem hangzott el az ajándékok átadásakor, a szigorú arc elégedetlenséget és értetlenséget fejezett ki, vajon miért nem szeretik őt ezek a magyar nők? Miért nem kíváncsiak a történeteire, a társaságára? „Kövér Margó” nem vette kezébe a neki hozott ajándékokat, azok az asztalon maradtak, nem kínálta vendégeit sem hellyel, sem itallal, hanem kioktatási, vagy megszegyenítési céllal rátámadt vendégeire: *„Utánanéztam, maguk a II. világháborúban a németek oldalán álltak, sőt egy alakulat harcolt is az oroszok ellen német fennhatóság alatt. Az ilyenektől nem sok jót lehet várni, évtizedek óta meg a kommunista blokkban vannak. Nem is tudom, miért jönnek ide hozzánk? A maguk tanítását, ellátását is a francia állam fizeti, nekünk mi hasznunk van ebből? Nem kell az ajándékuk sem, és ha jövőre is jönnek, nem fognak nálam lakni. Inkább kérek majd spanyolokat, vagy svédeket, esetleg kanadai franciákat. Á Dieux!”*

Anna és Ágnes dermedten hallgatta a lesújtó szónoklatot, válaszolni sem tudtak, mert Marguerite tüntetőleg kiment a szobából, azt jelezve, részéről befejezte a beszélgetést. Az ajándékokat azért otthagyták, talán az unokájának tetszeni fog, és nem kerül a szemétkébe. Hát, nemcsak a kezdés volt rossz, a befejezés még rátett egy lapáttal. Már csak ezt az utolsó éjszakát kell kibírni, reggel indulnak hazafelé, azért tesznek még egy-két kanyart, Párizs felé kiszállnak Angouleme-ben várost nézni, esetleg Poitier-t is megnézik, de este 11-ig meg kell érkezni Párizsba, ismerősök várják őket, még van három nap, amit ott tölthetnek.

Mme Cazanavat, született Germaine Duchesne, más néven „Kövér Margó” így látta a világot az 1990-es években, és ez valószínűleg később sem változott. Ágnes felvetette, hogy otthonról írhatnának neki egy levelet, amelyben elmesélik Magyarország szerencsétlen szerepét mindkét háborúban, aminek még mindig a levét issza a megcsonkított ország. Anna szerint azonban felesleges lenne, az asszony akkor sem értené meg, és csak fújná a maga igaznak vélt szövegét. Maradtak ennyiben. Mme Cazanavat-ról azóta se hallottak, ha él még, nagyjából 105 éves mostanság. „Heureuse anniversaire, Madame!”

SZERELEM...

KULCSÁR TIBOR

Pogány imádság

Te, aki nekem istenem voltál
s vagy minden életnek és halálnak,
akiért tengernagy szerelmem
vért tajtékzó egekig lázad,
te, ki újra felolvasztottad,
jéghegygé dermedt szívem-lelkem,
s csordulásig megtöltötted
tűzhányók lángja forróságú
szerelmemmel
te, kit már akkor álmodtalak,
mikor a világon se voltam,
még akkor, víz, só, szén, vas,
szervetlen anyag koromban,
te, akihez már ősidőktől
szüntelenül hoztak a percek,
s minden futó kalandban, szerelemben
szívem már téged vágyott, sejtett,
te, aki engem, hitetlent
megáldottál új, buzgó hittel,
s új imádságra tanítottál
te, aki nekem a minden
voltál, s ha lehet, ennél is több,
voltál a világ, az élet,
és mégis, mégis: a szerelmed
néhány perc alatt semmivé lett,
mondd, miért, miért vakított el
lényed tiszta fényű varázsa,
miért ítéltetek miattad
örök égésre, kárhozásra?
Nem áltatnak már csalfa remények,
miért is, miért is kérdem,
hiszen hűnek lenni manapság
tudom én, sokaknak nem érdem,
mondhatnám: elvakított a város,
csalóka a fény, a csábos pompa,
szárnyára vette a könnyűeket
felkapó szél viharos sodra,
mondhatnám: álarc volt angyalarcod,
lerántotta azt a hiúságod,
mondhatnám rólad: könnyelmű volt,
mint a többi, és nagyra vágyott,
mondhatnám, hogy hazudtál mindent:
ölelést, csókot és szerelmet,

mondhatnám: sohase szerettedél,
csak önző magadat szeretted:
tudom: szerettedél, s tán szeretsz is,
semmivel sem vádollak téged,
nem vádolom, én nem vádolom,
csak gyenge kicsinyhitűséged,
vádolhatnálak tenger bűnnel,
ezer vétséggel, szörnyű váddal:
miattad zuhan mélységekbe
az egeket szántó madárdal,
éjjel miattad hal meg a fény,
miattad hullik le a csillag,
temiattad ártatlan őzek,
jámbor szarvasok bögnék-rínak,
vádolhatnálak: mennyi újnak,
születőnek gyilkosa lettél,
miattad hullott le a lomb is,
miattad lett ily kegyetlen tél,
vádolhatnálak: gyilkosa vagy
az új, meg sem született tavasznak,
miattad zordon fagy lett minden,
források, kutak kiapadtak,
kegyetlenséged koporsó lett,
minden fakadó, bomló rügynek
s varázssal vert bűvös körödből
többé semmi sem menekülhet,
vádolhatnálak kemény szóval,
átkozhatnálak, s mégse, mégse,
tenger bánatom, nagy szerelmem
rajtad kívül nincs ki megértse;
minden bűnöd erénnyé szépül,
széppé szelídül minden vétked,
fenséges voltod magasztalja,
téged dicsőít minden ének,
folyók síró-morajló habja
irgalmadért könnyörög váltig,
vihardúlta, kopár karjukat
az égig emelik a fák is,
felhőkből könnyeket fakasztó
sóhaja kél a szomjas rügynek,
a kis füvek, gombák, növények
mind szerelmedért könnyörögnek,

érted öltöztek csak fehérbe
 a hegyek, völgyek, dombok, hantok,
 békítenének turbékolva
 válladra szállt fehér galambok,
 minden hatalmak térdre hullnak
 teelőtted, úgy vezekelnek,
 szerelmedért fohászkoznak,
 mert te vagy a vég, s te vagy a kezdet;
 s én is, ha kegyetlenül is elvetsz,
 eltaszítasz magadtól százszor,
 vagyok lépteid futó nyáját
 féltve-zokogva őrző pásztor,
 szerelmeddel megáldott-megvert
 rabod vagyok már mindhalálig,
 tengernyi vádam, minden átkom
 téged áldó zsoltárrá válik,
 téged dicsőítő fohász lesz;
 csak áldani, áldani tudlak,
 vádjaim megvert kutyaként
 nyüsztve lábad elé borulnak,
 átkaim tüzes özönje
 visszazuhan mind-mind magamra,
 szívem egekbe zendülő tornyok
 sírva zendülő vészharangja,
 nem vagyok más, mint szerelmedbe
 örökre száműzött eretnek,
 minden vétségem, minden bűnöm,
 csupán annyi, hogy szeretlek,
 vagyok csillagfényű szemednek
 varázsával megvert-megrontott,
 magas szerelmed sziklájáról
 rideg vermedbe vetett foglyod,
 de te sem vagy más, te sem vagy más,
 mint e szerelem örök rabja,
 magad ítélted velem együtt
 örök égésre, kárhozatra;
 s hiába futnál száz kalandba,
 keresve új szerelmet, mámort,
 túsarkú, könnyű kis cipőddel
 a táncot is szívemen járod,
 attól patakszik, hull a vérem,
 véle pirosítod az ajkad,
 szerelmes, selymes, szivárványszín
 szálaiból szőtt a ruha rajtad,
 s akárhová is kerülnél,
 hozzám hoz vissza minden utad,

önlelked riasztó börtönéből
 többé soha nem szabadulhatsz,
 rabja vagy, mint a tiszta kékség
 örökre rabja lesz az égnek,
 úgy fogva tart, mint ezer gyökér,
 az orkántépte jegenyéket,
 s hiába, bárhogy védekeznél
 kegyetlen daccal, nagy haraggal,
 már soha többé nem mehetsz el,
 minden hozzám köt, itt marasztal,
 hiába zár kegyetlenséged
 börtönének ezer lakatja,
 rabod vagyok én, de úgy,
 mint a part a folyónak rabja,
 hogy te is rab vagy, rab vagy százszor,
 mint folyónak rabja a medre,
 mert folyó élteti a partot,
 s nélküle medre sem lehetne,
 rab vagy, rab, kegyetlenséged rabja
 rabja az átkos, szörnyű bűnnek,
 s varázssal vert bűnös körödből
 már önmagad sem menekülhetsz,
 csak úgy, csak úgy, mint a dermedt rög,
 s rajta jeges kérge a fagynak,
 a tavaszt zengő napsugártól
 csak egymásba, eggyé olvadhat:
 magad is csak így válthatod meg
 s így szabadíthatsz meg engem,
 vétket, vizályt, bűnt elfelejtő
 emberi, tiszta szerelemmel,
 s mégsem teszed, inkább rab maradsz
 magad, mint hogy megváltóm lennél,
 életet adó tavasz helyett
 maradsz irgalmatlan, jeges tél,
 hiába téged dicsér minden
 teérted szólal minden ének,
 szerelmednél erősebb konok
 kegyetlenséged, büszkeséged,
 s én mégis, mégis téged áldlak,
 érted kiáltok, hívlak, várlak,
 téged, ki nekem istene voltál
 s vagy minden életnek és halálnak.

Forrás: Kulcsár Tibor: *Pogány imádság*,
 Szépirodalmi Könyv, Budapest, 1965.
 A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának
 engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

SZEPESI JOLKA

Az étel maradéka

Először lassabban lépdelek, majd a látómezőben
fehér hiányok gyűlnek,
megszűnik a folytonosság,
újra kell nézni mindent,
megkapaszkodni, ha sodornak a vissza nem térő
kétségek.
aztán újragondolni, megszámolni megvan-e még
az előző pillanat
hiába sietnek körülöttem,
tudom ,ilyenkor célravezetőbb csöndben maradni
és ráérezni mikor kell előhúzni a kiváltságokat,
de csak módjával, mert szükségét magam is elhiszem
és akkor a lélek csak szárad tovább,
míg eltűnik, akkor a test is követi és
maga után hagyja a tányéron az ebéd maradékát.

Fotó: FÜZY-MOLNÁR ZOLTÁN

HALÁSZ ERZSÉBET

Érettségi találkozó

Három egykori barátnő félrehúzódik a többiektől. Nincs feszengés, fellengzős „ki mire vitte”, hanem kiborítják egymás előtt a tarisznyát, minden édes és keserű bugyrot.

KATI:

Jól tudjátok, a fél életemet pszichiátrián töltöttem, hisz benneteket hív fel, hogy „már megint, depresszió-ügyben...” Gyengéd szavakkal biztat: „Szedd már össze magad, elegendem van a pipogyaságodból, hogy nem egy nővel élek, hanem egy részeges disznóval.” Elejében még visszaüvöltöttem: „Ó, hát miért nem fogadtad vissza azt a tökéletest, aki gyereket szült neked, csak nem tudni, hogy kitől.” (A volt nej eljárogatott egy másik férfi ágyába is, de a gyereket a „törvényesbe” szülte. A bíróság megítélte a tartásdíjat. Én felfoghatnám a csepp agyammal, hogy neki hajtania kell, nem ér rá csip-csup házimunkákra. Gondoskodnia kell a gyerekekről.

– És az én gyereke? – üvöltöttem magamon kívül. Én lecseréltem a francia szótárt háztartási tanácsadóra, hangversenyjegyet nem láttam azóta...– és arra vágytam én, hogy biztosítási ügynök legyek, meg házi-tündér?

Ezen a ponton bevágja rám az ajtót és elrohan. Esetleg a lépcsőházból visszaordít, hogy megmondta már, belátható ideig ne zaklassam a saját gyerekkel. Ilyenkor megyek a pálinkáért. Aztán jön az önutálat –, és kezdődik minden előlről.

EDIT:

Én otthagytam a szerelmemet, mert ő nem akart gyereket. A gimnázium után felsőfokú technikumot végeztem, egy szállítási vállalatnál voltam vezető beosztásban. Minden korombelinek volt már gyereke körülöttem, de az én szerelmem hallani sem akart gyerekekről. Jól menő ügyvéd volt, élvezte a szabad életet.

Sarkon-fordultam, és gyorsan férjhez mentem egy kollégámhoz. Jól megvoltunk, mint annyian mások. Az anyám azt mondta, ha keseregtem neki a szürkeség miatt, hogy egyrészt az élet nem habos torta, másrészt mit akarok: férjem, gyerekeim, lakásom van. „Mi bajod?”

Akkoriban már én is föl-föltettem magamnak ezt a kérdést. Ami nagyon fájt, hogy a fiam az apjához húzott jobban, de hozzá se nagyon. Inkább magában üldögélt. Játsszani se szeretett, csak egyedül. Tanulni csak annyit, amennyit muszáj volt, de azt nógatás nélkül. Érettségi után megnősült, hamarosan gyerek is lett. Szomorúan láttam, hogy vitte a mintát. Színtelen az életük, akárcsak a miénk volt.

Ugye nem volt nagy erőfeszítés rájönni, hogy hol rontottam el. Beraktam pár holmit a táskámba, írtam egy levelet a férjemnek, hogy el akarok válni, kérem, ne keressen.

Ahogy kiléptem az utcára, máris sebesebben vert a szívem, valami életkedv-szerűség kezdett derengeni a napsütésben. Most azonnal megkeresem a szerelmemet! Aztán... a fal adta a másikat. Merthogy megnősült, gyerekei voltak. Szép szabályos házasság egy „önmegvalósító” nővel, akinek nemzetközi kongresszusok színezték az életét. A házvezetőnő elegendő pénzt kapott, hogy a gyerekek ne sokat zavarogjanak. Az én életem nagy szerelme minderre csak a vállát vonogatta. Most nekiugrok, gondoltam, és addig rázom..., de nem, mert engem kezdett sebesen rázni a hideg a felismeréstől, hogy mint egy Ibsen-drámában (... „megölted bennem a szerelmet”) – ez nálunk kölcsönös.

Aztán becsöngettem a húgomhoz. Azóta együtt élünk. Bár túlzás azt mondani, hogy élünk. Nem rúgjuk ki a ház oldalát a jókedvtől.

ANNA:

Miért nem vettek fel az egyetemre? Mert olyan ostoba voltam, hogy a „Mit olvasott utoljára” kérdésre őszintén válaszoltam (de hisz Justitia szolgálatára készültem!), az Oldás és kötés-t Lengyel Józseftől. Egyszerre felélénkültek a kókadt, unott arcok a felvételi bizottságban. „Miért? Mit? Hogy... és még?” Záporoztak a kérdések. – „Van abban más is” – cseng a fülembe még most is. Úgy összezavartak, hogy már a saját nevemet se tudtam volna megmondani. Aztán jött az ítélet: „Fellebbezésnek helye nincs!” – így felkiáltójellel. Írtam hozzá még párat, aztán darabokra téptem, vigye a Duna! Úgy éreztem, viszi mindenemet.

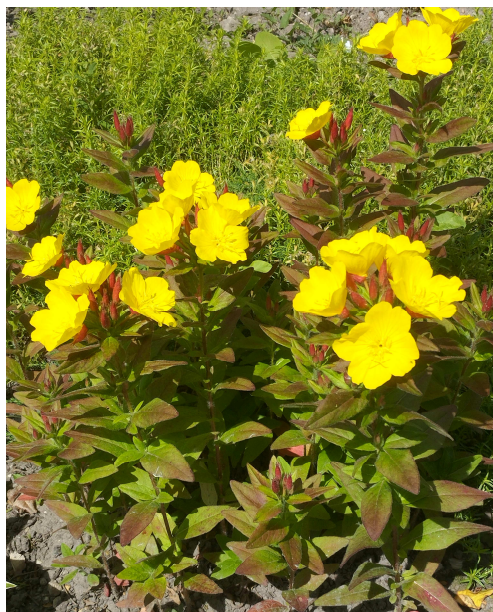
A következő évben a népművelő-könyvtáros felvételin éreztem, hogy „itt vagyok honn, itt az én világom” – Petőfivel szólva. Világmegváltó sugaracska ugrált előttem. Munkahelyi főnököm azonban hamar véget vetett majális-hangulatomnak. Olyasmire kért, amire csak egy ordító NEM! lehetett a válaszom. (Megfigyelnem kellett volna valakit, akit ugyan megvettem, de a kérés akkor is felháborító volt).

Gyors munkahelyváltás. „Ó, áldott fizikai munka” – mondja Örkény István a *Glóriában*. Könyveket cipeltem át egy udvari pavilonból nagy asztalokra az ebédlőbe, hogy tudjanak válogatni a gyógyszergyáriak (és olyanokat kérdezgetni, amitől az ájulás környékezett). Ám hamarosan tapasztaltam, hogy a könyvszeretők *emberi* lények. Észrevették és lefűjták az önpusztítást. Egy férfi állt meg a pavilon előtt egy targoncával és mondta, én csak a kínálatot állítsam össze, ő majd rakodik.

Ugye mondani sem kell, hogy én ezeknek az embereknek a pokol fenekéről is felhoztam volna az arra érdemes és kívánt, vagy csak meglepetésként eléjük tett könyvet. Antikvárokat, piacokat jártam, cserélgettem. Olyan pezsgő szellemi élet sikeredett, hogy a főiskola tananyaga kisiskolásnak tűnt. A majdnem ájulást okozó kérdések orvoslására pedig kaptam kulcsot a hatalmas könyvtárhoz, hogy bármikor bemehessek.

A könyvek örök barátaim.

Csödtömeg-együttes? Dehogy! Fésületlenül elmondhatják egymásnak a kudarcok sorozatait is. Kinyílt egy-egy zsilip, újra egymásra találtak. Ha nagy baj esik: három felé oszlik. A nagy öröm pedig háromszorosára nő!

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

KOZÁK MARI

Csöppnyi emberség – Hitvallásom

Az idő most megállt
a csend lett az úr
lassan földre hullt kezemből
az a valaha pillanat
mely elhitette vélem
nem kell más – csupán egy csöppnyi
abból mit emberségnek hiszünk.

...hisz lehetek hulló levél
s takarom föld porát
fáradt lépés mely várja
mellé lép párja – vezeti
megszépült világon át
vagy egy érintés
a szürke - torz napok után
fehér papíron szavakat becéző
édes gondolat
lehetek nyitva hagyott ajtó
melyen belép a pillanat
tört ablaküveg mégis átlát rajta
ki másokért akar lenni
küszöb mit sáros láb tapos
és visszafordul – majd tisztára mos.

Az idő most megállt
a csend lett az úr
lassan földre hullt kezemből
az a valaha pillanat
mely elhitette vélem
nem kell más – csupán egy csöppnyi
abból mit emberségnek hiszünk.

...hiszem – tudom adni
mit ember társának adhat
legyőzhetem a nincs fájó
gyűlöletet szító haragját
egyetlen mosollyal
tenyérbe rejtem a holnapot
hozó szavak varázsát
ölelő karom tárom gyermek felé
s kék madarat ölembe rejtek
hogyan együtt röptessük az ég felé
hiszem ennyi épp elég.

Az idő most megállt
a csend lett az úr
lassan földre hullt kezemből
az a valaha pillanat
mely elhitette vélem
nem kell más – csupán egy csöppnyi
abból mit emberségnek hiszünk.

...a holnap szépsége zsebemben
a mindenség bennem ragyog
és én átadom – neked – nektek
mert nekem ez adatott
csöppnyi emberséget szétosztani
a fájjal tele világba
bimbót bontani majd virággá válva
a holnap szépségét takarni
zöldellő füre és fára.

HABOS LÁSZLÓ

Mérleg-csendben

Jövőm metamorf múltamon mereng.
Történetem vidám-bús képeiről
lekoptak a szivárványszínek.
Együtt lépkedtünk tegnapok karcain,
ott hagyva fehér homokban fekete lábnyomot,
rögös anyaföldbe szórt parányi magot.
Béklyók nélkül, hűvös mérleg-csendben,
sápadt csillagfénybe rejtem sóhajom.
Ő kósza fényvonalakból rajzol utat,
Életvirágnak magasztos szirmait.
Én észrevétlen elveszek,
mialatt felerősödnek egy magzat szívhangjai.

Lassan haladt a sor...

Eltakart ablakú busszal érkeztem.
Kéretlenül ömlött napmelege,
árnyas strandra vágytam,
hideg sört kortyolva, nézve Badacsonyt.

Lassan haladt a sor.
Sóhaj szállt, s fáradt hangú dünnyögés.
Homlokom töröltem zsebkendővel,
smirgli tekintetek keresztútjében
különccé emelt a kockás vászondarab.

Lassan haladt a sor.
Az elvesztett időt senki sem kereste.
Lankadt a hajnalban felvett szűrős tekintet,
tányérsapka fedett régen kisiklott sorsot,
s karcolt torkot minden lenyelt nyál.

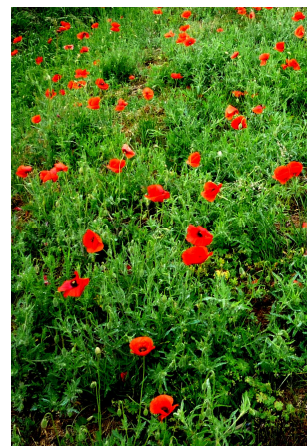
Lassan haladt a sor.
Türelem darabok fröccsentek rideg falra.
Idegenekből ismerősök váltak.
Nem olvasták ők a szentté sarjadt Pál
Korinthusiakhoz írt őszinte himnuszát.

Elfogyott előlem a sor.
Méricskélő, huncut tekintet várt a pultnál,
számozott zsákba került tiszta múltam,
vállamon éreztem sors kezét,
s magamra öltöttem egy túlméretes rabruhát.

SZEDŐ TIBOR

Fényvirág

Anyá, aki ölelésből
varrt utat az ismeretlen
labirintusába.
Mosolyt hintett a
bútól legörbült számra.
Kar sátrával óvott
a gúnyolódó világ elől.
Lelke rongyával törölte
meg kisírt szemem.
Elvágta a gyerekkor
köldökzsinórját,
bátorságot rejtett
az élet tarisznyájába.
Ez mind te voltál,
vagy, és leszel, drága
Anyám! Nem kopsz
ki a szívemből soha.
Most épül még a
jövő grádicsa fejemben.
Fényvirág iránytűje
minden szavad.
Budapest, 2025. május 3.

PÁNTI IRÉN

A világtalan király története II. Béla

Ez a történet II. Béláról, egy olyan királyról szól, akit hét éves korában megvakítottak azért, hogy ne uralkodhasson. Gyermekként áldozata lett nagybátyja Könyves Kálmán király, és apja Álmos herceg testvérháborújának. Végül mégis királlyá koronázták és szerb felesége Ilona és sógora Belus segítségével olyan hatalomra tett szert, mellyel kevés látó király rendelkezett Európában.

A 11. és 12. században az a közfelfogás volt érvényben, hogy vak ember nem ülhet a trónon. Ezért vakítottatta meg Szent István királyunk unokatestvérét Vazult, hogy ezzel uralkodásra alkalmatlanná tegye. Amikor Szent István király fia Imre herceg egy vadkan vadászaton halálos sebet kapott 1031-ben az idős, beteg királynak utódról kellett gondoskodnia. Olyan utódot keresett, aki egyház és állam szervező munkáját tovább folytatja. Erre a feladatra nővére fiát Orseoló Pétert alkalmasabbnak találta. Mint Vazult és őt ilyen módon távolította el a trón közeléből.

Árpád fejedelem utódai ugyanis a nomád öröklési rend, a szeniorátus szabályai szerint örökölték a hatalmat mely azt jelentette, hogy nemzetség legidősebb férfi tagját emelték a fejedelmi trónra. Így lett fejedelem 972.-ben Árpád dédunokája Géza is.

Géza fejedelem fegyverrel megtörte a törzsfők hatalmát, házasságával, és azzal, hogy fia részére megkérte Gizella bajor hercegnő kezét hatalmát megszilárdította. Ő már azt akarta, hogy a trónon fia kövesse, ezért új öröklési rendet vezetett be a primogeniturát, mely szerint az elsőszülött fiú követi apját a trónon. Így került trónra fia Vajk, a későbbi Szent István, miután nagybátyját, Koppányt, a szeniorátus szerinti örökös idegen lovagok segítségével legyőzte. Ezt követően az öröklésben az elsőszülöttség joga érvényesült, de ha a királynak nem született fiú-utóda bonyolódott a helyzet.

I. Szent László királyunknak nem született törvényes fiúgyereke, ezért bátyja I. Géza fiai Kálmán és Álmos közül kellett utódot választania. Kálmánt papnak szánta, ezért kezdetben Álmost tekintették utódjának Kálmán azonban nem akart egyházi méltóságot, ezért a felszentelés elől Lengyelországba szökött. Szent László élete vége felé közeledve hazahívta Kálmánt és ő követte a trónon. Kálmán, akit Könyves Kálmánként is tiszteltek Európa egyik legműveltebb uralkodója volt, méltó utódja nagybátyának, Uralkodása alatt Magyarország Közép Európa vezető hatalma lett. Az öccse Álmos herceg azonban az életét nagyon megkeserítette. Nem akart beletörődni abba, hogy nem ő lett a király. Állandóan összeesküvést szított ellene, ehhez még idegen hatalmak segítségét is igénybe vette. Kálmán király többször is megbocsátott felelőtlen öccsének, de hiába akarta kárpótolni címekkel, ranggal és vagyonnal ő a trónt akarta. Végül megalékelte az örökös viszályt, és amikor neki is megszületett fia István, számára békésebb uralkodást akart biztosítani. Ekkor folyamodott az ősi módszerhez, Álmost és fiát, Bélát elfogatta és mindkettőt megvakíttatta, Álmos és fia a dömösi prépostságban talált menedéket. Álmos még vakon sem adta fel a harcot, akkor is összeesküvést szervezett, mikor már Kálmán fia II. István ült a trónon. A bizánci császártól kért segítséget, ezért titokban elhagyta az országot. Ott is halt meg, nem tért soha vissza.

Fia Béla rejtélyes körülmények között a pécsváradi bencés apátságba került. Itt szerezte meg azokat az ismereteket, melyek később az uralkodásban hasznára voltak.

Könyves Kálmán halála után fia II. István már humánusabb politikát folytatott. Amikor tudomására jutott, hogy a halottnak hitt unokaöccse Béla Pécsváradon él, az udvarába

hozatta, és előkelő feleséget keresett számára. A raskai szerb fejedelem Uros lányát Ilonát vette feleségül. Mivel II. Istvánnak nem született gyermeke, élete vége felé Bélát nevezte meg utódjának. 1131-ben az alig 31 éves II. István váratlanul vérhasban elhunyt, és az ország uralkodó nélkül maradt. Bélát királlyá koronázták, azonban más igénylő is jelentkezett a trónra.

Könyves Kálmán élete vége felé feleségül vette a kijevi orosz nagyfejedelem lányát Eufémiát. Később mivel a már terhes feleségét házasságtörésen tetten érte, elűzte az országból, és születendő gyermekét nem ismerte el, fattyúnak tekintette. II. István halála után Eufémia fia Borisz bejelentette, trónigényét, azt állítva, hogy ő Kálmán király természetes fia. Az ország nemessége azonban Béla mellé állt, de Borisz sokáig nem adta fel trónigényét, többször is próbálta fegyverrel megszerezni a hatalmat, de mindig vereséget szenvedett.

II. Béla uralkodása kezdetén felesége ösztönzésére, Aradra országgyűlést hívott össze, és megbosszulta, az apját és őt ért sérelmeket, kivégeztette azokat a Kálmán párti híveket, akik a megvakíttatását támogatták. Ezt követően más retorziót nem alkalmazott, békés időszak vette kezdetét a birodalomban.

Bélának 6 gyermeke született: Álmos kisgyermek korban meghalt, 3 fia Géza, László és István, két lánya Zsófia és Gertrud érte meg a felnőttkort. 11 évig uralkodott. Egyedül azonban képtelen lett volna ellátni uralkodói feladatait, de a mindennapi életben is állandó segítségre szorult. Erős akarat volt benne, de testi fogyatkozása rányomta bélyegét egész életére.

Energikus felesége Ilona, sógora Belus továbbá tanácsadói támogatása nélkül nem tudta volna irányítani az országot. A bel-, és a külpolitikájában mindent megtett, hogy hatalma sértetlen maradjon. Igyekezett jó kapcsolatot ápolni a pápával. Az egész főpapságot sikerült maga mellé állítania az egyházat adományokkal támogatta, ő építette újjá a pannonthalmi apátságot is. Miután az országban megalapozta a békét külföldön folytatta hódító politikáját, melynek középpontjában a Balkán állott. Meghódította Közép-Dalmáciát, és Boszniát.

II. Béla bebizonyította, hogy vakon is lehet nagy dolgokat véghezvinni, ha ebben hűséges és odaadó társak támogatják. Az, hogy életét vakon kell élnie nagyon lehangolta, depresszióssá tette, ami alkohol függőséget alakított ki nála. A pillanatnyi kábulat, a jókedv, amit az ital okozott úgy hitte feloldja szorongását, de ez csak rövid ideig sikerülhetett, ehhez mind több alkoholra volt szüksége. Többféle betegsége volt, emellett az alkohol tovább gyengítette szervezetének ellenálló képességét, nem tudni milyen betegségben hunyt el. Születési dátumát pontosan nem ismerjük, kb. 31 éves lehetett mikor eltávozott 1141. február 13-án. A székesfehérvári bazilikába, apja mellé helyezték örök nyugalomra. Vak Béla az Árpádok később uralkodó ágának őse lett, a később uralkodó királyaink az ő leszármazói voltak.

Felhasznált irodalom:

Makk Ferenc *Megjegyzések II. Béla uralkodásáról* című tanulmánya

Fotó: **DARVAS JUDIT**

MESE, MESE...

KŐ-SZABÓ IMRE

Éber Szarka és a szemafor

A pályaudvar hét vágánya eléggé hosszan nyúlt el a város szélén. Ahol a váltók voltak, ott volt egy kis bódé, ebben ücsörgött éjjel-nappal, felváltva egy kékruhás vasutas, piros zászlóval. Neki az volt a dolga, hogyha jött egy vonat, akkor a forgalmi irodából ide telefonáltak és megmondták, melyik vágányra jön. A vasutas, pedig különböző karok le és felhúzásával állította a váltókat, meg a jelzőt, hogy szabad a vonatnak bejönni, vagy éppen ott, várakozni kell, kint a jelzőnél.

Ettől a kis bódétól úgy ötszáz méterre, a jelző közelében lakott egy magas fa tetején az Éber Szarka. Nem volt már mai gyerek, jó pár telet megért a környéken, de leginkább itt a vasút mellett szeretett lakni. Mivel őt egy eléggé éber és kíváncsi madárnak tartották, persze erre felé sok minden történt és így volt is miről beszélni. Jöttek, mentek a vonatok. Volt köztük hosszú, sok kocsiból álló tehervonat, de napjában kétszer, egy-egy gyorsvonat is elvágta itt. Ez az IC-nek becézett, villanymozdonnyal húzott szerelvény, sokszor, szélsőséggel száguldott el a fészek alatt. Éber Szarka ilyenkor még a kocsikat sem tudta megszámolni, csak a nagy suhanást érezte, meg azt tanulta meg, az évek során, ha a karos jelző felfelé áll, az szabad! Ha vízszintesen, akkor a vonatnak, ott meg kell állnia. Ennek ugyan most nem tartott nagy jelentőséget, azt hitte, csak a bódés vasutas jókedvén múlik, hogy felállítja, vagy úgy hagyja.

Napjában többször elhagyta fészket, élelem után kutatva. Nem volt válogatós, mert megevett ő mindenféle magot, rovar, sokszor még az elhullott madarak maradványát is megkóstolta. Úgy gondolta, ettől olyan csillogó a tolla, szerette ruházatát, amely feketéből és fehérből állt. A szárny végei voltak fehérek, meg a nyakát fogta körül egy fehér gallér. Szóval ez olyan elő kellő viselet volt, nem is titkolta, hogy tetszeleg benne, mert amerre repült csörögve beszélt erről is, meg mindenféléről, amit csak látott. Sokfelé a népek örömhözónak, jó hírek futárának mondják. Azonban van, ahol ennek az ellenkezőjét állítják róla, a sötét erők boszorkány madarának tartják. Azért mondják azt, mert fekete-fehér tollazatát tekintve, nem öltött teljes gyászt Krisztus halálakor. A kétféle vélemény nem érdekelte, de azt sem tagadta, hogy ő a tolvajlás szimbóluma, egy biztos, a fényes tárgyak izgalomba hozzák, és ha egy módja van, akkor azt megszerzi.

Egyik nap, élelemszerző körútjából tért hazafelé, elrepült a vasúti őrbódé felett. Látta, hogy az éppen szolgálatot teljesítő vasutas, egy nagy kalitkába tett papagályát etette. Gondolta is, milyen jól megy a dolga ennek a madárnak, neki csak úgy odaszórják a magokat, és kedvére lakmározhat. De aztán tovább repült és éppen lassított, hogy a fészekre leereszkedjen, mikor a sínek között valami fényes, csillogó tárgyat pillantott meg. – Ezt megnézem! – mondta hirtelen és le is ereszkedett. Csőrébe fogta, de nagyon nehéz volt, leejtette, akkor meg éles, csörömpölő hangot adott. Nagyon kemény volt. Nézegetett jobbra is meg balra, a meglepetéstől, tekergette a nyakát, aztán hirtelen megpillantotta, hogy ez a csillogó darab, az egyik vasúti sínből hiányzik. Sok mindent látott ő már, meg hallott is, azt is többek között, hogyha hiányzik a sínből egy darab, kisiklik a vonat! Éber Szarka megijedt, izgalom fogta el, tenni kell valamit. Az egy biztos, mert ezt már tapasztalta, hogy annak a jelzőnek így vízszintesen kell maradnia, mert akkor a vonat ott meg fog állni. Felreppent, éles hangon csörgött, mondta a magáét, de nem változott semmi. Hirtelen oda repült a bódéhoz,

ott elkezdett kiabálni, de a vasutas nem tudta mire vélni a szarka nyugtalanságát. Legyintett a kezével, még fel is kiáltott: – Hess! Hess! – és a bódé felé fordult.

Éber Szarka érezte, itt most minden tudására szüksége lesz, kibeszélő készségét elővette, mondta a körülötte elrepülő madaraknak, de ügyet sem vetettek rá. Már vagy az ötödik kört írta le a bódé, a jelző és a fészek körül, folyton csörögve, kiabálva a veszélyről, amikor egy Öreg Varjú szólította meg:

– Mit beszélsz te itt, össze-vissza?

Éber Szarka még levegőt sem vett, úgy mondta el a bajt.

– Szólni kell a vasutasnak, állítsa meg a vonatot!

A varjú nyugodt maradt, annyit mondott, nem tud emberi nyelven, nem tud beszélni a vasutassal. Éber Szarkának eszébe jutott, hogy ott a bódénál van egy papagáj, az tud emberiül beszélni, annak kell megmondani, az majd szól a vasutasnak.

Ebben a bajban az volt a szerencse, hogy a varjú öreg volt, tapasztaltabb, járt már Ázsiában és ott megtanulta a papagáj nyelvet. Az Éber Szarka és az Öreg Varjú gyorsan szárnyra kélt és a vasutas bódéhez repültek. Röptükben azonban látták, hogy a jelzőt már felállították, tehát a vonatnak szabad bejárást adtak. A bódé tetején landoltak, a papagáj meg is ijedt egy kicsit, de amint az Öreg Varjú tolmácsolta a helyzetet, felborzolta színes tollazatát és ráförmedt a vasutasra:

– Azonnal állítsd a jelzőt tilosra, mert eltört a sín! A vasutas tágra nyitotta szemét, nem szólt egy szót sem, egy kart lehúzva, engedelmeskedett.

Éber Szarka és az Öreg Varjú már a levegőben repülve látták, hogy a jelző tényleg tilosat jelez és a gyorsvonat ott áll előtte. Mind a ketten megnyugodtak, Éber Szarka azért, mert érezte, nem volt hiábavaló a rovasára felhozott mindenkori kíváncsiság. Ez mentette meg a vonatot a kisiklástól. Az Öreg Varjú, pedig azért érzett megelégedést, mert segítségét nyugtázta így: – Mindig jó, az öreg a háznál!

BÁRDOS LÁSZLÓ

Az ablak*

CHARLES:

(Kiabál)

Megértetted? Megértetted és ne majszold a szőnyegen a virágokat, mert mindjárt becsavarlak a szőnyegbe, érted, Karlos? és kihajítalak az udvarra!

(Felpaprikázva)

Uuuuuuuuhhh!

LULU: hagyd már abba Charles! ébredj fel, még mindig a hajnali rossz álmodban érzed magad! Ébredj! Nézz rám, itt vagyok, itt vagyok melletted... Karlos egy kicsit rossz bőrben

* Részlet Bárdos László: *Enigma-változatok* című, közeljövőben megjelenő kötetéből.

van, de mindjárt elkotródik, te meg úgy viselkedsz, mintha összedőlne a világ, mert ma reggel megzavartak a kis szokásaidban.

CHARLES: A mai reggel az én utolsó reggelem és minden egyes nap az utolsó napunk, nem bírok várni, nem, nem bírok várni, mert nincs előttem jövő. Ha véletlenül elképzelem a jövőt, katasztrófának látom, csak a katasztrófa idejében tudom elképzelni, s számomra nem más, mint végérvényesen megdermedt, megfagyott jelen... s ilyenkor szörnyű szorongás fog el. Meg aztán, ha ránézek erre itt a földön, amilyen ocsmány, az az érzésem, sőt, biztos vagyok benne, hogy többé az életben nem kel föl innen, s csak még ocsmányabb lesz... kinő a szakálla, megnyúlik a körme, és végül elárasztja a szobánkat. Mindent eláraszt! akárcsak az a rózsaszín tajték, mely emelkedett és elborított minket. Majd meglátod ezt itt! bele fog fullasztani az ocsmányságába, a röfögésébe, a csuklásaiba, az okádékába, minden percünket leköti, megértően, szelíden, kedvesen kell bánni vele..., hát én nem bírom, érted, nem bírom, legszívesebben jól felrugdosnám a földről, hogy talpra álljon végre, és mégis..., neked van igazad, normális ő, ahogy ott fetreng; úgy morog, ahogy tud, fölveszi a talaj egyenetlenségeit, részeket bocsát ki magából, tapogat, megkapaszkodik, az események menete szerint halad előre, mozdulatait meglehetősen jó közérzete irányítja, melyet a homályos, az erős fénytől védett terep nyújt neki. Ó, Lulu, ha nem találtam volna rád, olyan lennék, mint ő. Én lennék a bojtorjánhal, én, ott kúsznék a földön, bundába bugyolálva, és langyos odút keresnék magamnak.

Ott lennék, szájam nyitva, hogy valaki italt öntsön, cigarettát dugjon bele... Ha jól meggondolom, még Clovisban, gyerekkori öreg cimboránk abban az inkízi-sátorban, jó keménységével, igényeivel, elviselhetetlen szigorával, benne van a legtöbb méltóság hármunk közül, mert az örökérvényű elvekre támaszkodik, hogy döntsön minden körülmények között. Az se számít, ha téved, különben is Clovis olyan ember, aki önmagával szemben sohase téved. Akkor aztán nem számít, ha téved, neki az a fontos, hogy egyenes legyen az útja, amint az iránytűje mutatja, és elérjen ahhoz a ponthoz, amelyet képzeletében kitűzött magának a láthatáron. Képes lenne felnyársalni minket, pusztán a saját érdekünkben. Bezzeg én! valahogy úgy teszek, mint Karlos, jó, mondjuk én nem maradtam egyedül, de én is csak egy nyugalmas odúba vágyom, ahol végre békét hagynak nekem.

(Nevet)

Tudod, inkább átadnám neked a terepet, hogy befogadjalak. Nekem csak egy a fontos, hogy Luluval minden folytatódjon nap nap után, hogy így maradjon, ahogy most van. de ha itt maradsz, akkor ez lehetetlen, mind a ketten önzők vagyunk ahhoz, hogy hárman együtt legyünk. Csak semmi ne jöjjön közbe Lulu! Egyik nap olyan, mint a másik, nincsen jövő előttünk, semmi, semmi, semmi, csak ez az ismétlődő jelenet. Haladék estig, haladék reggelig, haladék, haladék, haladék! A szerelem csak szabadon létezhet... mármint derűs, érzéki, folyton rögtönző, törékeny, múlt és jövő nélküli szerelem, mely csoda, ha fennmarad, mely másodpercről másodpercre teremti meg önmagát, mint egy kapkodó lélegzés. Mindenkiel szemben... mindennel szemben... a társadalom meg csak ügyeskedjen, hogy össze... na nem hogy összetörje, hanem hogy lépre csalja a tárgyokban, az apró kényszerekben, kötöttségekben... igen, a világ összefog a szerelem ellen. Menekülni! Amíg a lábunk bírja, fussunk mindketten, csak semmi teher, fussunk utolsó lehetőségünkig! Mennyi időnk lehet még hátra? egy nap? egy év? Ne ragaszkodjunk semmihez, csak önmagunkhoz! Semmi ne legyen útban, kezdjük... a tárgyakkal... Idenézz csak!

(Kinyitja az ablakot, a Don Juan zárórésze hallatszik.)

Nevetnek Luluval, és elkezdenek sűrögni-forogni, kihajítják az ablakon a tárgyakat [lámpát, széket, könyvet...] Az udvarról rémült kiáltások hallatszanak, a zenéhez elegyedve. Eszelős kacajjal egymás karjába borulnak, és végül kiürítik a szobát.

A következő inkább félszavakból álló párbeszéd rögtönözhető.)

Fogd csak! A szék! Hó-rukk! Ki az ablakon! Ezt is! a lámpát!... stb.

KARLOS: Áááááh!...

CHARLES: (becsukja az ablakot) Rajta, Karlosom! ordíts csak, teli torokból, ordíts, attól megkönnyebbülsz, rajta!

(Nevet)

Ó, én öreg Karlosom... és én még megpróbáltam szót érteni veled, most nézd meg, hova jutottunk... már majdnem az arcodba rúgtam. Nem találtunk közös hangot, erre szinte gépiesen a rúgás jött elő, messziről... a mélységes múltból...

(Ekkor hangokat, éneket, nevetést hallani a folyosóról. Bilibi és Zerline énekel: Legszebb sport a szerelem.

Belépnek.)

CHARLES: Nicsak, Bilibi!

BILIBI: Elnézést! Zavarunk?

CHARLES: Egy csöppet sem! Jó, hogy jöttök, kerüljete beljebb!

LULU: Jó napot, BZ BZ BZ!

BILIBI: De hát mi történt itt?

KARLOS: Áááááh! Mmm...

BILIBI: (megrökönyödve) De hisz ez Karlos! mi a fenét csinál a földön? Mi van vele? kötés az ott rajta? vér? Hű, de ronda! De hát mi történt? Ostrom volt itt, vagy mi a csuda?

(vihog)

Költözködtök? Hogy néz ki azzal a prémmel meg azzal a véres csipkekötéssel! Óóóóhh! Mintha most szalajtották volna... fene tudja, hogy honnan... a barlangból! Zeline, mit szólsz Karlos fizimiskájához?

(Zeline zavartan nevet, elpirul)

CHARLES: Mit nevetsz Zeline?

BILIBI: Á, csak meg van illetődve... szerintem azon mulat, hogy ott hagyátok poshani abban a szőrmében... igaz, Zeline?

(Zeline még hangosabban nevet, egyik lábáról a másikra áll.)

CHARLES: (könnyedén) Nos, mi éppen egy tragédia kellős közepén tartottunk... Medúza tutaja a háborgó tengeren, kishíján őt is kidobtam az ablakon!

BILIBI: (naivan) De hát csak nem hagyjátok ott rohadni a földön? Ki kell vakarni a pizsokból... megborotválni... le kell vágni a körmét... az ördögbe is, ágyba kellene dugni, nem?

KARLOS: Áááááh! Áááááh!

CHARLES: (kijön a sodrából) Elég volt ebből, hallod-e? (Megenyhül) Na jól van, Karlos, aludj öregem, aludj!

BILIBI: Charles, Lulu, tudjátok már az újságot? Jó hírt hoztunk nektek. Zeline apja elhúzta a csíkot... otthagya a feleségét. Tiszta a levegő! elkotródott az öreg. Fellélegeztünk... Elkotródott, tudod kivel? Barbula Dulcéval... Miki egér meglógott a primadonnával... Elpárolgott! Na persze... Zeline anyja le van törve... magára maradt, reménye sincs... de mi, mi aztán örülünk... ez az eset feldobott egy kicsit... igaz Zeline?

ZELINE: Hihi hihi!

BILIBI: Szerintem felelősség kell neki, hogy ne legyen ilyen félénk, felelősséget kell vállalnia. Igaz, Zeline-em, az segítene? Ó, ha lesz egyszer egy szobánk...

CHARLES és LULU (egyszerre szakítják félbe) Szoba kell nektek?

BILIBI és ZELINE: Az bizony!

CHARLES: S ha volna benne egy borzalmas bojtorjánhal, aki így csinál: Ááááh! Ááááh!... akkor is kellene?

BILIBI: Naná! Zeline meg én foglalkoznánk vele... miért ne?

CHARLES: Akkor Isten veletek, gyermekem! Itt hagyunk benneteket magatokra! Mi odébbállunk!

(Lulu és Charles távolodó lépteit hallani a folyosóról, miközben Karlos valóságos dührohamba tör ki a földön)

BILIBI: Gyere ide, Zeline! Gyerünk, fogd meg a két kezét... úgy! Én a lábát fogom... ez az! így. Várj csak... kinyitom az ablakot...

(„Don Juan” fináléját hallani, a pokolraszállást, Don Juan kiáltása.
Az udvari népség eszeveszett kiáltásai.)

Vége

1981, július 12-26 (Sopron – Bp.)

FETYKÓ JUDIT

Találkozások

(készülőben levő regény részletet)

Végre megért benne az elhatározás, az idén vége az éneklésnek. A kórusban számosan bíztatták, még tartson ki, hisz alig van néhány mély-basszus, szükség van rá. Meghatódott ettől a marasztalástól. De érezte: az idő elkoptatta, az eleinte jelentéktelennek tűnő, majd később egyre gyakoribb apró kis mennyiségi változások hamarosan minőségi változásokban fognak megmutatkozni. Már jelentkezett is egy igen lényeges: időnként nem hallotta meg,

mikor a szólama következik, mint legutóbb Bach h-moll miséjénél, s ha a mellette álló nem böki meg, hát bizony... Észrevette, hogy a kórista öregasszonyok, többségük tanítónő, néhány közülük énektanár, összesúgnak a háta megett, kihasználva, hogy a hallása már nem a régi, hogy már nem érti meg, miről beszélnek. Szemük kajánul csillogott, összerosolyogtak egymás közt, néha vihorásznak, mint az éretlen csitrik szoktak, mintha az öregséggel arányosan az eszük is kezdene visszafejlődni. Ha sietnek, és a sors is úgy akarja – gondolta –, még eljutnak a pelenkáig is, ha csak már nincs némelyiknek az alsóneműjében, hogy két vihogás közt át ne üljék a szoknyájukra a kisdolgot.

Alig találkozott baráttal, ismerőssel. Elfogytak. Sokszor gondolta Mit keresek én még itt? Még, közel a nyolcvanhoz, itt vagyok.

Egy alkalommal, forró nyári napon, mikor a melegtől szinte rezegnek a levegőben a felhevült porszemcsék, hirtelen fáradtság vett erőt rajta. Meglepődött, kicsit meg is ijedt, mert eddig jól bírta a forró nyarakat, elnyűhetetlennek tűnt a teste, kivéve az a kis halláshibát, ami az énekléshez viszont elég nagy volt. Leült pihenni, hűsölni a közeli templom hátsó padjába. A vasárnapi énekes nagymise a vége felé járt. Gyerekkorától számtalanszor hallotta, maga is énekelte ezeket a dallamokat, talán épp nekik köszönhette későbbi pályája nagy részét. Néhány perccel után indult volna tovább, mikor meghallotta a hangot, mely kivált a többi közül. Szívet melengető érzéseket keltett, visszavitte fiatalságába, pedig úgy hitte, már semmi meglepetés nem érheti, minden elcsitult, lerakódott a maga helyére. Megvárta a szertartás végét, az ajtónál maga elé engedett mindenkit, hátha meglátja azt, akinek hangját felismerni vélte, amit annyiszor kihallotta különböző kórusokból, s mindig biztos lehetett benne, az ő hangja. Utolsóként léptett ki az utcára.

Megcsalt az emlék – sóhajtott, felszakadt a befejezett múlt-idő burka, és szívesen benne maradt ebben a múltban, ahonnan most sehogy nem akaródzott visszatérni, hiába volt az utca, a forgalom, a templom körüli park gondosan nyírt fűvén a galambok látványa.

Komótosan haladt hazafelé, s közben az jutott eszébe, hogy két tagadó korszakon túl, vénségére se tért vissza a hithez, ahogy az szokás és illő az ő korában, mikor már egyre közeledik a vég, s ennyi idő után épp egy templomba kellett betérnie, hogy eszébe jusson az elmúlás. És a hang, a hang emléke még ott rezgett benne, felszakítva a múlt apró emlékmorzsáit, melyek szétszórva, egymástól távol helyezkedtek el az emlékei között, mint a valós életben, mégis ide-oda csapongott laza összefüggésük közt, egészen közelinek érezve őket.

– Talán már nem énekel. Talán már... – gondolta. Nem akaródzott gondolatban se kimondania: nem él.

Benne maradt a hang, a leülepedett mélységet megrezonáltatta, felszakította, áradtak az emlékek, villódzva, egymással versengve, évtizedek között hullámozva. Mintha minden most és egyszerre akart volna előjönni, egymást fedve, erősítve, gyengítve, összekapaszkodva.

Megcsalt az emlék – sóhajtott ismét.

Aztán lassan kivált a múlt lerakódott hálójából a fiatal felnőtt kor, húszas évei vége. Akkoriban néha úgy tűnt, egyhangúan telnek a hétköznapiak, s ez az egyhangúság rövid időszakokra idegesítővé vált. Mást, többet, és főleg érdekesebbet várt. Megint máskor, s szerencséjére ezek voltak a hosszabb periódusok, a napi ismétlődések nyugalmaiban eltűnt minden feszültség, jóleső egyensúlyt érzett.

KOTASZEK HEDVIG: *Trombitavirágok* akvarell